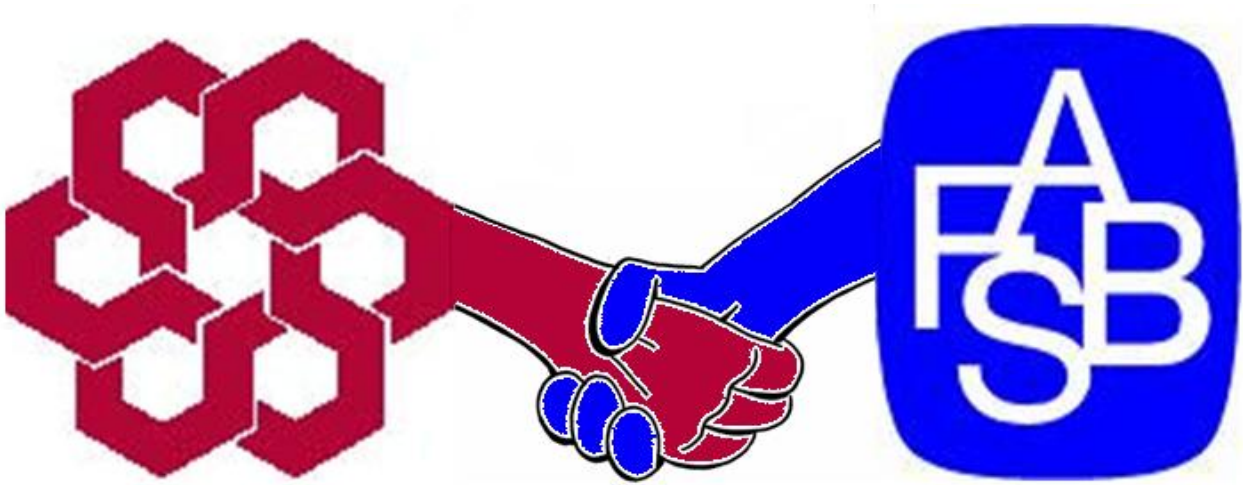

International regnskabspolitik - joint venture projektet

Chris Elgaard Mark
Aalborg Universitet
Cand.merc.aud – speciale
Aalborg, april 2011

Aalborg Universitet

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Fibigerstræde 5, 9220 Aalborg Ø.

Telefon 9940 9608

<http://samf.aau.dk>

Titel:

International regnskabspolitik - joint venture projektet

Tema:

International regnskabsregulering

Projektperiode:

November 2010 – april 2011

Deltager:

Chris Elgaard Mark

Vejleder:

Lars Kiertzner

Oplagstal: 3

Sidetæl: 199.330/2400 = 83

Afsluttet d.: 26. april 2011

Chris Mark

Rapportens indhold er frit tilgængeligt, men offentliggørelse (med kildeangivelse) må kun ske efter aftale med forfatteren.

Forord

Dette speciale er udarbejdet, indenfor faget eksternt regnskabsvæsen, i perioden november 2010 til april 2011.

Formålet med specialet er at udarbejde en selvstændig afhandling med relevans for en statsautoriseret revisors virke, for dermed at dokumentere færdigheder i, at anvende videnskabelige teorier og metoder, under arbejdet med et fagligt afgrænset emne.

Specialet omhandler international regnskabspolitik konkretiseret ved den regnskabsmæssige behandling af investeringer i joint ventures. Baggrunden for interessen i dette emne er min bachelor, *Koncernregnskabs informationsværdi, 2008*, hvori jeg undersøgte koncernregnskabs informationsværdi. Jeg konkluderede dengang, at den konsoliderede resultatopgørelse vil have en større informationsværdi, hvis der sker pro rata konsolidering. Tilsvarende, kan den fuldt konsoliderede balance kritiseres for at sløre majoritetens kapitalstruktur. Denne konklusion var dog ikke så entydig, hvorfor den pro rata konsoliderede balance ikke umiddelbart skulle erstatte den fuldt konsoliderede balance. Jeg har altså haft en viden om, at pro rata konsolideringen, for investeringer med bestemmende indflydelse, umiddelbart vil give regnskabsbrugerne den højeste informationsværdi. Det er denne viden, der er baggrund for interessen i det emne, som er undersøgt i nærværende speciale.

Jeg vil gerne takke statsautoriserede revisor, lektor og AGF-fan Lars Kiertzner for begavet vejledning, samt professor Frank Thinggaard for input i projektets idéfase.

Aalborg d. 26. april 2011.

Executive summary

This master's thesis analyses how the International Accounting Standard Board (IASB) articulate the elimination of proportionate consolidation and the impact this will have on accounting information compared to the information needs of investors and creditors.

An actual issue regarding consolidation accounting is the treatment of interests in joint ventures. Two methods of accounting for jointly controlled entities are applied; the proportionate consolidation and the equity method. The proportionate consolidation means transferring the joint venture's assets and liabilities, revenues and charges to the consolidated financial statements in proportion to the venturer's interest in the joint venture on a line-by-line basis. With the equity method the sum of joint venture earnings is presented in aggregate in the income statement and the aggregate net investment in joint ventures investment is presented in the balance sheet, this method is also known as one-line consolidation.

To a large extent, the national standards in most countries have been based on either the International Financial Reporting Standards (IFRS's) as issued by the IASB or the US General Accepted Accounting Principles (GAAP), which is issued by the US Financial Accounting Standards Board (FASB). Specifically in joint ventures, there are two major financial reporting frameworks: the International Accounting Standards (IAS 31) and the US GAAP. IAS 31 recommends proportionate consolidation, but includes the possibility of choosing the equity method. US GAAP permits only the equity method, except in specific cases where proportional consolidation is prescribed.

This diversity in accounting practices for joint venture investments has been debated for many years and are not likely to be resolved quickly.¹ The primary arguments for the equity method focus on the lack of a theoretical basis for recording the proportionate share of joint venture accounts because the resources and claims subject to joint control do not fit with the traditional definitions of assets and liabilities. The proponents of the equity method do not see joint control as equivalent to actual control.²

Proponents of proportionate consolidation argue that the equity method can present a misleading image of the venturer's financial position and performance.³ Proportionate consolidation provides substantially more analytically useful information about the investment than the equity method.⁴

In order to achieve a single set of global accounting standards in a reasonable time span, the FASB and IASB has formalised their commitment to make their existing financial reporting standards fully compatible as soon as possible. On September 13 2007, the IASB proposed a new accounting for joint ventures to reduce the differences between the IAS 31 and US GAAP. One of the main proposals is to eliminate proportionate consolidation. In light of the literature in this area, this decision appears to be premature. The study questions for this master's thesis is therefore; How the IASB articulate the

¹ Kothavala (2003), s. 518

² Tudor & Müller (2009), s. 178

³ Graham et al. (2003), s. 125

⁴ Davis & Largay (1999), s. 281

elimination of proportionate consolidation and how does the elimination impact accounting information compared to the information needs of investors and creditors.

IASB's articulation is analysed from a discourse theoretical approach. The empirical foundation of the analysis are the Exposure Draft (ED) 9 Joint Arrangements, Basis for conclusions on exposure draft ED 9 Joint arrangements, IASB Press release, Observer Notes and audio playback from IASB meetings, supplemented with empirical data from IASPlus. The results of the analysis are, that IASB articulate two main objectives of the elimination. On micro-level the objective of the draft IFRS is to enhance the faithful representation of joint arrangements that an entity provides in its financial statements. On macro level is the objective to reduce differences between IFRS and US GAAP. These objectives articulate the IASB must be met through; (i) Enhanced disclosures about interests in joint arrangements. (ii) Recognise an interest in a joint venture using the equity method, because proportionate consolidation identifies assets and liabilities that do not meet the definition. (iii) Exclude options of accounting treatment from the accounting standard, because such options can lead to similar transactions being accounted for in different ways and, therefore, impair comparability. Furthermore IASB articulate the following relations to obtain sympathy for their decision. First, proportionate consolidation is an obstacle to high quality financial reporting. By eliminating the option of proportionate consolidation, we eliminate a method full of problems - the solution is the equity method. One of the indigenous problems proportionate consolidation is the pseudo-recognized assets and liabilities, which can be characterized as accounting fiction, the true and fair view is obtained with the equity method, which meets the definitions in the conceptual framework. Moreover, it is by coincidence rather than by design, if proportionate consolidation gives a true and fair view. It is thus revealed that the IASB only argument, which is consistent with the literature on this matter, is that proportionate consolidation should be eliminated because the recognized assets and liabilities do not reflect controlled assets or current liabilities. Suspicions that the amendment to IAS 31 is motivated by the desire to achieve progress in the convergence project with FASB, is not rebutted. Quite the contrary.

The methodology in the second part of this master's thesis is a hypothetical-deductive approach. This is chosen to polarise between the information needs of users and the literature's claim about the information content from the two methods. Five hypotheses were tested. These are based on examinations by Graham et al. (2003), Bauman (2007), Davis & Largay (1999), Stoltzfus & Epps (2005) and Kothavala (2003). In this master's thesis, the users are delimited to the investors and creditors of the parent company. I have discussed their information needs and its quality based on qualitative characteristics of information in terms of relevance and reliability. Information is "adequate" if it is relevant and reliable. Relevant in the terms of prediction, feedback and presents. Reliable in the terms of verifiability, neutrality and credible representation. I compare the information content of the two alternative accounting treatments for Carlsberg A/S which report joint ventures under proportionate consolidation. I have restated Carlsbergs financial statements using the equity method, and I compare the information content of the two accounting methods in each of the hypotheses. I find that financial statements prepared under proportionate consolidation provide better predictions of future return on shareholders equity than do financial statements prepared under the

equity method. Proportionate consolidation provides information with greater predictive ability and greater relevance than does the equity method. I also find that there is no improvement in the association between bond premiums and accounting information due to converting from proportionate consolidation to the equity method. But when the study divides the sample into companies that guarantee the debt of their joint ventures, the findings change. For companies that provide some form of guarantee of the joint venture debt, the results indicate that creditors would receive more value-relevant information from proportionate consolidation. It is also found that those that view the equity method as a one-line consolidation can achieve more realistic results using proportionate consolidation. Furthermore I find that proportionally consolidated financial statements are more risk relevant than equity method statements for explaining price volatility. Finally I conclude that either of the two methods are superior for explaining bond ratings. But there is some indication, that accounting users must expect that the reliability of financial statements becomes worse by the equity method if debt in joint ventures is guaranteed. These conclusions are compared with the concerns the respondents for ED 9 expressed in the contributions. These concerns are consistent with the consequences found above.

The results suggest that the decision to use the equity method instead of proportionate consolidation would not be in the best interests of users of financial statements.

Indholdsfortegnelse

1	INTRODUKTION	1
2	PROBLEMFELTET	2
2.1	”The Norwalk Agreement”	6
2.2	Problemstillingen	7
2.3	Afgrænsninger af problemfeltet	9
2.4	Valget	10
2.5	Problemformulering	11
2.6	International regulering	12
2.6.1	IAS 27	12
2.6.2	IAS 31	13
2.6.3	ED 9 Joint Arrangements	15
3	METODE	16
3.1	Problemformuleringens 1. spørgsmål	17
3.1.1	Den videnskabsteoretiske situation	17
3.1.2	Diskursanalyse	18
3.1.3	Diskursteoretikere	20
3.1.4	Analyseværktøjer	23
3.1.5	Hvad skal der analyseres på?	25
3.1.6	Analysedesign første spørgsmål	31
3.2	Problemformuleringens 2. spørgsmål	32
3.2.1	Operationalisering af centrale begreber	32
3.2.2	Metodologi	35
3.2.3	Opstilling af hypoteser om konsekvenserne af at eliminere pro rata metoden i ED 9	37
3.2.4	Metodikken	40
3.2.5	Metodetriangulering?	42
3.2.6	Analysedesign andet spørgsmål	43
4	IASB’S ITALESÆTTELSE	46
4.1	Diskursen i ED 9, BC og IE	46
4.2	Diskursen på IASB’s hjemmeside for joint venture projektet, herunder pressemeddelelse	51
4.3	Diskursen i Observer Notes, samt IASB’s reaktion på høringssvar	53
4.3.1	Staff analysis of comment letters	54
4.3.2	Observer notes – arbejdspapirer	55
4.3.3	Observer Notes – referater fra møder	57
4.3.4	Observer Notes – livlinen	57

5	KONSEKVENSER FOR REGNSKABSBRUGERNE.....	59
5.1	Case eksemplet: Carlsberg A/S.....	59
5.1.1	Hypotese 1:	64
5.1.2	Hypotese 2:	66
5.1.3	Hypotese 3:	67
5.1.4	Hypotese 4:	68
5.1.5	Hypotese 5:	70
5.2	Vurdering af ændringerne i relation til regnskabsbrugernes informationsbehov	71
5.3	Høringssvar til ED 9	72
6	KONKLUSION	76
6.1	Hvor langt rækker konklusionen?.....	78
6.2	Perspektivering	79
7	LITTERATURLISTE.....	81

1 Introduktion

Hvad er det altoverskyggende formål med det eksterne regnskab? Hvilket underliggende koncept guider standardudstedernes valg af, hvilke transaktioner, begivenheder og omstændigheder, der skal medtages i regnskabet? Identifikationen af dette koncept er fundamental for forståelsen og accepten af standarderne. Financial Accounting Standards Board (FASB), der har været en rollemodel for oprettelsen af private standardudstedere i den øvrige verden, herunder International Accounting Standards Board (IASB), bringer sit bud på et svar. Siden 1978 har FASB udviklet et teoretisk fundament, den såkaldte begrebsramme, som vejledning til udarbejdelse af det tekniske regelsæt på konkrete områder. Begrebsrammen blev indført i IASB i 1989 og i Danmark i forbindelse med 2001-ÅRL.⁵ Således angiver FASB formålet med det eksterne regnskab:

“—Financial reporting should provide information that is useful to present and potential investors and creditors and other users in making rational investment, credit, and similar decisions... —Financial reporting should provide information to help present and potential investors and creditors and other users in assessing the amounts, timing, and uncertainty of prospective cash receipts from dividends or interest and the proceeds from the sale, redemption, or maturity of securities or loans. Since investors' and creditors' cash flows are related to enterprise cash flows, financial reporting should provide information to help investors, creditors, and others assess the amounts, timing, and uncertainty of prospective net cash inflows to the related enterprise.”⁶

Det er altså af FASB accepteret, at eksternt regnskabsvæsen er en servicefunktion for regnskabsbrugere. Der er et tiltænkt link mellem produktionen af regnskabet og de brugere, der anvender denne information.

Indenfor området for konsoliderede regnskaber er dette link særligt interessant, idet regnskabsaflæggelsen indeholder en række særegne problemstillinger, f.eks. behandlingen af minoritetsinteresser, den regnskabsmæssige behandling af associerede virksomheder og equity metoden. Et aktuelt område er den regnskabsmæssige behandling af investeringer i joint ventures, i investors koncernregnskab. Ifølge IAS 31 skal en investering, i en fælles kontrolleret virksomhed, enten pro rata konsolideres i investors koncernregnskab eller indregnes efter equity metoden.⁷ Denne valgmulighed kan indikere et sammenligneligheds problem på tværs af koncernregnskaber. Ved anvendelse af pro rata metoden vil investor overføre joint ventures aktiver, passiver og resultatposter til den konsoliderede balance og resultatopgørelse i forhold til investors ejerandel i joint venture. Dette sker linje for linje. Ved equity metoden, der også kaldes ”one line consolidation”, indregnes kun nettotallet af investeringen i joint venture.

5 Elling (2010), s. 75-76. Elling anfører dog, at arbejdet med begrebsrammen foregik i perioden 1978-85. Det seneste bidrag fra FASB til begrebsrammen, CON7, er fra 2000 hvorfor jeg ikke har fundet anledning til at angive en afgrænset periode. CON8, der er første bidrag i konvergensprojektet er offentliggjort i efteråret 2010 og afløser CON1.

6 FASB (1978). Statement of Financial Accounting Concepts No. 1, s. 5

7 Fedders et al. (2008), s. 550

Sammenholdes disse to muligheder for behandling af investors investeringer, i en fælles kontrolleret virksomhed, med begrebsrammens overordnede princip om nyttig information til regnskabsbrugerne, kan man spørge sig selv; hvordan vil de to metoder klare sig, hvis man stiller dem op overfor hinanden og måler dem på informationsværdien? I det følgende afsnit vil jeg præsentere, hvad der allerede eksisterer af viden på dette område.

2 Problemfeltet

I dette afsnit klarlægges den teoretiske og empiriske kontekst, der gør problemstillingen til en problemstilling. Det er med afsæt i dette afsnit problemstillingen beskrives og således stedet, hvor det dokumenteres, at vi har en rimelig og interessant problemstilling. Generelt betragtet danner jeg mig her et indtryk af det valgte genstandsfelts beskaffenhed og emnets karakter. Afsnittet giver altså den viden om et udsnit af verden, som er nødvendig, for at begrunde og præcisere problemstillingen.

De gældende regler for indregning og måling af joint venture investeringer varierer på tværs af lande, med to metoder som de mest anvendte:⁸

- Pro rata konsolidering, der er den anbefalede metode i IAS 31 og foretrukket af medlemslande i EU, bortset fra Storbritannien og påkrævet i Canada.
- Equity metoden, påkrævet i de fleste tilfælde i USA, Storbritannien, Australien og New Zealand.

Proargumenterne for pro rata metoden går bl.a. på, at pro rata metoden giver investorerne et bedre grundlag for at forudsige fremtidige afkast af deres investeringer, ved at informationer er mere relevante og troværdige. Graham et al.⁹ har undersøgt en række Canadiske regnskaber, hvori der var joint venture investeringer, i perioden 1995-2001. Konkret sammenlignede de kvaliteten af forudsigelser om fremtidige nøgletal, ved at fremskrive nøgletal baseret på regnskaber aflagt med pro rata metoden for joint venture investeringer (den rapporteret til markedet) og de samme regnskaber, hvor equity metoden var anvendt (konstruerede tal). Som grundlag for at anvende informationernes forudsigelighed som parameter til at måle de to metoder mod hinanden, henviser de til, at det i begrebsrammen¹⁰ bl.a. er defineret, at nyttig information skal være anvendelig til at lave relevante og troværdige økonomiske beslutninger. Undersøgelsen dokumenterer, at regnskaber, hvor joint venture investeringer er indregnet efter pro rata metoden giver et bedre grundlag end regnskaber efter equity metoden, til at forudsige udviklingen i en række regnskabsanalytiske nøgletal. Resultatet indikerer altså, at regnskaber, der anvender equity metoden ved joint venture investeringer og dermed viser investeringen på én linje, giver regnskabsbrugerne et dårligere grundlag for at forudsige fremtidige afkast end en regnskabsmetode, der indregner en fælles kontrolleret investering forholdsmæssigt linje for linje.

⁸ Tudor & Müller (2009), s. 177 og 178, samt Graham et al. (2003), s. 123

⁹ Graham et al. (2003)

¹⁰ FASBs begrebsramme i eksemplet

Til understøttelse af denne konklusion, om de forskellige metoders information til at forudsige fremtidige pengestrømme, har Soonawalla¹¹ undersøgt reglerne i Canada, Storbritannien og USA. Udgangspunktet har været, at USA, der anvender equity metoden ikke har yderligere notekrav, der kan give regnskabsbrugerne viden om bruttotallene fra joint venture investeringerne, mens Canadiske og Britiske selskaber er underlagt krav om at oplyse de ikke sammenlagte tal fra joint venture investeringer. Undersøgelsen analyserer på potentielle informationstab ift. muligheden for at lave fremskrivninger og værdiansættelser ved equity metoden. Konklusionen er, at sammenlægningen af joint venture investeringer til en enkelt linje, samt sammenlægning af den forholdsmæssige andel af joint ventures omsætning og omkostninger, hver medfører et informationstab, målt på kvaliteten af den resterende information til at forudsige den fremtidige udvikling og værdiansættelse. Soonawalla peger herudfra på, at standarderne i USA medfører, at brugerne af regnskaber, der har joint venture investeringer, ved reglen om og anvendelse af equity metoden mister information, der kan give mere kvalitet til beslutninger baseret på fremtidig udvikling og værdiansættelse.

I en amerikansk kontekst har Carl Nielsen¹² undersøgt, hvordan koncernbalancen ændrer sig, hvis investeringer i joint ventures indregnes efter pro rata metoden frem for equity metoden, der er den rapporterede i undersøgelsens amerikanske selskaber. Det skal bemærkes, at Nielsen kun fokuserer på koncernbalancen og altså ikke udtaler sig om informationsnyttens af resultatopgørelsen ved den ene metode frem for den anden. Niensens konklusion er klar:

”... combined balance sheets disclose more fully the true financial position of the entity and therefore are more meaningful to the stockholders and creditors of the parent companies. It is recommended, therefore, that current accounting standards be revised to require that each parent’s share of all its joint-venture corporations be combined with that parent’s balance sheet.”¹³

Bemærk desuden, at Nielsen anvender begrebet moderselskab om en investor i et joint venture, hvilket skyldes, at Nielsen mener investorer rent faktisk har en form for bestemmende indflydelse¹⁴, der ikke kan sidestilles med indflydelsen for associerede selskaber, hvorfor indregningsmetoden bør afspejle dette. En anden, der diskuterer de potentielle problemer ved at anvende equity metoden, er David Reklau¹⁵. Reklau undersøger graden af indflydelse i joint venture investeringen og dokumenterer, helt i overensstemmelse med Niensens opfattelse, at indflydelsen i en joint venture investering, mere minder om et datterselskab end et associeret selskab. Reklau, der også undersøger i en amerikansk kontekst og dermed er underlagt equity metoden, konkluderer:

”The usefulness and meaningfulness of financial statements would be greatly increased if the accounts of joint ventures were consolidated either fully or on a pro rata basis, as appropriate, in the financial statements of their owners, just as subsidiaries are reflected as an integral part of an enterprise in consolidated financial statements. Such accounting, which

¹¹ Soonawalla (2006)

¹² Nielsen (1965)

¹³ Nielsen (1965), s. 804

¹⁴ Nielsen (1965), s. 796 – 797

¹⁵ Reklau (1977)

would emphasize the substance and risks of joint venture arrangements, would provide potential investors and creditors with a better picture of the operations, resources, obligations and cash flows of an enterprise that conducts a part of its business using joint ventures.”¹⁶

Til rækken af fortalere for pro rata metoden er desuden Benjamin Neuhausen¹⁷, der er helt på linje med Graham, et al. (2003), Nielsen (1965) og Reklau (1977). Neuhausen påpeger desuden nogle særlige forhold, hvor reglerne tillader frit valg mellem equity metoden og pro rata konsolidering. Neuhausen mener ikke valgfrihed bidrager til bedre information til regnskabsbrugerne, da to investorer i samme joint venture alt andet lige, kan rapportere investeringen uens.

Overfor disse betragtninger er bl.a. Milburn & Chant¹⁸, der konkluderer at equity metoden er den teoretisk mest korrekte metode til indregning og måling af fælles kontrollerede virksomheder, primært argumenteret ved, at fælles kontrollerede aktiver og forpligtelser ikke opfylder definitionen på aktiver og forpligtelser. De mener, at en fælles kontrolleret investering skal følge reglerne for investeringer, hvor investor har en betydelig, men ikke bestemmende, indflydelse, altså equity metoden. Milburn & Chant konkluderer, at den enkelte investor i joint ventures netop ikke kan kontrollere sin forholdsmæssige andel på egen hånd, som ville være indtrykket, hvis man pro rata konsoliderer aktiver og forpligtelser i investeringen:

”... venture cannot control (that is, use or direct the use of) its pro rata share of individual assets in a joint venture”¹⁹

Dieter og Wyatt’s artikel²⁰ er et direkte svar på den anbefaling Reklau (1977) fremkommer med, der som ovenfor tidligere beskrevet, gav sin ubetingede støtte til, at joint venture investeringer bør indregnes efter pro rata konsolidering. Dieter og Wyatt’s hovedproblem ved denne anbefaling går ligeledes på den manglende kontrol:

”... it (red. proportionate consolidations) has the disadvantage of leading the reader of the investor’s financial statements to conclude that the portion of assets of the venture included in the “consolidation” are under the direct control of the investor. No distinction is made on the balance sheet between assets entirely owned and controlled by the investor and its interest in a portion of the assets under the joint venture arrangement.”²¹

Dieter og Wyatt mener dog ikke, at equity metoden, som den er foreskrevet i USA, er løsningen, idet de anerkender denne metodes manglende informationsværdi ved at rapportere netttotal. De anbefaler som alternativ en udvidet equity metode, der klart kan adskilles fra de fuldt kontrollerede aktiver og passiver, men som også viser, hvor meget aktiv og passiv, der er et resultat af investeringen.

¹⁶ Reklau (1977), s. 103

¹⁷ Neuhausen (1982)

¹⁸ Milburn & Chant (1999)

¹⁹ Milburn & Chant (1999), 3.12

²⁰ Dieter et al. (1978)

²¹ Dieter et al. (1978), s. 89

Ved equity metoden er en investering med betydelig indflydelse, herunder også joint venture investeringer, hvor reglerne foreskriver denne metode, opstillet i regnskabet på én linje i balance og resultatopgørelse. Denne præsentation af nettobeløb er kritiseret for, at være et forsøg på at finansiere aktiver og optage gæld, som ikke fremgår retvisende i balancen og resultatopgørelsen, jf. Penman (2010)²², Stickney et al. (2004)²³ og White et al. (2003)²⁴

En nuanceret konklusion møder jeg hos Kothavala (2003)²⁵, der som Graham (2003) anvender en række Canadiske selskabers regnskaber, til at undersøge informationen i regnskaber, udarbejdet efter pro rata konsolidering eller equity metoden, og informationens påvirkning af markedets risikovurdering af det enkelte selskab. Ligesom Graham (2003), anvender Kothavala Canadiske selskaber, fordi notekravene er så omfattende, at de pro rata rapporterede regnskaber kan genopstilles, som de ville have set ud, såfremt equity metoden var et krav i Canada. Undersøgelsen viser, at regnskaber, hvor pro rata metoden er anvendt, er bedre som risikogrundlag til at forklare kursudsving. Mens regnskaber, der har indregnet joint ventures efter equity metoden, er det bedste risikoværktøj til at forklare kreditvurderinger (kredit ratings). Undersøgelsen viser dermed, at forskellige deltagere i markedet, vurderer regnskabsinformationerne forskelligt. Kursudsving repræsenterer en større og bredere mængde af regnskabsbrugere, hvorimod kreditvurderinger repræsenterer en lille mængde af regnskabsbrugere, der tilmed formentlig er mere professionelle.²⁶ Denne konklusion anfægtes dog af Bauman²⁷, der mener Kothavala metodisk har foretaget et forkert valg, ved at hendes virksomhedsstikprøve ikke kan bruges til den fremkomne konklusion.²⁸ Bauman har selv foretaget en analyse fra et regnskabsanalytisk synspunkt. Ved at se på regnskaber fra fremstillingsvirksomheder, med investeringer med betydelig indflydelse, der under US GAAP er rapporteret med equity metoden, er han kommet frem til, at proforma pro rata konsoliderede regnskaber har større relevans end equity metoden til at forklare et selskabs kreditvurdering.

Stoltzfus et al. konkluderer, at regnskaber, hvori pro rata konsolidering er anvendt til joint venture investeringer, i højere grad er forbundet med virksomhedsobligationers risikopræmie, end regnskaber, hvor kun equity metoden er anvendt. Dette er dog kun gældende for selskaber, hvor investor har garanteret for gælden i joint venture.²⁹

Udover den komparative forskning er der et enkelt tilfælde på empirisk forskning, hvor Maines et al.³⁰ har undersøgt, hvordan en brugergruppe, i dette tilfælde aktieanalytikere, vurderer regnskaber, hvor enten equity metoden eller pro rata metoden er anvendt. Hvilken metode vurderer de giver dem mest information? Deres undersøgelse viser, at analytikere, der ikke havde erfaring med joint venture

²² Penman (2010), s. 700.

²³ Stickney et al. (2004), s. 527-529.

²⁴ White et al. (2003), s. 382-383.

²⁵ Kothavala (2003)

²⁶ Kothavala (2003), s. 535.

²⁷ Bauman (2007)

²⁸ Bauman (2007), s. 498.

²⁹ Stoltzfus et al. (2005), s. 169-170.

³⁰ Maines, L.A., Mautz Jr., R.D., Wright, G.B., Yardley, J.A., Rosman, A.J., Graham, L.E., 2000. Implications of international differences in joint venture financial reporting standards for financial analysts' stock values. omtalt i Kothavala (2003), s. 519.

investeringer, var mere tilbøjelig til at give en virksomhed en høj kursvurdering, hvis regnskabet var opstillet med equity metoden, selvom regnskabet med pro rata konsolideringen indeholder den præcis samme investering.

Opsummerende kan jeg konstatere, at nogle argumenterer for, at equity metoden er den metode, der giver den mest retvisende information. Som beskrevet i regnskabslitteraturen karakteriseres deres tilgangsvinkel, som det retlige syn (eng. legal view). De argumenterer for, at investeringer i fælles kontrollerede virksomheder skal ligestilles med investeringer i associerede virksomheder. Tilhængere af pro rata konsolideringen argumenterer for, at i realiteten har investor i et joint venture kontrol over pengestrømmen fra sin andel af aktiverne i joint venture (eng. implicit view). Ligeledes påpeges det, at investor har et ansvar for, hvilke økonomiske fordele, der skal anvendes til at afvikle dennes del af forpligtelserne. Derfor skal denne realitet også komme til udtryk i indregningen på investors balance, hvilket sker, når investor anvender pro rata konsolidering, som indregningsmetode, til at rapportere sine investeringer i fælles kontrollerede virksomheder. Jeg vil i det følgende præsentere de internationale tanker om ensartede standarder, i IASB og FASB's konvergensprojekt, og derefter IASB's aktuelle stillingtagen til ovenstående diskussion.

2.1 "The Norwalk Agreement"³¹

På et fællesmøde i Norwalk, Connecticut, USA d. 18. september 2002, mellem FASB og IASB, vedkendte begge standardorganer sig deres forpligtelse til at udvikle standarder af høj kvalitet, der er kompatible, så de kan bruges til indenlandsk og grænseoverskridende regnskabsaflæggelse. På dette møde, lovede både FASB og IASB, at de ville tilstræbe

- (i) at de ville gøre deres eksisterende standarder for regnskabsaflæggelse fuldt kompatible, så snart det er praktisk muligt og
- (ii) at koordinere deres arbejdsprogrammer for at sikre, at kompatibiliteten opretholdes.

For at opnå denne kompatibilitet, var der enighed om at starte et kortsigtet projekt, hvis formål er at fjerne en lang række af individuelle forskelle mellem US GAAP og International Financial Reporting Standards (IFRS, som omfatter International Accounting Standards, IAS). Derudover skal de fremadrettet samordne deres arbejdsprogrammer, så nye standarder fra tilblivelsen er ensartet. Udfordringen for de to bestyrelser er, at de traditionelt har anvendt forskellige tilgange til standardudstedelsen. IASB's regnskabsstandarder er i højere grad principbaseret end FASB's standarder, der er karakteriserede ved at være en regelbaseret tilgang.³² Målsætningen for principbaserede standarder er at opstille principper, der kan være styrende for hvordan transaktioner og begivenheder skal indregnes og måles. Dvs. en principbaseret standard er typisk kortfattet og fremstiller præcist en målsætning, som skal være referencegrundlaget for beslutninger. En regelbaseret standard tilstræber at have formulerede regler for alle tænkelige situationer. Dvs. den korrekte regnskabsmæssige behandling skulle stå klart for alle, hvis der er formuleret en korrekt regnskabsmæssig behandling i

³¹ Afsnittet er baseret på <http://www.iasplus.com/resource/0210iasbfasbmou.pdf>

³² Elling (2010), s. 76

standarden for den givne situation. Der er af samme årsag mange regler og undtagelser til hovedregler, for at standarden kan dække alle situationer. I konvergensprojektet mellem IASB og FASB er der lagt op til, at nye standarder skal være principbaserede.

En af de standarder, der arbejdes på at gøre kompatibel er IAS 31, *Financial Reporting of interest in joint ventures*. IASB har i september 2007, som et led i konvergensprojektet, udsendt et udkast til en ændring af IAS 31 (*ED 9 Joint Arrangements*). Formålet med denne ændring er at forbedre kvaliteten af den rapporterede information om fællesarrangementer i regnskabet og indføre en principbaseret tilgang til indregningen af joint arrangements, jf. *Basis for conclusions on exposure draft ED 9 Joint arrangements* (BC) 3, 5 og 15.³³ Det væsentligste formål med ED 9 er i lyset af dette speciale, dog IASB's hensigt med at gennemgå de nuværende muligheder af tilladte indregningsmetoder ved joint ventures og udvælge den af disse, som IASB identificerer som havende den højeste kvalitet og eliminere resten, jf. BC 3, 5, 7 og 15. Efter IAS 31.30 og IAS 31.38 skal en investering i en fælles kontrolleret virksomhed enten pro rata konsolideres i investors koncernregnskab eller indregnes efter indre værdis metode, jf. IAS 31.28.³⁴ I ED 9 og i BC konstaterer IASB at pro rata konsolidering ikke længere skal være en mulighed ved indregning af joint ventures (jointly controlled entities). Argumentet herfor er, at ved indregning efter pro rata ved fælles arrangementer vil der maksimalt kunne opnås 50,0% af et aktiv eller en forpligtelse, hvilket ikke opfylder definitionen på et aktiv eller en forpligtelse, idet det ikke er et aktiv under virksomhedens kontrol eller virksomhedens forpligtelse, jf. BC. Som dokumenteret ovenfor, er denne begrundelse dog meget unuanceret og jeg leder forgæves efter flere velbegrundede argumenter for at eliminere pro rata metoden. Jeg vil i det følgende afsnit sammenholde denne konstatering med den tidligere forskning på området og herudfra argumentere for, hvorfor jeg mener der er en problemstilling.

2.2 Problemstillingen

I dette afsnit vil jeg præsentere det vidensproblem, der arbejdes med i projektet. I problemfeltet ovenfor har jeg dokumenteret, at der ikke blot er tale om et pseudo-problem og jeg har argumenteret for vigtigheden af den problemstilling, der skal præsenteres her.

I problemfeltet, har jeg dokumenteret, at diskussionen om informationsværdien af de rapporterede tal efter equity metoden og pro rata konsolidering, er en diskussion, der har kørt de sidste 50 år. Vi har set, at begge metoder anvendes i verden, hvorfor det har været muligt at undersøge fordele og ulemper ved dem. Vigtigst af alt, har vi set, at ingen af argumenterne for den ene metode frem for den anden er så overlegne, at de kan berettige et veldokumenteret valg mellem metoderne. IASB's hovedargument, og tilsyneladende eneste argument, og underbygning for valget af equity metoden er, at aktiver og passiver ved pro rata konsolidering ikke opfylder definitionen på aktiver og passiver. Dog har vi set der, i tilfældet med joint ventures, er tale om en aktiv investering, udtrykt ved en funktionel tilknytning, en beslægtet aktivitet eller en investering af en betydelig størrelse, hvorfor det synes rimeligt at anvende en form for konsolidering. Som investor i fælles kontrollerede virksomheder udnytter man aktiverne, man er interesseret i at afvikle gælden, for at sikre disse aktiver, og kan, i

³³ Basis for Conclusions on Exposure Draft ED 9 Joint Arrangements, side 4 – 7.

³⁴ Fedders et al. (2008), s. 550.

modsatning til investeringer i associerede virksomheder, rent faktisk, som en følge af aftalen, delvist kontrollere aktiverne. At aktiverne ikke kontrolleres fuldt ud, men kun delvist, kommer netop til udtryk i pro rata konsolideringen. Heroverfor skal IASB's beslutning om at fjerne muligheden for pro rata konsolidering ved joint ventures ses. Det problematiske er altså, at udgangspunktet for enhver regnskabsmetode, jf. IASB og FASB's egen begrebsramme, skal vurderes i relation til regnskabsbrugerne og deres informationsbehov. Problemfeltet har dokumenteret, at pro rata metoden formentlig giver regnskabsbrugerne den største informationsværdi. Tilsyneladende er denne ændring af metoderne ved joint ventures i strid med den regnskabsmæssige begrebsramme, der tilstræber at regnskabsinformation skal være nyttig for brugerne. Det kan derudover angives, at der ved høringsrunden for ED 9 indkom 111 høringsvar.³⁵ I forlængelse af analysen af de indkomne svar, blev der udarbejdet et notat til bestyrelsen af IASB, der opsummerer de væsentligste punkter i høringsvarene. Det skal bemærkes, at dette er et internt dokument, hvorfor udarbejdelsen er foretaget af de samme personer, som har været med til at udarbejde ED 9. Jeg vil derfor forvente, at dokumentet er pro ED 9. I opsummeringen angives bl.a., som hovedbekymring fra de indkomne svar:

*"... the elimination of proportionate consolidation not only raised a number of concerns; they were also viewed as too far reaching to be addressed in a short-term project."*³⁶

Det kritiseres generelt, at der ikke i *Basis for Conclusions*, er argumenteret for bl.a. elimineringen af pro rata konsolideringen.³⁷ Bl.a. står der:

*"Many respondents stated that the exposure draft proposes to eliminate proportionate consolidation without any compelling justification of the equity method as the most appropriate method to use to account for joint ventures. ... Some of these respondents stated that the retention of the equity method is justified solely on the grounds of substantial, but not full, convergence with US GAAP without any consideration of a conceptually sound approach to accounting for jointly controlled entities. On the other hand, the argument provided to support the elimination of proportionate consolidation (ie its inconsistency with the Framework) was unconvincing to many respondents. In this respect, some respondents stated that the Framework also requires faithful representation of the transactions and that the information provided meets the qualitative characteristics of understandability, relevance, reliability and comparability. For these respondents, proportionate consolidation better meets these qualitative characteristics than the equity method."*³⁸

Der er også i høringsvarene bekymring for informationsværdien:

"Many respondents expressed reservations as to whether the proposals would contribute to the enhancement of financial reporting. These reservations were mainly in connection with the elimination of proportionate consolidation. According to these respondents, the quality, usefulness and relevance of financial information will decrease and will not represent

³⁵ IASB.org – Staff analysis of comment letters: Summarised overview, s. 1

³⁶ Ibid., punkt 13.

³⁷ Ibid., punkt 15.

³⁸ Ibid., punkt 16.

faithfully the substance and economic reality of an entity's financial position and performance."³⁹

Og endelig i en opsummering over bekymringerne vedr. eliminering af pro rata konsolidering:

*"The elimination of proportionate consolidation drew extensive comment. The main arguments provided by the respondents largely disagreeing with its removal are that: (a) proportionate consolidation offers more useful information and provides a better reflection of the economic substance of the arrangements. For these respondents, management decision making and risk management are based on a detailed understanding of the underlying operations, assets, liabilities, cash flows and risks, and not on the share of net outcomes. (b) the elimination of proportionate consolidation will lead to the same accounting treatment for 'joint control' and 'significant influence', which is inappropriate. (c) the exposure draft does not offer compelling arguments for its removal."*⁴⁰

Der er altså en lang række af reaktioner på de foreslåede ændringer til behandling af joint ventures, der stiller spørgsmålstegn ved udkastet. Udkastet – ED 9 – blev udgivet i september 2007. Svarfristen for kommentarer var 11. januar 2008, med forventet endelig standard i 1. kv. 2011. Der er dog d.d. ikke udkommet en endelig standard. Det fremgår af de seneste referater vedr. IFRS D9, at standarden vil fastholde kravet om eliminering af pro rata konsolideringen.⁴¹ En eliminering, der altså iflg. forskningen giver en mindre nyttig information til regnskabsbrugere og som er kritiseret massivt i høringsrunden. Man kan med rette spørge sig selv: Hvad foregår der?

2.3 Afgrænsninger af problemfeltet

Ud fra ovenstående kan der formuleres en række problemformuleringer med forskellige arbejdsområder. Ethvert valg er også et fravalg. Det skal her fremlægges, hvilke analyser, der kunne være foretaget ud fra problemfeltet, men som er fravalgt.

Ved valget af, at inddrage den tidligere forskning på området, er jeg implicit blevet sporet ind på problemstillinger vedr. en analyse af informationsværdien af den beskrevne ændring i regnskabspraksis som følge af ED 9, pga. den tidligere forsknings fokus på at måle metoderne imod hinanden i lyset af informationsnyttien.

Alternativt hertil kunne det være fremlagt, hvordan IASB i exposure drafts på andre igangværende projekter fremlægger forslag til praksisændringer, der ikke er konsistente med den regnskabsmæssige begrebsramme. Da det netop er pro rata konsolideringens manglende opfyldelse af den regnskabsmæssige begrebsramme, der tilsyneladende er hovedargumentet for elimineringen, synes det påfaldende, at der kan foreslås praksisændringer på andre områder, der er i modstrid med den regnskabsmæssige begrebsramme. Man kunne således spørge, om ændringerne i ED 9 ikke skal

³⁹ Ibid., punkt 20.

⁴⁰ Ibid., punkt 28.

⁴¹ IASB maj 2010. D. 20/5/2010.

<http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Joint+Ventures/Summaries/IASB+May+2010.htm>

forklares ud fra at aktiver og passiver ved pro rata konsolidering ikke opfylder definitionen på sådanne, men måske snarere forklares ud fra, at de er et kompromis mellem eksisterende reguleringer mellem US GAAP og IFRS/IAS? Vælger IASB blot de metoder, som der er flest der for nuværende anvender?

Et andet alternativ til problemstillingen er sammenhængen mellem IFRS og dansk regnskabsregulering. På trods af, at danske regnskabsstandarder tilstræber at lægge tæt på IFRS'erne og IAS'erne, er der forskelle, idet den danske ÅRL ikke opdateres i samme tempo som der kommer nye IFRS. Det kunne derfor være en mulighed at sammenholde den foreslåede ændring i ED 9 med reguleringen af joint ventures i ÅRL. Hvilke forskelle vil der opstå mellem rapporteringen af investeringer i joint ventures efter ED 9 og ÅRL?

Et tredje alternativ er, at der i høringssvarene antydes, at der med de foreslåede ændringer i ED 9 ikke opnås ensartet regulering ift. US GAAP. Der er tilsyneladende muligheder i US GAAP, hvor der stadig kan anvendes pro rata konsolidering. Jeg kan derfor undres over, at hele hensigten med konvergensprojektet tilsyneladende ignoreres. Hvorfor eliminere pro rata konsolideringen, hvis det ikke engang skaber en konsistent standard til US GAAP? Er det et generelt problem, at de foreslåede standarder fra IASB ikke er konsistente med US GAAP? Skal forklaringen findes i, at FASB synkront tilstræber at ændre US GAAP på de samme områder, så der på sigt er ensartet regnskabspraksis?

Det sidste alternativ går på, at der ligeledes i høringssvarene angives fra enkelte, at der med ændringen i ekstern rapportering for joint venture investeringer, vil opstå en kløft mellem den interne rapportering og den eksterne rapportering, idet det hævdes, at ledelsen vil fortsætte med at pro rata indregne investeringer i joint ventures til internt beslutningsgrundlag, mens det eksterne skal præsenteres uden pro rata metoden. I høringssvarene angives det, at problematikken herved er de højere omkostninger det medfører at tilrette den eksterne rapportering. Jeg synes derimod at det er interessant, at der er formodninger om, at ledelsen vil opnå en bedre information til sine beslutningsformål, såfremt der sker indregning efter pro rata metoden. Jeg kunne undersøge om ledelsens informationsbehov er væsentlig forskellig fra informationsbehovet hos investorer og kreditorer, såfremt jeg kan dokumentere, at ledelsen rent faktisk vil indregne efter pro rata metoden til intern brug.

2.4 Valget

Alle disse muligheder er interessante, men med den valgte problemformulering holder jeg fokus på den konkrete standard og undersøger på hvilket grundlag IASB har truffet beslutningen om at eliminere pro rata konsolideringen som indregningsmetode, på trods af, at det har givet anledning til kritik og tilsyneladende medfører mindre nyttig information for regnskabsbrugerne. I arbejdet med at afgrænse problemstillingen blev jeg især interesseret i, hvordan opfattelser (diskurser) dannes, hvordan de styrer den måde, vi ser tingene på, og hvordan den måde vi ser tingene på, styrer vores accept af IASB's ændringsforslag. Herigennem forstod jeg, hvor dybt forankret vores opfattelser kan være, når autoriteter har argumenteret og er kommet med et forslag. Det lærte mig også, at vi skal se på den linse, som vi ser verden igennem, i lige så høj grad, som den verden vi ser. Linsen påvirker den

måde, vi oversætter vores omverden på. Således er det vores måde at "se" verden på – ikke forstået som at se med øjet - men den måde vi opfatter, forstår og oversætter oplevelserne omkring os.

Hvis man accepterer diskursteorien medfører det, at det væsentligste for forståelsen af en reaktion ligger i den tyste og ukendte påvirkning, der er gået forud. Det er i italesættelsen at indflydelsen ligger. Det er altså den måde der bliver talt om et emne, der har medvirket til at forme vores forestillingsverden, vores diskurs og dermed vores holdning, allerede inden vi tager stilling. Hvis en diskurs er vellykket, kan vi ganske enkelt ikke handle med integritet uden for dens rammer. Vi kan ikke bevare vores ægthed, hvis vi taler imod diskursen. Ifølge diskursteorien er de argumenter, begreber og forestillinger, vi definerer som legitime, af afgørende betydning for, hvilke spørgsmål, der defineres som politiske problemer, og hvilke politiske løsninger, der overhovedet kommer på tale.⁴²

Problemstillingen er relevant at arbejde med, fordi regnskabsstandarderne, som et led i konvergensprojektet, er igennem en gennemgribende revision. På tværs af alle eksisterende standarder arbejder standardudstederne imod konvergente internationale standarder. Jeg har i problemfeltet tydeliggjort, at arbejdet med at skabe ensretning på området, for den regnskabsmæssige behandling af joint venture investeringer i koncernregnskabet, ikke har fundet de faglige konklusioner i den tidligere forskning på området, eftersom forskningsresultaterne er alt andet end entydige.

Hvorfor er det et problem, at kloge og kompetente personer i standardudvalgene sætter en dagsorden, som vi andre kan diskutere ud fra? Det er et problem for dem, der mener hele emnet er italesat ud fra forkerte forudsætninger. De vil have meget svært ved at komme igennem med deres indvendinger, fordi de netop bevæger sig udenfor det, der er alment anerkendt som det væsentlige problem. Med valget af problemformuleringens første spørgsmål, er det ambitionen at undersøge de præmisser IASB opstiller for diskussionen af ED 9. Præmissen er dermed, at den måde IASB taler om dette valg af indregningsmetode, påvirker den måde vi "ser" på emnet og dermed afgrænser diskussionen. Det er derfor vigtigt og interessant, at undersøge hvordan IASB taler om deres valg, for at forstå og være bevidst om den væsentlige påvirkning, som deri ligger ind i diskussionen.

Dernæst vil jeg undersøge hvilken betydning ændringen rent faktisk får for regnskabsbrugere og deres læsning af regnskaber, hvor der er investeringer i joint ventures, hvorved jeg kommer til at se på de nye reglers betydning i detaljerne, sammenholdt med regnskabsbrugernes informationsnytte heraf. Dette er valgt, dels for at forberede og udpege for regnskabsbrugere, hvilken betydning den nye standard får for deres anvendelse af den regnskabsmæssige information og dels for at kunne vurdere konsekvensen af skiftet i regnskabspraksis. Med afsæt i disse betragtninger formulerer jeg følgende vidensproblem.

2.5 Problemformulering

Hvordan italesætter IASB, at pro rata konsolideringen i ED 9 skal elimineres som metode? Og hvilke konsekvenser får det for regnskabsbrugernes informationsnytte?

⁴² Helms (2004), s. 25

Denne problemformulering rejser en række spørgsmål:

- (i) Hvad er en italesættelse og hvordan kan den måles?
- (ii) Hvilket empirisk grundlag indeholder den søgte italesættelse?
- (iii) Hvad skal være grundlaget for at svare på, hvorfor pro rata konsolideringen elimineres?
- (iv) Hvordan skal det undersøges?
- (v) Hvordan skal det undersøges, hvilke konsekvenser ændringerne vil få? Hvordan skal regnskabsbrugernes informationsnytte måles?

Alt dette vil være fokuspunkter i metodeafsnittet.

2.6 International regulering

Inden disse spørgsmål skal besvares, vil jeg dog præcisere og redegøre for den internationale regulering, der er gældende på området, og den foreslåede regulering ved ED 9. Da problemformuleringen spørger til, hvilke konsekvenser ændringen får for regnskabsbrugernes informationsnytte, vil jeg redegøre for, hvilke regler der gælder i dag og hvilke der kommer til at gælde iflg. udkastet. Dette er nødvendigt, fordi jeg i analyseafsnittet vil anvende denne viden om reglerne i dag og reglerne i morgen, til at omdanne et regnskab, hvori pro rata metoden er anvendt til indregning af investeringer i joint ventures, til et regnskab, hvor samme investeringer er indregnet efter equity metoden. Samtidig bidrager afsnittet til en afgrænsning til en særlig type af regnskaber, nemlig koncernregnskabet, da reglerne herfor er forskellige ift. moderselskabets separate regnskab, jf. nedenfor.

2.6.1 IAS 27⁴³

Indledningsvis skal der skelnes mellem IAS 27 og IAS 31, idet indregning og måling af investeringer i joint ventures, som omtalt lige ovenfor, er underlagt forskellige reguleringer, alt efter om det rapporteres i moderselskabets separate regnskab eller i koncernregnskabet.

I IAS 27 behandles den regnskabsmæssige behandling af investeringer i dattervirksomheder, fælles ledede virksomheder og associerede virksomheder, i det separate regnskab for en modervirksomhed eller en investor.

Jeg vil i det efterfølgende anvende den tidligere anvendte terminologi vedr. fælles ledede virksomheder, nemlig joint ventures. Hvis en investor i et joint venture eller en associeret virksomhed ikke har dattervirksomheder, og dermed ikke skal udarbejde koncernregnskab, er denne investors regnskab ikke et separat regnskab i relation til IAS 27. Hvis dette er tilfældet, skal den

⁴³ Afsnittet er baseret på: Deloitte (2009), IFRS Introduktion til de internationale regnskabsstandarder, s. 160-165, Fedders et al. (2008) kap. 25, herunder særligt s. 516-519, PriceWaterhouseCoopers Regnskabshåndbogen 2010, s. 170-180.

regnskabsmæssige behandling af joint venture investeringer følge bestemmelserne i IAS 31, kapitalandele i joint ventures, som beskrives senere.

I modervirksomhedens separate regnskab skal investeringer i joint ventures enten måles til kostpris, jf. IAS 27.37 eller følge reglerne i IAS 39, *Finansielle instrumenter: Indregning og måling*, dvs. dagsværdi. Disse regler er gældende, selvom moderselskabet er fritaget for at udarbejde koncernregnskab, fordi der er en overliggende modervirksomhed, der udarbejder koncernregnskab. Den valgte regnskabspraksis skal anvendes for alle investeringer indenfor den samme kategori, dvs. her for alle joint venture investeringer.

Hvis investeringer i joint ventures i koncernregnskabet behandles som anlægsaktiver bestemt for salg, skal de også i modervirksomhedens separate regnskab behandles i overensstemmelse med de gældende regler i IFRS 5, dvs. der er krav om særskilt præsentation i balancen under kortfristede aktiver. Investeringer der er målt til dagsværdi skal fortsat måles som sådan, selvom de er klassificeret som anlægsaktiver bestemt for salg.

Ift. dansk regnskabsregulering skal investeringer i joint ventures følge de samme bestemmelser, som er gældende for associerede virksomheder, medmindre investor hæfter fuldt ud eller for en forholdsmæssig andel af joint ventures forpligtelser, hvorefter investeringen kan indregnes ved pro rata konsolidering. Ifølge IFRS er pro rata konsolidering ikke mulig i modervirksomhedens separate regnskab. Kapitalandele i joint ventures skal indregnes til kostpris eller dagsværdi i overensstemmelse med IAS 39. Bestemmelserne for associerede virksomheder er ifølge ÅRL, at disse som udgangspunkt skal indregnes i modervirksomhedens separate årsregnskab til kostpris, jf. ÅRL § 36 eller til dagsværdi, jf. ÅRL § 41, men ifølge § 43a kan equity metoden også vælges. Equity metoden er ifølge IFRS ikke tilladt i modervirksomhedens separate regnskab. Hvis virksomheden har investering som hovedaktivitet, og joint venture investeringen er omfattet af investeringsaktiviteten, kan denne investering ifølge ÅRL § 38 måles til dagsværdi.

2.6.2 IAS 31⁴⁴

I IAS 31 angives regler for den regnskabsmæssige behandling af investeringer i joint ventures og for præsentationen af et joint ventures aktiver, forpligtelser, indtægter og omkostninger i investors koncernregnskab.

Definition: Et joint venture er et kontraktforhold, hvorved to eller flere parter engagerer sig i en erhvervmæssig aktivitet, som er under fælles indflydelse/kontrol, jf. IAS 31.3. Ved fælles kontrol forstås, at kontrollen over aktiviteten deles og den enkelte venturedeltager dermed ikke ensidigt kan kontrollere aktiviteten.⁴⁵ Konkret fremgår det af standarden, at der kun kan anses at være fælles kontrol, hvis de strategiske og operationelle beslutninger knyttet til aktiviteten skal tages i

⁴⁴ Afsnittet er baseret på: Deloitte (2009), IFRS Introduktion til de internationale regnskabsstandarder, s. 174-179, Fedders et al. (2008), s. 548-556, PriceWaterhouseCoopers, Regnskabshåndbogen 2010, s. 329-333.

⁴⁵ IASplus. Deloitte. IFRS Introduktion til de internationale regnskabsstandarder, s. 175.

fællesskab.⁴⁶ Der er ikke noget krav til bestemte ejerandele, blot at der er fælles kontrol. Det forekommer dog logisk, at antallet må være begrænset når beslutninger skal foretages i fællesskab.

Der arbejdes med forskellige typer af joint ventures. IAS 31 omhandler tre typer:

- Fælles kontrollerede aktiviteter (jointly controlled operations)

Karakteristisk for denne type er, at venture deltagerne anvender egne aktiver i et fælles projekt, påtager sig sine egne forpligtelser og skaffer selv finansieringen hertil. Der er for denne type normalt en aftalt metode til fordeling af omsætning fra salg af det fælles produkt og fælles afholdte omkostninger. Standarden giver som eksempel produktionen af et fly, hvor forskellige leverandører producerer hver deres del.

Den regnskabsmæssige behandling for fælles kontrollerede aktiviteter er, at venture deltageren indregner de aktiver som denne kontrollerer, de forpligtelser, som denne påtager sig, de omkostninger, som denne afholder og sin andel af indtægter fra salg af varer/ydelse fra de fælles kontrollerede aktiviteter.

- Fælles kontrollerede aktiver (jointly controlled assets)

Karakteristika for denne type er, at deltagerne i venture investeringen har fælles kontrol over, og normalt også fælles ejerskab af, et eller flere aktiver, der anvendes til venture deltagerens fordel. Disse modtager en andel af aktivernes produktion og bærer en andel af de afholdte omkostninger. Her giver standarden som eksempel en fællesejet olieledning, hvor hvert olieselskab betaler en given del til vedligeholdelse, mod at kunne transportere en given mængde olie.

Regnskabsmæssigt skal denne type behandles sådan, at venture deltageren indregner en andel, af de fælles aktiver, sine egne påtagne forpligtelser, en andel af de fælles forpligtelser, indtægter fra evt. salg eller anvendelsen af andelen af joint ventures produktion og endelig sin andel af afholdte omkostninger i joint venture.

- Fælles kontrollerede virksomheder (jointly controlled entities)

Denne type er karakteriseret ved, at venture deltagerne etablerer et selskab, interessentskab eller anden virksomhed, hvori deltagerne har kapitalandele. Virksomheden drives på samme måde som andre virksomheder, bortset fra at ejerkredsen har indgået aftale om fælles bestemmende indflydelse på virksomhedens aktiviteter.

Regnskabsmæssigt behandles denne type som vi har diskuteret ovenfor, nemlig ved at venture deltagerne indregner kapitalandele i en fælles kontrolleret virksomhed, enten ved pro rata konsolidering eller equity metoden.

⁴⁶ Fedders et al. (2008), s. 548.

Yderligere vedr. den regnskabsmæssige behandling af fælles kontrollerede virksomheder, skal det bemærkes, at standarden som hovedregel kræver, at andele i fælles kontrollerede virksomheder pro rata konsolideres i investors koncernregnskab enten linje for linje af den forholdsmæssige andel, eller ved anvendelse af en udvidet indre værdis metode, der betyder, at pro rata konsolideringen sker i særskilte hovedgrupper, f.eks. omsætningsaktiver, anlægsaktiver, kortfristet og langfristet gæld. Alternativet er, som bekendt, at behandle sådanne investeringer efter equity metoden. Der er altså tre muligheder i alt; to metoder for pro rata konsolidering og equity metoden. I Danmark har vi normalt begrænset os til pro rata linje for linje eller equity metoden.⁴⁷ Indregningen skal ske ud fra regnskaber, der anvender koncernens regnskabspraksis.

Endelig kan præsenteringsformen have betydning for indregning og måling. Vedrørende køb af kapitalandele, der ved transaktionen bliver en fælles kontrolleret virksomhed, er der ingen specifikke bestemmelser. IAS 28 har en henvisning til IFRS 3 om virksomhedsovertagelser, og da en virksomhed ved valg af equity metoden skal benytte IAS 28 ved indregning og måling, må det også være tilfældet ved anvendelse af pro rata konsolidering. Ved anvendelse af pro rata konsolidering vil det, modsat anvendelse af equity metoden, medføre separat indregning af goodwill. Det betyder endvidere, at der ifølge IAS 36 skal foretages en selvstændig nedskrivningstest af goodwill, ligesom en nedskrivning ikke kan tilbageføres. Dermed kan præsenteringsformen have betydning for indregning og måling.

Iflg. dansk regnskabsregulering skal indregning af fælles kontrollerede virksomheder i koncernregnskabet ske efter indre værdis metode. Alternativt kan de indregnes ved pro rata konsolidering, men denne metode kan iflg. ÅRL kun anvendes, hvis investor hæfter fuldt ud for alle eller for en forholdsmæssig andel af den fælles ledede virksomheds forpligtelser.

2.6.3 ED 9 Joint Arrangements⁴⁸

IASB har, som omtalt i problemfeltet, i 2007 udsendt ED 9, *Joint Arrangements*. Udkastet skal erstatte ovenfor omtalte IAS 31, *Joint ventures*. Vedtages udkastet i den nuværende form, vil det medføre, at fælles kontrollerede virksomheder som hovedregel skal indregnes efter equity metoden. Muligheden for pro rata konsolidering forsvinder dermed. IASB forventer den endelige standard inden udgangen af 1 kv. 2011, men er d.d. ikke udkommet.

ED 9 fastholder klassifikationen som vi kender den fra IAS 31:

- Fælles kontrollerede aktiviteter
- Fælles kontrollerede aktiver
- Fælles kontrollerede virksomheder

I den nuværende IAS 31 lægges afgørende vægt på den juridiske form ved klassifikation. I udkastet lægges der op til, at klassifikationen skal baseres på det reelle indhold af aftalerne frem for den juridiske form.

⁴⁷ IASplus. Deloitte. IFRS Introduktion til de internationale regnskabsstandarder, s. 176.

⁴⁸ Afsnittet er baseret på: PricewaterhouseCoopers, Regnskabshåndbogen 2010, s. 333-335, samt IASB, ED 9.

De kontraktlige rettigheder og forpligtelser, som investor har, skal fremadrettet som det grundlæggende princip afspejles i regnskabet. Det medfører to alternativer:

- 1) Hvis investor har en direkte adgang til og kontrol over de enkelte aktiviteter og aktiver:
Her skal indtægter og omkostninger hhv. aktiver og forpligtelser indregnes i investors regnskab. Det vil f.eks. være tilfældet, hvor investor indgår i en fælles kontrolleret aktivitet, hvor denne er berettiget til og forpligtet til at udføre egne aktiviteter og afholde egne omkostninger. Det vil ligeledes være tilfældet ved fælles kontrollerede aktiver, hvor hver part har ret til en forholdsmæssig andel af outputtet fra det pågældende aktiv, f.eks. ovenfor omtalte olieledning.
- 2) Hvis investor kun har adgang til nettoafkastet og nettoaktiverne:
Her skal kun nettoindtægter hhv. nettoaktiver indregnes i investors regnskab, hvilket er svarende til equity metoden. Dermed forslås den samme metode og samme oplysningskrav som for associerede virksomheder. For en fælles kontrolleret virksomhed med begrænset ansvar vil dette være tilfældet, eftersom investor kun har ret til udbytte, ligesom denne kun kan afvikle interessen ved at sælge sin kapitalandel. Dog skal det bemærkes, at hvis investor indestår for den fælles kontrollerede virksomheds gæld, eller har retten til brugen af aktiverne eller er en del af disse overført til investor, skal dette afspejles i regnskabet.

Den regnskabsmæssige behandling af investeringer i fælles kontrollerede virksomheder er hermed opridset. Det er konstateret, at problemstillingen for denne afhandling er en problemstilling, der er gældende ved aflæggelse af koncernregnskabet. Vi har for nuværende tre muligheder i IAS 31, nemlig to arter af pro rata konsolidering og equity metoden. I ED 9 Joint arrangements tillades kun equity metoden ud fra en klassifikation, der mere går på det reelle indhold end juridisk form. Hermed har jeg et grundlag for at vurdere, hvilke regler der gælder på området i dag og hvilke der kommer til at gælde iflg. udkastet. Jeg vil i det følgende fremlægge, hvordan problemformuleringen skal besvares og hvorfor disse valg foretages.

3 Metode

I metodeafsnittet diskuteres og skabes fundamentet for den viden, der er produktet af analysen. I problemfeltet er det klarlagt, *hvorfor* der analyseres. Jeg vil i metodeafsnittet klarlægge, *hvordan* der skal analyseres, ud fra *hvad* og for *hvem*. Jeg har prioriteret at samle al information, der er nødvendig for at udføre analysen i den ramme, hvor videnskabsteori og operationalisering skal være, nemlig i metodeafsnittet. Pga. problemformuleringens toledede spørgsmål vil metodeafsnittet også være to-delt. Jeg vil i første del fokusere på metoden til at svare på: "Hvordan italesætter IASB, at pro rata konsolidering skal elimineres i IFRS D9 som metode?". Min metodiske operationalisering af dette spørgsmål bliver fuldstændig, inden jeg fokuserer på anden del af problemformuleringen: "Hvilke konsekvenser får det for regnskabsbrugernes informationsnytte?"

3.1 Problemformuleringens 1. spørgsmål

Den metodiske gennemgang til første del af problemformuleringen vil først indeholde en argumentation for den metodiske fremgangsmåde. Dette vil lede over i den teoretiske operationalisering, der indbefatter udvælgelse af teoretikere med tilhørende teorier. Til sidst i denne operationalisering præsenteres de empiriske overvejelser, samt analyseværktøjer til identifikation og klassificering af begreber mm.. Slutteligt vil jeg diskutere og udvælge analyseobjekterne ud fra det videnskabsteoretiske verdensbillede, der er opstillet umiddelbart før. Dvs. jeg i det sidste afsnit opstiller det, der skal analyseres på.

3.1.1 Den videnskabsteoretiske situation⁴⁹

Mit første budskab vedr. videnskabsteori er, at jeg altid, uanset om jeg gør det implicit eller eksplicit, har taget videnskabsteoretiske beslutninger. Hvis jeg gør det implicit, altså ignorerer videnskabsteoriens rolle i afhandlingen, kan jeg lægge mange kræfter i en empirisk analyse. Risikoen er imidlertid, at mine videnskabsidealer, forudantagelser om problemfeltet og verden, mine muligheder for erkendelse og analysestrategier, ikke er holdbare. Det næste budskab er, at det videnskabsteoretiske håndværk starter med problemstillingen. Det er problemstillingen og måden, diskussionen dér er opstillet, som afgør hvilke videnskabsteoretiske diskussioner, der er relevante. Ligeså naturligt det var at præcisere kravene i IAS 27, IAS 31 og ED 9 på baggrund af problemformuleringen, er det, at også relevansen af aspekter af videnskabsteorien er underordnet problemformuleringen. Videnskabsteori er altså et aspekt i alle praktiske valg og teknikker, som jeg anvender i denne afhandling.

Jeg er i denne afhandling interesseret i den konsekvens, det får for regnskabsbrugernes information, at IFRS baserede regnskaber ved rapportering af joint venture investeringer i koncernregnskabet fremadrettet skal indregnes og måles efter equity metoden. Samtidig har jeg i problemfeltet klargjort, at dette valg er et paradoks, idet der ikke er et entydigt svar på, hvilken metode der er overlegen. Jeg er derfor også interesseret i, hvordan IASB italesætter, at pro rata konsolideringen skal elimineres.

Problemfeltet illustrerer netop, at der ikke er nogen sandhed for dette spørgsmål. Der kan ikke peges på en indregningsmetode, der både giver den bedste information til regnskabsbrugerne og opfylder begrebsrammens definitioner for aktiver og passiver, samt bestemmende indflydelse vs. betydelig indflydelse. IASB's valg er derfor ikke baseret på en ren faglig begrundelse, eftersom fagfolkene er uenige om svaret, men må skulle forstås ud fra andre motiver. Med dette virkelighedsbillede opstillet i problemfeltet og den derudfra givne problemstilling, har jeg valgt at anskue problematikken fra et konstruktivistisk videnskabsteoretisk perspektiv. Dette fordi konstruktivismen ontologisk betragter virkeligheden som et relativistisk spørgsmål, som ikke kun eksisterer "derude". Der er flere virkeligheder i spil, hvis eksistens er baseret på en mangfoldighed af mentale konstruktioner, der er socialt, historisk- og erfaringsmæssigt funderet. Virkelighederne er lokalt forankrede og specifikke, og deres form og indhold er afhængige af de personer, som har eller er bærer af dem. Dette er i overensstemmelse med betragtningerne i problemfeltet, hvori fortalerne for equity metoden henviser

⁴⁹ De i afsnittet angivne betragtninger vedr. konstruktivisme er baseret på: Arbnor et al. (1997), s. 214 ff., Bitsch Olsen et al. (2004), s. 142 f., Heldbjerg (2006), s. 37 ff.

til definitionen af aktiver og forpligtelser, mens fortalere for pro rata konsolidering henviser til graden af indflydelse.

Jeg anskuer derfor problemformuleringens spørgsmål ud fra denne ontologiske præmis, at verden ikke indeholder en særlig betydning i sig selv, en objektivitet. Vigtigst ved dette er den konstruktivistiske betragtning vedr. epistemologien, at der ikke er nogen som helst adgang til verden, bortset fra gennem sproget. Sproget danner vores verdensbillede, forventninger, fordomme m.v. Når IASB ikke foretager deres valg ud fra en teoretisk position, men tilsyneladende foretager en politisk beslutning, er det netop igennem sproget, at jeg har en mulighed for at finde svaret på min problemformulerings første spørgsmål. Dvs. IASB's argument for at vælge equity metoden nok antager karakter af en objektiv realitet, men objektiviseringen finder sted på baggrund af de deltagende individers samspil i udlægningen af deres subjektive fortolkninger af omverdenen.

Min videnskabelige ambition er derfor også at nå frem til en helhedsforståelse af de individuelle subjektive udsagn og deres betydning for den fælles objektiverede forståelse. Med den konstruktivistiske videnskabsteori som fundament har jeg altså formuleret min videnskabsteori eksplicit i modsætning til problemfeltets implicite antagelser om verden. Jeg har konstateret, at den vigtigste indgang til at analysere, hvordan IASB italesætter, at pro rata konsolideringen skal elimineres som metode, går igennem sproget, idet sproget ses som primær formidler med henblik på at opnå indsigt i aktørernes motiver og intentioner. Jeg vil i følgende afsnit præsentere en afledt underordnet teori til konstruktivismen, hvorudfra jeg kan få en teknik til opfyldelse af min videnskabelige ambition.

3.1.2 Diskursanalyse

I dette afsnit vil jeg argumentere for, hvorfor jeg har valgt at inddrage diskursanalyse som metode til at afdække, hvordan IASB italesætter, at pro rata konsolideringen skal elimineres som metode.

Diskursteoretikere mener, at den eneste virkelighed, forskeren kan se, er en fortolket virkelighed, der er et produkt af den diskurs, som udgør forskerens perspektiv på verden.⁵⁰ Sproget er altså en projektør, der kaster billeder op på et tomt lærred, som vi derefter tror, er virkeligheden bag lærredet. Samfundet og de sandheder, der fremstilles i videnskaben, er diskursive/sproglige konstruktioner, der er et udfald af historiske tilfældigheder, strategier og magtkampe.⁵¹ Hvis virkeligheden og sandheden er konstruktioner, så må det, vi forstår som virkeligheden og sandhed, blot være én ud af flere muligheder. Konstruktionen må altså i og med, den siger noget, samtidig fortie noget. Som præsenteret i den diskursteoretiske gennemgang nedenfor, mener Foucault⁵², at netop det der forties/udelukkes er centralt for konstitueringen og stabiliseringen af det, der eksisterer. Lidt populært sagt, er en spejling nødvendig for at fornemme det relative. København er en stor by i Danmark, men er det også en stor by i Kina? Med diskursteoriens verdensbillede, kan jeg optrevle tilblivelsen af IASB's sandhed om, at equity metoden er den mest korrekte til indregning og måling af joint venture

⁵⁰ Bitsch Olsen et al. (2004), s. 150. Henvisningen til diskursteoretikere er min tilpasning. Kilden taler om perspektivistiske epistemologier, hvilket jeg altså mener, er synonymt med diskursteoriens antagelser.

⁵¹ Ibid. s. 162

⁵² Diskursteoretiker, der præsenteres i næste afsnit

investeringer i koncernregnskabet. Med diskursteorien kan jeg problematisere det eksisterende. Med diskursteorien kan jeg fortælle en anden historie end den konventionelle, og herigennem problematisere det givne, de tilsyneladende befæstede sandheder. Når IASB ikke kommer med nærmere argumentation for deres valg end en henvisning til, at pro rata konsolidering ikke opfylder definitionen på aktiver og passiver, er det min overbevisning, at de italesætter deres valg på en måde, så vores tænkning bliver stum. De har foretaget et valg, der ikke er baseret på faglig argumentation, hvorfor de ønsker, at vi ikke stiller spørgsmål til valget. Diskursteorien frigør vores tænkning fra det, som vi tænker stumt eller ubevidst.

Der findes altså flere måder at anskue verden og virkeligheden på. Det er den problemstilling, diskursanalysen hjælper os med. ”*En diskurs er en bestemt måde at tale om og forstå verden (eller et udsnit af verden) på.*”⁵³ Forudsætningen for, at dette projekt kan inddrage diskursanalysen som et analytisk værktøj til at håndtere problemstillingen om, at IASB vælger at eliminere pro rata metoden på trods af, at valget ikke synes velbegrundet, bliver derfor, at alt hvad der er skrevet og talt er en del af forskellige diskurser. Med denne baggrund har jeg mulighed for at undersøge meningen bag IASB’s beslutning som en del af forskellige diskurser, hvis jeg har for øje, at det er inden for denne ramme, at jeg anskuer problemet.

Ordet diskurs dækker gerne over en eller anden idé om, at sproget er struktureret i forskellige mønstre. Diskursanalyse er så tilsvarende en analyse af disse mønstre⁵⁴. I forhold til denne afhandling svarer det til, at i sproget er pro rata metoden italesat i forskellige mønstre. Diskursanalysen giver os derved mulighed for at analysere disse mønstre. Diskursteorien giver nogle redskaber til at forholde sig til de forskellige italesættelser.

Når en person skal forholde sig til et emne, begreb eller fænomen, er det nødvendigt, at det udsættes for en sprogliggørelse, fordi sproget hele tiden anvendes med det formål at fastlægge betydninger i den sociale virkelighed.⁵⁵ Der ligger i sproget visse begrænsninger, men også muligheder for italesættelse, idet sproget repræsenterer en bestemt måde at forstå verden på og kan indeholde og medføre en meningsdannelse. Ved italesættelse drejer det sig derfor om at forme ordene og begreberne til at indeholde den ønskede mening. En diskursteoretiker, der har beskæftiget sig med dette, er Koselleck⁵⁶. Hans forståelse af ordet begreb er et centralt element i hans teorier og består af en trekant mellem; ord, mening og objekt. Ord bliver, ifølge Koselleck, til begreber gennem en kondensering af adskillige italesættelser⁵⁷, dermed er de også flertydige. Begreberne kan tillægges flere betydninger og bruges mest hensigtsmæssigt. Når forskellige muligheder indenfor indregning af investeringer i joint ventures skal begrundes i forhold til relevans og fortræffelighed, kan det kun foregå ved hjælp af italesættelsen, som bruger sproget som middel – emnet skal kunne ”oversættes til begreber”⁵⁸. Italesættelse kan frit oversættes til ”den måde vi taler om et emne på”⁵⁹. Sproget og

⁵³ Jørgensen og Philips 1999, s. 9

⁵⁴ Ibid., s. 9

⁵⁵ Thomsen 1997, s. 76

⁵⁶ Andersen 1999, s. 68

⁵⁷ Ibid., s. 69

⁵⁸ Ibid., s. 82

⁵⁹ Helms 2004, s. 63

italesættelsen kommer dermed til at optræde som meget centrale værktøjer til at opnå legitimering af værdier i teorierne. Ændringerne i virkelighedsforståelsen og en definition af, hvad der er legitimt og illegitimt, kan ud fra denne opfattelse ske netop gennem en ændret sprogbrug. Diskurser kan altså opfattes som ”rammer”, hvormed menes, at det er menneskegrupperes bevidste, strategiske bestræbelser på at udforme fælles forståelser af verden og som legitimation til kollektive handling.⁶⁰

Alt dette giver mig mulighed for at strukturere min analyse på en mere konstruktiv måde end ved at undlade at inddrage en diskursanalyse. Da mit metodiske problem til denne første del af problemformuleringen består i at ”åbne teksten” til undersøgelse af de sproglige fænomener er det nu klart, at en diskursmetodisk tilgang netop er værktøjskasse hertil. Jeg vil i det følgende præsentere de diskursteoretikere jeg anvender til at opstille mine analyseværktøjer. Analyseværktøjerne er den måde, jeg vil åbne teksten og dermed min operative metode til at svare på, hvordan IASB italesætter, at pro rata konsolidering skal elimineres som metode i koncernregnskabet.

3.1.3 Diskursteoretikere

Jeg vil i dette afsnit redegøre for udvalgte retninger indenfor diskursteorien. Afsnittet har sit udgangspunkt i Niels Åkerstrøm Andersens ”Diskursive analysestrategier”, hvor udvalgte diskursteoretikere præsenteres. Afsnittet er suppleret af øvrig sekundærlitteratur jf. kildehenvisninger. Jeg har valgt at basere den teoretiske del af metodeafsnittet på sekundærlitteratur, da hovednavnene indenfor diskursteorien har haft en så omfattende produktion, at læsning og forståelse heraf er udover de givne rammer for dette speciale. Den anvendte sekundærlitteratur bringer en redegørelse og tolkning af de udvalgte teoretikere, som jeg derudover anvender stærkt selektivt til mit formål. Ved læsning af dansk diskurslitteratur er Niels Åkerstrøm Andersen en ofte citeret og henvist kilde, hvorfor jeg tillægger denne kilde til diskursteoretikerne stor troværdighed. Det er åbenbart, at de udvalgte teoretikere består af mere end det nedenfor præsenterede, hvorfor henvisningerne til ophavsmændene nærmere er et udtryk på klassificering end egentlig karakteristika af den enkelte teoretiker. De tre diskursteoretikere er Foucault, Laclau og Koselleck, som jeg vil beskrive, da deres teorier senere bliver relevante i den valgte analysestrategi.

Michel Foucault

Foucault er en ledende teoretiker indenfor diskursteorien. Foucault har flere indgangsvinkler til en diskursanalyse, men de to primære er vidensarkæologiske og genealogiske diskursanalyser.⁶¹ Jeg har valgt kun at arbejde med den vidensarkæologiske i dette projekt, da genealogien ikke er relevant til besvarelse af problemformuleringen, eftersom denne ser på begrebers udvikling over tid. Michel Foucault finder i modsætning til de efterfølgende teoretikere, at der kun er et plan i læsning af udsagn, nemlig fremtrædelser eller udsagn, som de står skrevet.⁶² Foucault problematiserer neutral viden, idet en person, der har tilegnet sig viden, altid vil stå i en anden position end før.⁶³ Udsagn er i denne teori

⁶⁰ McAdam et al. 1996, s. 6 citeret i Howarth 2005, s. 13

⁶¹ Andersen 1999, s. 155 og s. 40

⁶² Ibid. s. 31

⁶³ Ibid. s. 32

diskursens mindste byggesten, og diskursen selv er resultatet af en række udsagn.⁶⁴ Men for at udsagn kan blive til diskurs, skal de udbredes. Det bliver de ved hjælp af diskursformation.⁶⁵ Diskursformationen er den række af udsagn, der skaber diskursen. Det er et spredningsapparat for udsagn forstået sådan, at spredningen skal forstås i ordenes ladning og fremtoning og ikke som et spørgsmål om, hvor stort et område udsagnene fremtræder over. Det betyder egentlig, at Foucault leder efter regularitet i udsagn,⁶⁶ altså at forskellige ord vil have samme ladning. F.eks. flæskesteg, kongehus, sild og snaps vil have en lille regularitet i udsagnene, hvis de er en del af en danskheds-diskurs, hvorimod kongehus vil have en stor regularitet i forbindelse med udsagnet ”republik”. En diskursformation af udsagn med lidt regularitet vil jeg i operationaliseringen benævne en ækvivalenskæde, ligesom dette har tæt sammenhæng til begrebsnetværket i udsagn, jf. lige nedenfor.

Diskursanalyse er altså en analyse af udsagn i deres positivitet. Man må ikke ændre intentionen eller meningen af et udsagn (reducere eller fortolke).⁶⁷ Men hvad er udsagn så? Det er ifølge Foucault: *”Udsagnet er den mindste enhed, som gennem italesættelse bringer fænomener til deres eksistens.”*⁶⁸ Et udsagn har ifølge Foucault fire aspekter, som er nødvendige for at kunne eksistere:⁶⁹

1. Objekt. Det et udsagn frembringer, når det refererer til noget ved italesættelse. Når objektet sættes i tale, indebærer det, at objektet bringes til eksistens som socialt og sprogligt faktum og derved kommer på tale.
2. Subjekt. Et udsagn frembringer et subjekt ved at skabe positioner, der kan indtages af et individ. En diskursiv plads, hvorfra udsagnet kan udtales. Udsagnet italesætter altså subjektets plads.
3. Begrebsnetværk. Et associeringsfelt. Hvis udsagn skal få betydning, skal det kunne henlede til andre begreber eller give allerede kendte begreber ny mening. Foucault skriver om, at et udsagn reaktualiserer meningen af andre udsagn. Et udsagn kan altså ikke stå alene, men altid have en sammenhæng med andre udsagn.
4. Strategi. Et udsagn er altid led i en strategi, simpelthen fordi det er blevet valgt frem for andre udsagn.

Sammenfattende er en diskursanalyse ifølge Foucault altid en analyse af udsagn, der altid italesætter de fire positioner ovenfor. Diskursen derimod er det, som udsagnene muliggør. Foucaults teori i sammenhæng med IASB’s rolle skal ses af den diskursive formation af objekter, subjekter og begreber. Diskurs bidrager til konstitueringen af alle de dimensioner af sociale strukturer, som direkte eller indirekte former eller begrænser diskursen; diskursens egne normer og konventioner, såvel som de relationer, identiteter og institutioner, som ligger bag dem. Diskurs er en praksis, som ikke bare

⁶⁴ Ibid. s. 40

⁶⁵ Ibid. s. 41

⁶⁶ Ibid. s. 41

⁶⁷ Ibid. s. 31

⁶⁸ Ibid. s. 44

⁶⁹ Ibid. s. 44-46

repræsenterer verden, men også giver verden betydning, konstituerer den og konstruerer den i mening.⁷⁰

Ernesto Laclau

Ernesto Laclau repræsenterer en politisk teoretiker indenfor diskursteorien. Af Laclaus teori er to analyseformer kendt. Den relevante analyseform for denne afhandling er hegemonianalyse⁷¹. Ifølge denne model er hegemoniske alliancers hovedmål at konstruere og stabilisere meningssystemer. Teorien er, at disse formationer af meningssystemer bliver bygget op omkring artikulering af knudepunkter, der underbygger og organiserer sociale ordener.⁷² I den empiriske operationalisering nedenfor er dette knudepunkt benævnt nodalpunkt. På tværs af teoretikerne skal det bemærkes, at teorien om hegemonianalyse og den implicite betydning heraf er fundamentet for diskursanalysens relevans i denne opgave. Hvor Foucault ovenfor taler om diskursformation, skal denne "formation" ses som en dynamisk størrelse, der er under konstant forandring. Diskursformationen er summen af de diskursive praksisser og relationerne imellem dem. Disse diskursive praksisser skal afdækkes for at besvare problemformuleringen. Det interessante er, at "formationens" dynamik skyldes, at den konstant udfordres i diskursive kampe om hegemoni. Hegemoni, som en anden diskurspolitisk teoretiker Gramsci forstår det, er "organisering af samtykke"⁷³. Hegemoni er altså ikke bare rå undertrykkelse, men det er spillet om at skabe alliancer og integrere underordnede klasser gennem indrømmelser for at vinde deres samtykke. Hegemonibegrebet er en reference til analysen af IASB's italesættelse, idet diskursen omkring indregningsmuligheder ses i lyset af en hegemonisk alliances forsøg på at vinde underordnede klassers samtykke. De hegemoniske relationer indskrænker faktisk arbejdsopgaven, eftersom de uendelige muligheder for kreativitet i diskursiv praksis, der synes at ligge i Foucaults udsagn, i praksis er begrænset og bestemt af de hegemoniske relationer og den hegemoniske kamp. Hvor der er et relativt stabilt hegemoni, er mulighederne for kreativitet begrænsede.⁷⁴

Reinhart Koselleck

Reinhart Koselleck er en kendt tysk historiker, der har forsket indenfor begrebs- og sproghistorie. Koselleck har to analysestrategier; begrebshistorie og semantisk feltanalyse.⁷⁵ Ved den begrebshistoriske analyse søges efter mening. Hermed menes, at der analyseres på, hvordan meningen i det samme begreb ændrer sig over tid. Der analyseres også på de muligheder, der er for aktivt at påvirke ændringen. Altså hvordan den betydning, der ligger i et udsagn, kan ændres til en anden betydning. Den anden analysemodel er den semantiske feltanalyse, hvor ledeforskellen er begreb og modbegreb. Koselleck mener, at et begreb og den bagvedliggende betydning kun er mulig, fordi der til ethvert begreb er et modbegreb, som i kraft af at være det modsatte, giver begrebet indhold.⁷⁶ Dette vil senere blive benævnt binære hierarkier. Spørgsmålet er her; hvordan optræder begreber i relation til

⁷⁰ Fairclough (2008), s. 18

⁷¹ Defineres som ideologisk lederskab funderet i bred samfundsmæssig tilslutning jf. sociologiskforum.dk

⁷² Howarth (2005), s. 159

⁷³ Fairclough (2008), s. 12

⁷⁴ Fairclough (2008), s. 154

⁷⁵ Andersen (1999), s. 162

⁷⁶ Ibid., s. 72

deres modbegreber? Det er altså et spørgsmål om, hvordan man skaber de forhold, der skal til, for at et begreb bliver opfattet på en bestemt måde. Det er tanken, at for at forstå et begreb på en bestemt måde, så må det skulle stå et bestemt sted ift. noget andet.

Den empiriske operationalisering af disse elementer fra teorien over til, hvordan disse dimensioner skal identificeres og klassificeres, præsenteres nedenfor.

3.1.4 Analyseværktøjer

Med analyseværktøjer mener jeg en angivelse af, hvordan de præsenterede teoretiske dimensioner skal identificeres og klassificeres. Som de tre analyseværktøjer til at foretage en diskursanalyse af udvalgte tekster, med henblik på at afdække IASB's italesættelse, har jeg valgt nodalpunktet, ækvivalenskæder og binære hierarkier. Med disse operationaliserede begreber, kan jeg hele tiden veksle mellem fokus på den diskursive begivenhed og strukturen/diskursformationen.

Disse analyseværktøjer indeholder de vilkår for kommunikation indenfor diskursen og de meninger, den fører med sig, som er relevante at bruge for at kunne svare på problemformuleringen. Analyseværktøjernes terminologi er hentet fra Helms⁷⁷, mens deres fokus på identifikation og klassifikation af udsagn er hentet fra de præsenterede teorier. Da diskurs foregår i kommunikationen og dermed bliver en analyse af tekst eller transskriberet tale, er det en rimelig arbejdshypotese, at enhver type af teksttræk er potentielt betydningsfuld i diskursanalysen. Under denne omstændighed er de følgende analyseværktøjer valgt, fordi de giver mulighed for:

- at analysere generelt, hvormed jeg får et kort i stort format over området.
- at identificere udvalgte analytiske fokuspunkter, som synes særligt frugtbare i diskursanalysen.
- så vidt muligt at undgå begrænsende teknisk jargon.

Ved mit valg af ovenstående diskursteoretikere, samt disse analyseværktøjer er der en sammenhæng mellem problemformuleringens spørger til IASB's italesættelse, over diskursteoretikerne, der opstiller teorier om begrebet og den politiske mulighed for at iscenesætte disse, til disse analyseværktøjer, hvis formål er at genkende og karakterisere begreberne, altså italesættelsen.

Da den generelle diskursteori er en samlebetegnelse for en række teorier, der deler visse grundantagelser, men også omfatter uenigheder, vil udvælgelsen af ovenstående værktøjer naturligt inkludere fravalg af teorier/analyserende elementer indenfor diskursteorien. Et af de punkter fra Helms, som jeg vælger ikke at bruge som arbejdsredskab, er differenslogikken (forskellen mellem elementer). Fravælgelsen af dette er begrundet i, at afdækning af de binære hierarkier vil være tilstrækkeligt eksemplificerende for afdækningen af modsætningsforhold, der etablerer sig omkring italesættelsens nodalpunkt.

⁷⁷ Helms (2004), s. 49-53

Nodalpunkt

Et nodalpunkt er et centralt tegn indenfor enhver diskurs – et symbolsk centrum.⁷⁸ Med dette forstås, at nodalpunktet kommer til at udgøre et udgangspunkt for en diskurs, et udgangspunkt som er blevet tillagt en betydning, alle umiddelbart er enige i. Et vellykket italesat nodalpunkt vil være en selvindlysende sandhed.

I en diskurs er nodalpunktet ikke diskuterbart. Det er ikke sandt eller falsk, det er et faktum – et selvforklarende punkt. Nodalpunktet opnår denne tilstand ved at være et relativt tomt begreb, hvori der kan indskrives forskellige betydninger.⁷⁹ Forstået på den måde, at hvis eksempelvis nodalpunktet i diskursen er, at standardsættere skal gå efter ensartede standarder, så vil dette være et faktum, men der kan godt være forskellige meninger om, hvordan dette skal opnås. Derfor bliver der ikke sat spørgsmålstegn ved selve nodalpunktet i en diskurs, men derimod ofte ved ”vejene til” dette nodalpunkt.

At finde nodalpunktet i denne afhandling er første led til besvarelse af problemformuleringen, idet nodalpunktet er det naturlige udgangspunkt for en italesættelse, og samtidig viser det målet med italesættelsen. Nodalpunktet er centralt til at udpege, hvordan det italesættes, at pro rata konsolidering skal elimineres som metode.

Ækvivalenskæder

Ækvivalent betyder, at noget har lige værdi. Forskellige ting, tegn eller samfundsmæssige forhold kan indeholde træk, der ud fra givne synspunkter er ens, men det afhænger af konteksten, man ser dem i. Nogle tegn eller symboler knytter sig til nodalpunkterne. Ved relation til punktet får de tilskrevet deres betydning. De etablerer og strukturerer sig i forhold til dette punkt. Der er ingen direkte lighed mellem de ækvivalerede elementer, da deres identitet kun er den samme i ét aspekt; det ækvivalerede, men symbolerne eller tegnene, der ledsager nodalpunktet, skaber relationer mellem hinanden – ækvivalensrelationer, også kaldet ækvivalenskæder.⁸⁰ Dermed bliver ækvivalenskæder kæder af udsagn, der binder bestemte begreber og identiteter sammen. Som gennemgået under diskursteoretikerne, kan jeg nu give det givne eksempel med kongehus, flæsketeg, sild og snaps et navn – det er en ækvivalenskæde. Det er forskellige fænomener isoleret set, men for nogle danskere har de et fælles træk, de er symboler på ”danskhed”.

Når jeg i denne afhandling analyserer efter ækvivalenskæder, er det for at afdække, hvilke tegn i diskursen, der etablerer sig omkring nodalpunktet og dermed italesætter diskursen. En afdækning af ækvivalenskæden giver de væsentlige argumenter for, hvordan nodalpunktet skal opnås.

Binære relationer

Binære relationer er medtaget som analytisk værktøj i den forestående diskursanalyse, da de også har betydning for og underbygger italesættelsen. Binære relationer bygger på modsætningsforhold. Et

⁷⁸ Thomsen (1997), s. 77

⁷⁹ Helms (2004), s. 51

⁸⁰ Helms (2004), s. 52

tegn eller symbol kan have en modsætning, som fremhæver den betegnelse, man ønsker at give tegnet/symbolet. Eksempelvis bliver ”flittig” forstærket af ordet ”doven”.

Disse modsætninger medfører, at vi prioriterer den ene pol over den anden, at der opstår et hierarki mellem modsætningerne.⁸¹ Dette hierarki er ifølge Svante Helms et tegn på diskursens italesættelse, der får subjektet til at tro, at den ene pol er mere værd end den anden.⁸² De binære hierarkier understøtter dermed nodalpunktet og ækvivalenskæden, og derfor er det naturligt at inddrage en analyse af dem, idet de udgør et væsentligt fundament for italesættelsen. De binære relationer styrker konklusionen om problemformuleringen, fordi den dualistiske italesættelse understreger meningen med nodalpunktet og ækvivalenskæden.

Overordnet er de relevante begreber indenfor diskursen behandlet af de præsenterede teoretikere. Ved at vælge disse værktøjer har jeg fragmenteret italesættelsen. Ved at opsplitte indholdet i begrebet italesættelse kan jeg nu håndtere det og opstille nogle klare svar på, hvad jeg leder efter. Ved at operationalisere spørgsmålet på denne måde fortælles en historie om, hvordan IASB italesætter diskursen om indregning og måling af joint venture investeringer. Historien svarer på, hvilken logik der præger diskursen. Analyseværktøjerne giver samtidig inspiration i en række andre sammenhænge, hvor diskurser kan analyseres. Der er generelt hårdt brug for en form for sproglig træning, som lægger vægt på kritisk opmærksomhed på ideologiske processer i diskurs, så folk kan blive mere opmærksomme på deres egen praksis og være mere kritiske over for de ideologiske diskurser, som de underlægges.

3.1.5 Hvad skal der analyseres på?

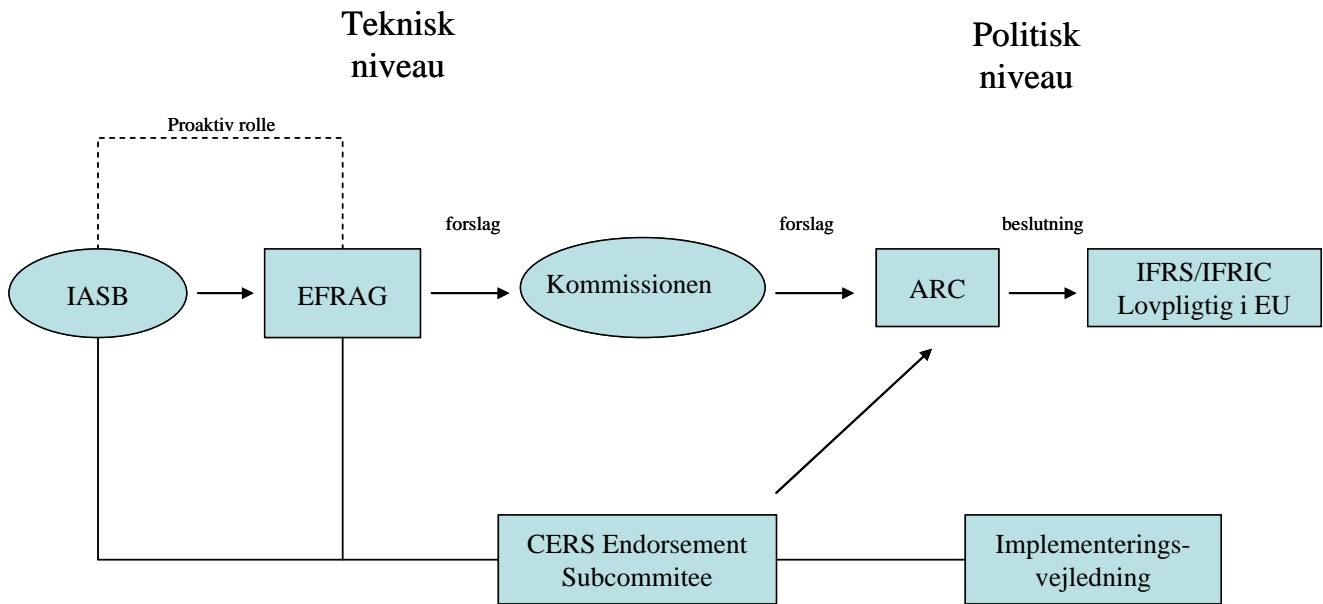
I de ovenstående afsnit har jeg præsenteret diskursteori og operationaliseret denne med henblik på, at kunne foretage en analyse. Jeg mangler nu at afgrænse og konkretiserer objektet, der skal analyseres på. Jeg har adskillige gange peget på, at værktøjerne skal bruges på at undersøge IASB's italesættelse. Med den diskursteoretiske gennemgang er jeg dog blevet bevidst om, at diskursen er en uhåndterlig størrelse, der ikke fremstår eller lader sig afgrænse klart. Jeg skal derfor søge bredt indenfor tilgængelige tekster. Grundlaget for at kunne foretage en målrettet udpegning af tekster, hvorpå analysen skal foretages, er kendskab til, hvor diskursen kan forefindes. Jeg vil derfor kort oprids organiseringen ifbm. regnskabsreguleringen i EU, samt IASB's rolle herfor. Denne gennemgang er baseret på Jens O. Ellings gennemgang af samme forhold.⁸³

Som udgangspunkt er IASB en privat organisation, hvorfor de udarbejdede standarder herfra ikke kan anvendes som legale standarder i alle EU-medlemslande, pga. enkeltlandenes grundlove i nogle tilfælde ikke tillader det. Der er derfor indført en EU-godkendelsesprocedure, der består af et teknisk og et politisk niveau. Se Figur 1.

⁸¹ Helms (2004), s. 53 og <http://www.teorier.dk/tekster/dekonstruktion.php>

⁸² Helms (2004), s. 54

⁸³ Elling (2010), s. 69 – 74.

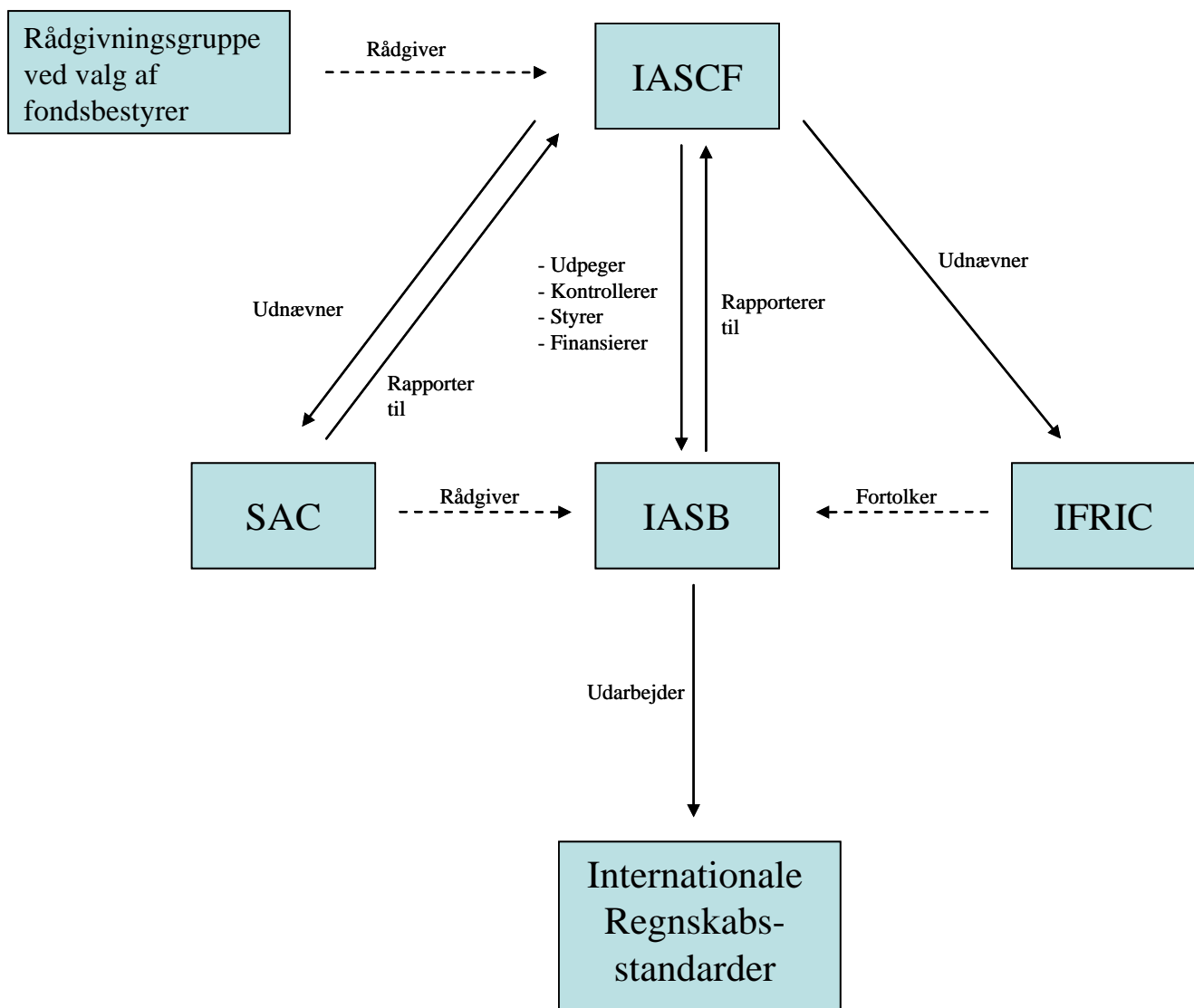

Figur 1 EU's godkendelsesproces på teknisk og politisk niveau.⁸⁴

Det fremgår af figuren, at IASB leverer information til både EFRAG og CERS endorsement subcommittee. EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) er et teknisk rådgivende organ for Kommissionen. Det er en privat organisation, der er et forum for de væsentligste private grupper, der er interesseret i EU's regnskabsregulering. EFRAG rådgiver altså Kommissionen, der viderestiller et beslutningsforslag til ARC (Accounting Regularity Committee). ARC er det væsentligste politiske niveau, idet det er her alle standarder godkendes. CERS (Committee of European Securities Regulators) er det europæiske værdipapirtilsyn. Dette organs opgave er at sikre en regnskabskontrol i alle medlemslande for de virksomheder, der aflægger regnskab efter IFRS.

Det tekniske niveau har udgangspunkt i IASB, der er en privat organisation. IASB's organisation fremgår af Figur 2.

⁸⁴ Elling (2010), s. 71.

Figur 2. IASB's organisationsstruktur.⁸⁵

Det øverste organ er fondsbestyrelsen for IASC (oprindelige navn for IASB), nemlig IASC Foundation (IASCF). Det er fondsbestyrelsen, der opretter IASB. IASB har det faglige ansvar for udarbejdelsen af nye standarder. Udover IASB nedsætter fondsbestyrelsen en fortolkningskomite, International Financial Interpretations Committee (IFRIC), hvis opgave er at udstede fortolkningsbidrag til gældende standarder, hvor der kan være tvivl. Godkendte fortolkningsbidrag fra IFRIC er lovpligtige i EU. Endelig er der Det Standardudstedende Råd (tidligere Standards Advisory Council, SAC, nu IFRS Advisory Council), der skal give forslag og anbefalinger til IASB's bestyrelse vedr. bestyrelsens dagsordener og prioriteringer. Som led i udarbejdelsen af nye standarder gennemfører IASB en international høringsproces, jf. omtale af høringsvarene til ED 9 i vurderingen af problemstillingen for denne afhandling.

⁸⁵ Elling (2010), s. 74. NB SAC har siden 31.03.2010 været benævnt IFRS Advisory Council.

Ved udvælgelse af tekster til analysen skal jeg præcisere, at tekster ikke skal forstås bogstaveligt. Ethvert medie, der kan bære et udsagn, er anvendeligt. dvs. primært tekst, men også evt. video eller audio kan være bærer af diskursen.

Ud fra ovenstående gennemgang af IASB's berøringsflader kan jeg udpege relationer, hvor evt. tekst skal indgå som analyseobjekt.

IASB – EFRAG. Hvis der ifbm. ED 9 er skrevet noget fra IASB til EFRAG, skal det analyseres som led i besvarelsen af problemformuleringen. Tilsvarende skal tekst til CERS Endorsement Subcommittee analyseres. Selvom problemformuleringen specifikt spørger til, hvordan IASB italesætter den problematiserede beslutning, vil jeg også undersøge, om der er tekster fra EFRAG til Kommissionen. Dette er i overensstemmelse med diskursteorien, at EFRAG kan være bærer af en diskurs, som er italesat af IASB. Dvs. den identificerede diskurs i EFRAG's tekster formentlig er identisk med IASB's. Såfremt det ikke er tilfældet, vil jeg i analysen forholde mig hertil. Det har imidlertid ikke været muligt at lokalisere tekster, der er rettet fra IASB til EFRAG. Ifølge EFRAG's hjemmeside foreligger der kun tekster, der er EFRAG's input ifbm. høringen af ED 9. Det er altså ikke tekster fra IASB. Desuden er EFRAG ikke bærer af diskursen. Det fremgår, at EFRAG ikke støtter elimineringen af pro rata konsolideringen som metode:

"Our main comments are as follows:

1. We do not support the proposed elimination of proportionate consolidation.

(...)

- *The usefulness of the information provided. The stated objective of the project is to improve financial reporting, yet we are not convinced that prohibiting the use of proportionate consolidation would achieve that objective.*
- (...)
- (...)
- *Convergence with US GAAP. Although the ED argues that its proposals achieve convergence in principle with US GAAP, we do not believe that the degree of convergence achieved will be sufficient to justify the changes proposed.*⁸⁶

Der eksisterer ligeledes ingen officielle skrivelser fra IASB til CERS vedr. joint venture projektet.

Internt i IASB's organisationsstruktur har jeg udvalgt tekster fra IFRS Advisory Council til IASB vedr. joint venture projektet eller tekster hvor IFRS Advisory Council forholder sig til joint venture spørgsmålet. Det har ikke været muligt at finde en officiel oversigt over IFRS Advisory Council's

⁸⁶ <http://www.efrag.org/files/EFRAG%20public%20letters/IAS%2031%20-%20Replacement/EFRAG%20Final%20%20Comment%20Letter%20ED%209%20Joint%20Arrangements.pdf>

overvejelser i denne henseende, hvorfor det fundne er baseret på google-søgning og sektionen for IFRS Advisory Council på IFRS's hjemmeside⁸⁷. Jeg har udvalgt følgende tekster:

- Minutes of the Meeting of the Standards Advisory Council held in London on 23 and 24 June 2008.
- July 2001. Standards Advisory Council Meeting Highlights.
- June 2001. Board Meeting Highlights.

De to Meeting Highlights nævner blot ændringen af IAS 31 som en ganske kort bemærkning til arbejdet med en anden standard. Omtalen af IAS 31 og IASB's revision af den handler om, hvilken definition den nye standard skal anvende for joint ventures. Dermed er den korte tekst altså ikke om elimineringen af indregningsalternativer, hvilket er nødvendigt for at kunne bidrage til at besvare problemformuleringen. Jeg har gennemgået alle offentliggjorte referater fra SAC og senere IFRS Advisory Council, dvs. perioden feb. 2006 frem til nu. Da disse er tilgængelige i pdf-format, har jeg kunne søge efter følgende nøgleord: "joint ventures", "joint", "IAS 31", "ED 9" og "ED". Denne søgning gav kun ét relevant hit, hvilket fremkom i ovenfor nævnte referat fra juni 2008. Her nævnes blot, at SAC har modtaget IASB's dokumentation for gennemgang af modtagne høringssvar, samt at SAC har kontrolleret konklusionerne heri til 20 konkrete høringssvar for konsistentstjek. Dette bidrager heller ikke til besvarelse af problemformuleringen, hvorfor jeg ikke har nogen tekster fra IFRS Advisory Council vedr. elimineringen af pro rata konsolideringen som metode.

Alt hvad IASB selv har offentliggjort er naturligvis interessant. Iflg. IASB's hjemmeside og den særlige sektion for joint venture projektet, jf. <http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Joint+Ventures/Joint+Ventures.htm> kan jeg få et overblik over den tekst, der er offentliggjort ifbm. dette projekt. Ligeledes kan jeg få et godt overblik hos Deloitte på deres IAS Plus hjemmeside, der bl.a. samler udgivelser for konkrete projekter, herunder joint venture projektet.

Mødereferater/Observer Notes: Fra April 2003 – 10. juni 2010 er der ifølge IAS Plus afholdt 21 møder, hvori joint venture projektet er diskuteret. De omtalte møder er som følger:

- Discussed at April 2003 Board Meeting
- Discussed at July 2004 Board Meeting
- Discussed at November 2004 Board Meeting
- Agenda decision: November 2004 Board Meeting
- Discussed at December 2005 Board Meeting
- Discussed at December 2005 Board Meeting
- Discussed at March 2006 Board Meeting
- Discussed at July 2006 Board Meeting
- Discussed at November 2006 Board Meeting
- Discussed at April 2007 IASB Meeting

⁸⁷ <http://www.ifrs.org/The+organisation/Advisory+bodies/The+SAC/Standards+Advisory+Council.htm>

- Discussed at June 2007 IASB Meeting
- Discussed at July 2007 IASB Meeting
- Discussed at April 2008 IASB Meeting
- Discussed at May 2009 IASB Meeting
- Discussed at June 2009 IASB Meeting
- Discussed at December 2009 IASB Meeting
- Discussed at 10 February 2010 Special Joint IASB-FASB Meeting
- Discussed at February 2010 IASB Meeting
- Discussed at March 2010 IASB Meeting
- Discussed at May 2010 IASB Meeting
- Discussed at 10 June 2010 Special Joint IASB-FASB Meeting

Jeg vil analysere alle disse mødereferater for en vurdering af, hvordan det heri italesættes, at pro rate konsolideringen skal elimineres som metode. Tekstmængden er umiddelbart stor, men da det er en primærkilde, har jeg valgt at analysere alle mødereferater vedr. joint venture projektet. For adgang til disse henviser jeg til IAS Plus's hjemmeside for projektet⁸⁸. Det skal bemærkes, at de offentliggjorte dokumenter på IASB's hjemmeside for joint venture projektet kun tæller 13 mødereferater/Observer Notes. Dette skyldes, at IASB ikke har lagt referater på hjemmesiden, der er ældre end marts 2006, samt enkelte huller derefter. Det indebærer dog, at jeg skal forholde mig til, om de tilgængelige mødereferater på IAS Plus's hjemmeside er redigeret eller rene kopier af IASB's offentliggjorte referater. Ved sammenligning har jeg konstateret, at der er tale om redigerede udgaver på IAS Plus hjemmeside, hvorfor jeg ikke kan betragte dette som en del af IASB's argumentation. Jeg vil dog anvende teksterne til understøttelse af de tilgængelige mødereferater på IASB's hjemmeside, eftersom IAS Plus fremhæver nogle pointer, der kan være taget fra IASB argumenter.

Exposure Draft ED 9 offentliggjort 13. september 2007, samt tilhørende materiale; Draft Illustrative Examples, Basis for Conclusions. Disse tekster er IASB's hovedkilde til at argumentere overfor den brede offentlighed, hvorfor jeg heri forventer, at den undersøgte italesættelse er særlig tydelig.

I forlængelse af annonceringen af Exposure Draft ED 9 har IASB udsendt en pressemeddelelse med overskriften *IASB proposes improvements to the accounting for joint arrangements*. Dertil skal IASB's reaktion på høringssvar analyseres, dvs. teksten, der allerede er anvendt i problemfeltet; *Staff analysis of comment letters – summarised overview* (agenda paper 10A) og *Staff analysis of comment letters* (agenda paper 10B).

Selve IASB's hjemmeside er også interessant. Under sektionen for joint venture projektet er der flere tekster, hvor IASB metakommunikerer over indholdet, hvorfor disse også skal analyseres.

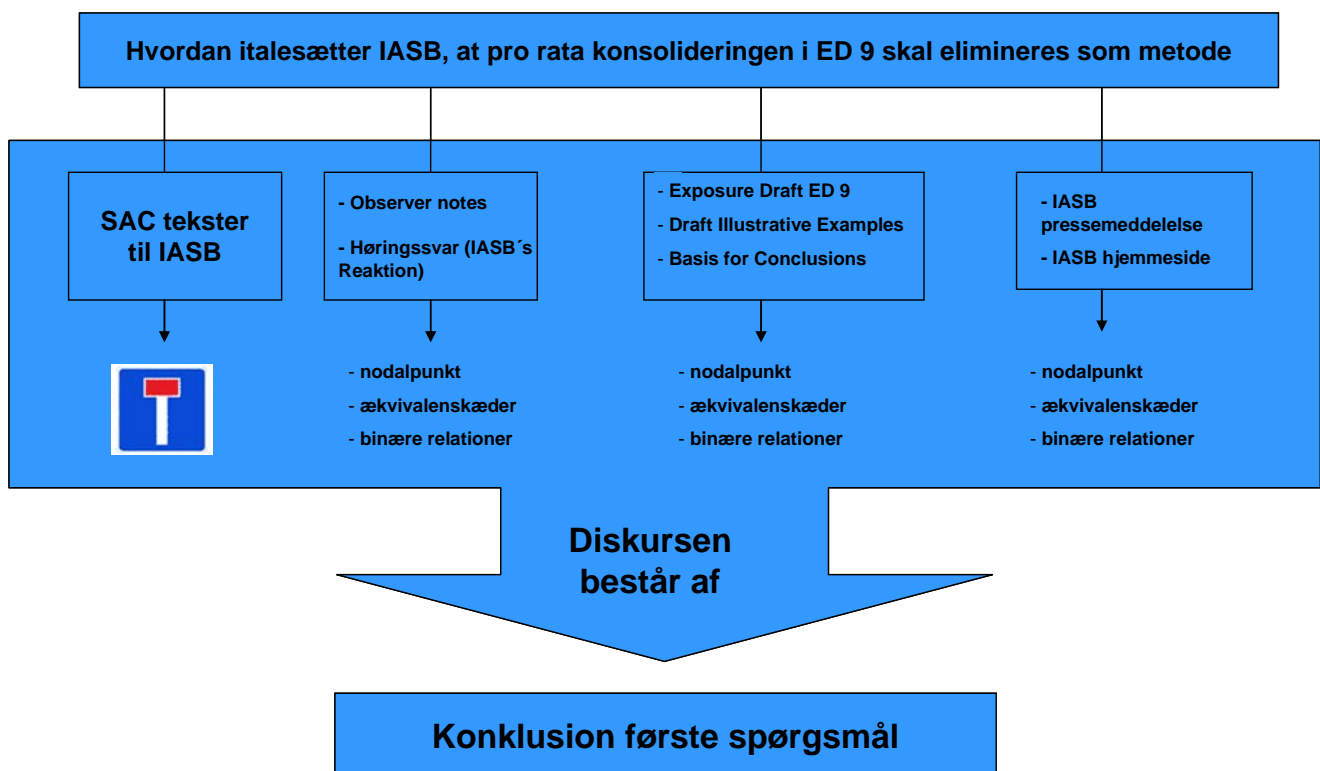
Endelig har IASB lagt audio-optagelser over udvalgte møder ud på hjemmesiden. Dvs. det er muligt at høre diskussionen ord for ord. Der er lagt lydfiler ud for 9 af ovenstående møder, hvoraf jeg har mulighed for at åbne de 7. Jeg vil anvende disse i det omfang, et mødereferat har gjort sig særlig

⁸⁸ <http://www.iasplus.com/agenda/jv.htm>

bemærket ved analysen af teksten. Ved anvendelse af audio-optagelser vil jeg ved citering fra kilden angive indenfor hvilke minutter og sekunder jeg har citeret og transskriberet det hørte.

3.1.6 Analysedesign første spørgsmål

Det er i de ovenstående metodeafsnit konstateret, at det vidensproblem, der i denne del af problemformuleringen er baseret på en undren over IASB's beslutning om at eliminere pro rata konsolidering som metode ved joint venture investeringer i koncernregnskabet, er valgt at skulle besvares ud fra en konstruktivistisk tilgangsvinkel. Inden for konstruktivismen er der foretaget en yderligere metodisk afgrænsning. Det er præsenteret, at diskursteorien har flere ligheder med det problematiserede scenario i problemfeltet. Indenfor rækken af diskursteoretikere har jeg præsenteret nogle ganske få korte uddrag for at lede over til den empiriske oprationalisering, der klart har angivet, hvordan problemformuleringens første spørgsmål skal besvares. Problemformuleringens spørger til, hvordan IASB italesætter, at pro rata konsolideringen skal elimineres som metode, skal besvares ved at finde diskursens nodalpunkt, dens ækvivalenskæder og binære hierarkier. Ud fra disse elementer vil jeg kunne identificere IASB's mål med ændringen, deres argumenter for valget, samt deres formulerede dualitet til, hvad ændringen ikke er. I det foregående metodeafsnit har jeg fremlagt de tekster, hvor diskursen, som IASB italesætter, kan findes. Jeg har præsenteret de forskellige relationer IASB indgår i og herudfra udpeget tekster. Projektdesignet for besvarelse af problemformuleringens første spørgsmål er på Figur 3:

Figur 3. Analysedesign for første spørgsmål i problemformuleringen.

Analysen til besvarelse af problemformuleringens første spørgsmål skal nu foretages. Inden denne analyse foretages, vil jeg vurdere, hvordan jeg metodisk vil angribe problemformuleringens andet spørgsmål, nemlig hvilke konsekvenser den foreslåede ændring får for regnskabsbrugere.

3.2 Problemformuleringens 2. spørgsmål

I problemformuleringens andet spørgsmål, har jeg stillet spørgsmålet; Hvilke konsekvenser får det, at pro rata konsolidering elimineres, for regnskabsbrugernes informationsnytte? Her mener jeg, hvilke konsekvenser får ændringen fra at det, iflg. IAS 31 er valgfrihed mellem at vælge pro rata konsolidering og equity metoden, ved regnskabsmæssig behandling af joint venture investeringer i koncernregnskabet, til at kun equity metoden er tilladt? Problemformuleringens spørgsmål fordre imidlertid afklaring af nogle underliggende spørgsmål: (i) hvem er de forskellige brugere? (ii) hvad er deres informationsbehov? (iii) hvornår er information i regnskabet nyttigt, altså "tilstrækkeligt" til at tilgodese informationsbehovet? Først derefter kan det vurderes, hvilke konsekvenser den foreslåede ændring får, for den nu afgrænsede og konkretiserede informationsnytte, hos regnskabsbrugere.

Jeg vil i det følgende besvare de tre underspørgsmål. Dette vil jeg gøre, ud fra den udmærkede afgrænsning og operationalisering af regnskabsbrugere og deres informationsbehov, som forelægger i den regnskabsmæssige begrebsramme. Ved min research til denne oprationalisering kan jeg se, at der på internettet er ganske mange, der før mig har anvendt begrebsrammen til at opstille målestokke for vurdering af kvalitet i regnskabsinformation. Der synes næsten at være obligatoriske sider om dette område. Resultatet er formentlig derfor velkendt af læseren, og jeg vil holde dette afsnit til det rent opridsende, således jeg foretager afgrænsningen for dette speciale, men holder afsnittet til at være en besvarelse af det styrende diskussionsspørgsmål. Jeg vil derefter foretage de metodiske overvejelser, der skal anvendes som fundament til at besvare problemformuleringens andet spørgsmål. Da jeg videnskabsteoretisk, metodisk og metodologisk vil besvare problemformuleringens andet spørgsmål ud fra en væsentlig anden tilgang end problemformuleringens første spørgsmål, vil jeg afslutningsvis diskutere dette valg og vurdere konsekvenserne heraf.

3.2.1 Operationalisering af centrale begreber

I det følgende defineres og operationaliseres brugere samt deres informationsbehov. Dette gøres for at udpege de brugere, der er aktuelle for analysen, da ikke alle brugere har samme krav til regnskabs information og nogle grupper tilmed ikke vil opleve nogen konsekvens for deres anvendelse af regnskabsinformation, med den foreslåede ændring (ED 9) til IAS 31. Desuden foretages operationaliseringen for at kunne vurdere information. Når jeg vil udtale mig om konsekvenserne af ændringen ud fra brugernes informationsnytte, må jeg kunne vurdere brugernes informationsbehov, for derefter at kunne vurdere konsekvenserne ud fra, hvordan informationen har ændret sig. Udpegning af brugere, samt deres informationsbehov skaber således en referenceramme for analysen af, hvilke konsekvenser den foreslåede ændring af IAS 31 får for regnskabsbrugernes informationsnytte.

Regnskabsbrugerne, informationsbehov og kvalitetskrav

Interessenterne ifm. et eksternt regnskab, herfra kaldet brugerne, og deres informationsbehov er præciseret i den regnskabsmæssige begrebsramme, hvori kvalitetskrav til informationen også er defineret. Denne operationalisering bygger på begrebsrammen for årsrapporten som den er behandlet i Årsregnskabsloven og fortolket af KPMG i ”Indsigt i årsregnskabsloven”⁸⁹. Desuden supplerer jeg med den seneste udgivelse af de første kapitler til en ny international begrebsramme, hvor FASB og IASB d. 28.09.2010 har udsendt de første to kapitler til en ny opdateret begrebsramme. Det er heri behandlet, hvilke kvalitative karakteristika, der kendetegner anvendelige regnskabsmæssige oplysninger. Overordnet angiver den nye internationale begrebsramme i kap. 1, at det generelle formål med det eksterne regnskab er en rapportering af ledelsens bedste vurderinger og bedømmelser. Det understreges, hvad det eksterne regnskabs formål ikke er: *“not designed to show the value of a reporting entity; but they provide information (...) to estimate the value of the reporting entity.”* Formålet med årsrapporten er altså at give de regnskabsbrugere, som har et behov for det, finansiell og ikke-finansiell information om en virksomhed, så de kan foretage en værdiansættelse.

Brugerne i dette speciale er som udgangspunkt interessenter, der har behov for finansiell og ikke-finansiell information om koncernen. Disse er i lovbemærkningerne til ÅRL § 12, stk. 2 angivet nærmere; virksomhedsdeltagere (eksempelvis aktionære, anpartshavere, interessenter og kommanditister), medarbejdere, alliancepartnere, långivere, leverandører, kunder, skattemyndigheder og tilskudsmyndigheder.⁹⁰ Der kan nævnes flere til denne række, alt efter, f.eks. mediefokus, størrelse og art af virksomheden. Det er logisk, at de forskellige brugere har forskellige informationsbehov, hvorfor besvarelse af problemformuleringen, ikke er entydig, hvis analysen skal udføres med afsæt i alle brugergrupper. Der vil være forskellige oplevelser af, hvilke konsekvenser ændringen får, alt efter hvilken gruppe, der analyseres for. Kredsen er derfor for stor til denne afhandling. Brugerklasserne investorer og kreditorer er valgt, som besvarelse af det indledende spørgsmål til metodeafsnittet; for hvem, der analyseres. Det skal dog bemærkes, at det ikke er konsekvensen for investorer og kreditorer i de enkelte joint ventures selskaber. Det er investorer og kreditorer i moderselskabet, idet ændringen kun påvirker koncernregnskabsaflæggelsen. De to udvalgte brugergrupper er ikke et signal om, at andre brugere er upåvirkede af ændringen. Investorer og kreditorer er valgt, fordi de formentlig er de brugergrupper, der stiller størst krav til informationen i koncernregnskabet, eftersom deres interesse er særlig motiveret ved den indskudte risikovillige kapital. Afgrænsningen er desuden i forlængelse af de brugergrupper FASB og IASB anvender i den internationale begrebsramme, da denne er betydelig mere snæver end stakeholderorienteringen vi kender fra ÅRL. Det er derfor også interessant at analysere problemformuleringen ud fra en informationsvurdering baseret på de brugergrupper som IASB, selv målretter standarderne til. Efter denne afgrænsning af brugere er spørgsmålet, hvilket informationsbehov disse har?

Informationsbehovet defineres ud fra de beslutninger, som informationer anvendes til. Dvs. de beslutninger som regnskabsbrugerne har brug for at træffe ud fra regnskabs informationer, genererer

⁸⁹ KPMG (2008), kapitel 4.3

⁹⁰ Andersen (1983), s. 6. KPMG (2008), s. 48

informationsbehovet. Disse beslutninger beskrives i ÅRL § 12, her gengivet med tilknyttede normale formålsbetegnelser:⁹¹

- Placering af regnskabsbrugernes egne ressourcer (Forudsigelsesformålet)
- Ledelsens forvaltning af virksomhedens ressourcer (Kontrolformålet)
- Fordeling af virksomhedens ressourcer (Fordelingsformålet)

Forudsigelsesformålet henviser, ud fra fokusbrugerne udvalgt ovenfor, bl.a. til kreditors beslutninger om lånevilkår, herunder tilsagn, forøgelse eller formindskelse af lån til virksomheden, samt investorbeslutninger om køb eller salg af ejerandele i virksomheden. Disse beslutninger afhænger af brugernes forventninger til fremtiden, hvorfor regnskabet skal bidrage til at forbedre mulighederne, for at vurdere den fremtidige økonomiske udvikling.

Kontrolformålet referer til brugernes bedømmelse af ledelsen, samt disciplinering af denne. Regnskabet anvendes til at vurdere ledelsens historiske beslutninger og tanken er derfor, at ledelsen træffer fornuftige beslutninger, når regnskabet ellers senere vil afsløre dumheder.

Fordelingsformålet drejer sig om dokumentationen og grundlaget for udlodning til ejerne eller indskud fra ejerne, ud fra fortsættelse af hidtidig praksis. Regnskabsbrugerne har altså et informationsbehov i forhold til fremtidsvurdering, kontrol af ledelsen og fordelingsbeslutninger, men hvornår er informationerne af en tilfredsstillende kvalitet?

Kvalitetskravene bygger videre på formodningerne om regnskabsbrugernes typiske informationsbehov.⁹²

Kvalitetskravene til regnskabsinformation findes i ÅRL § 12, stk. 3, hvori det angives at informationerne skal være:

- indrettet til at kunne anvendes til brugernes formål (relevante informationer)
- pålidelige i forhold til regnskabsbrugernes forventninger

Relevanskriteriets udgangspunkt er altså regnskabsbrugernes beslutninger og vedrører derfor, at informationer skal være relevante i forhold til disse beslutninger. For at være relevant, må en information derfor have et indhold, der hjælper regnskabsbrugeren med at træffe en beslutning.⁹³ Dette uddybes i den amerikanske og den internationale begrebsramme, hvori begreberne prognostisering, kontrol og aktualitet tilknyttes relevanskriteriet.⁹⁴ Relevante informationer skal også medtages, selvom der ikke kan sættes tal på⁹⁵.

⁹¹ Kiertzner et al. (2004), s. 40

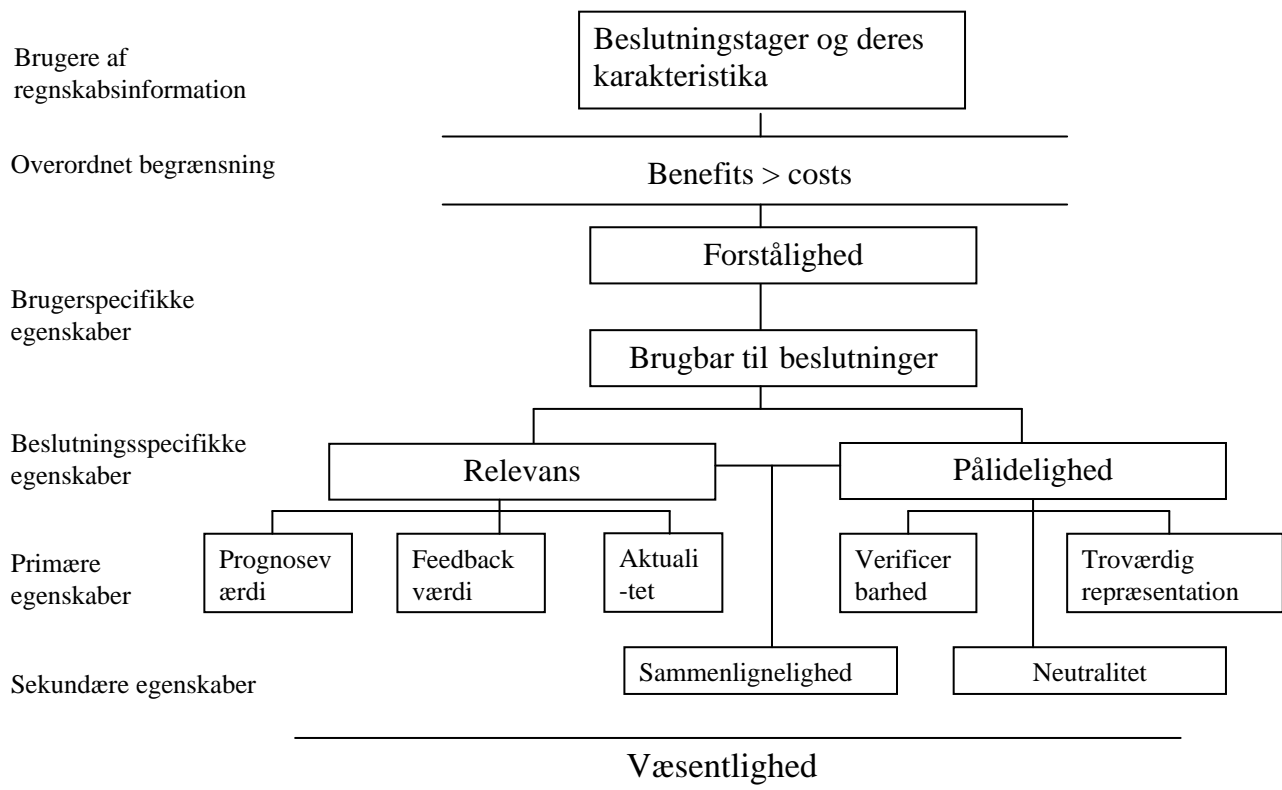
⁹² KPMG (2008), s. 49

⁹³ FASB (1998), s. 46

⁹⁴ Kiertzner et al. (2004), s. 42

⁹⁵ KPMG (2008), s. 49

Pålidelighed medfører, at oplysningerne skal kunne efterprøves. Pålidelig regnskabsinformation skal ikke kun være objektiv og verificerbar, men også give et sandt billede af det, det forestiller at afbillede. Således vedrører pålidelighedskravet forholdet mellem objektet, der laves regnskab for og metoderne til at lave regnskab om objektet.⁹⁶ Pålidelighed dækkes af underbegreberne validitet, verificerbarhed og neutralitet.⁹⁷ Afsnittet opsummeres i Figur 4. Regnskabsbrugere, informationsbehov og kvalitetskrav

Figur 4. Regnskabsbrugere, informationsbehov og kvalitetskrav⁹⁸

Dvs. når konsekvenserne af ændringen af IAS 31 senere skal vurderes, i forhold til de konsekvenser det får for regnskabsbrugernes informationsnytte, er det ud fra moderselskabets investorer og moderselskabets kreditorens informationsbehov. Deres krav til nyttig information er operationaliseret ud fra den regnskabsmæssige begrebsrammes kvalitetskrav. Informationen skal ses ud fra om den overordnet er relevant og pålidelig. Sekundært om informationen kan anvendes til prognoser, kontrol, er aktuel, er valid, verificerbar og neutral.

3.2.2 Metodologi

Metodologien refererer til metodeafsnittets indledende bemærkninger om *hvordan*. Dette afsnit beskæftiger sig altså med, hvorledes jeg vil skride frem i analysen. Hvorledes jeg vil generere og afprøve teorier og efter hvilke kriterier. Overordnet kan vælges fire tilgange; induktion, deduktion, abduktion og grounded theory.

⁹⁶ FASB (1998), s. 49

⁹⁷ Kiertzner et al. (2004), s. 42

⁹⁸ Nørrevang (2007)

Som jeg har præsenteret i problemfeltet, er spørgsmålet om, hvilken af de to metoder; pro rata konsolidering og equity metoden, der giver den mest brugbare information, et spørgsmål som er undersøgt igennem mange år. Der forelægger med andre ord en række undersøgelser af samme problemformulering som dette speciales andet spørgsmål. Størstedelen af disse undersøgelser er dog motiveret fra andre problemstillinger, f.eks. at Canada og USA har anvendt hver sin metode og i de tidligste tekster, hvor Canada gik fra equity metoden til pro rata konsolideringen. Men spørgsmålet har været det samme, hvilken metode giver den bedste information, forstået som mest brugbar information for regnskabsbrugere. Disse forskellige undersøgelser har hver især anvendt forskellige metoder, afgrænsninger mm. Jeg vil derfor drage mine konklusioner, vedr. problemformuleringens andet spørgsmål ved at slutte fra de teorier/regler, som jeg kan aflæse af disse undersøgelser, til det jeg selv observerer, ved at undersøge konsekvensen på et regnskab anno 2010. Fremgangsmåden deduktion er altså valgt. Dette valg er foretaget, for netop at udnytte de teorier/regler, der allerede er for dette spørgsmål. Hvis f.eks. en undersøgelse påstår, at regnskabsbrugere i bestemte beslutningssituationer anvender nogle konkrete nøgletal og de hævder, at den ene metode påvirker disse nøgletal negativt, vil jeg, for at kunne svare på, hvilke konsekvenser den konkrete ændring af IAS 31 får, undersøge denne påstand på et regnskab anno 2010, for derigennem at vurdere om påstanden kan bekræftes og dermed have påvist, hvilken konsekvens ændringen får.

Fremgangsmåden for denne del af problemformuleringen, er derfor ud fra de tidligere undersøgelser at generere teorier om konsekvenserne af ændringen, samt rationelt at udlede empiriske lovmæssigheder og så teste disse. Den her beskrevne teknik karakteriseres hypotetisk deduktion.⁹⁹ Grundideen er, at jeg, på basis af et stort antal undersøgelser, udleder nogle generelle lovmæssigheder, om de konsekvenser den foreslåede ændring af IAS 31 vil få, for derefter at anvende hypoteserne som pejlemærker for analysen. Hypoteserne kan siges at være formuleret som teorier, der testes på virkeligheden, for at se om verden er i overensstemmelse med disse. Altså foregår der en testning af kvalificerede gæt (lovmæssigheder) på mulige konklusioner, i forhold til problemformuleringens andet spørgsmål, ved forudsigelse og forklaring. Hvorfor er det interessant at opstille lovmæssigheder om konsekvenserne af ændringen i IAS 31 for regnskabsbrugernes informationsnytte?

I det foregående blev regnskabsbrugere udpeget, pga. deres centrale rolle i problemformuleringen. Det ønskes undersøgt, om deres informationsværdi svækkes eller styrkes ved eliminering af pro rata metoden i ED 9. Brugere er defineret og afgrænset. Lovmæssigheder er opstillet i forlængelse hermed, idet jeg efter at brugere er defineret og efter at kvalitetskrav til information er defineret, vælger at spørge, hvilke informationer brugere kan forvente af koncernregnskabet og de deri indregnede investeringer i joint ventures? Hvilke informationsområder bliver iflg. litteraturen påvirket af, om det er equity metoden frem for pro rata konsolidering, der anvendes, og hvordan passer det med, hvad vi kan se i et case eksempel? Dermed opstiller jeg hypoteser, om konsekvenserne af at eliminere pro rata metoden, og analysen får derfor en falsifikationsfunktion. Dette er ræsonnementet bag fremgangsmåden. Det videnskabsteoretiske ræsonnement behandles i efterfølgende afsnit.

⁹⁹ Bitsch Olsen et al. (2004), s. 151

Karl Popper og kritisk rationalisme

Ovenstående metodologiske betragtninger og valg er videnskabsteoretisk funderet i den kritiske rationalisme, hvor Karl Popper er eksponenten. Popper er positivist, hvorfor verden opfattes som et ordnet univers, hvori der eksisterer lovmæssigheder, som vi er i stand til at aflure. Popper understreger dog, at samfundet altid er under forandring, således at vi ikke her, som i naturvidenskaben, kan forvente at se de universelle lovmæssigheder.¹⁰⁰ Popper er først og fremmest kritisk overfor tesen om den teoriløse observation, således som induktionisten kræver det.¹⁰¹ Hvis vi vil vide noget om verden, er vi derfor nødt til at gisne og formulere hypoteser, og så afprøve dem på verden, for at se om de afbilder de lovmæssigheder, der eksisterer. Det er nemlig synspunktet, at lovmæssighederne ikke kommer af sig selv, men kan lokkes frem af deres skjul, hvis vi pirker til virkeligheden med vores hypoteser og tests. Testene vil dog aldrig kunne verificere teorier. Da vi ikke har direkte adgang til den reelle verden bag teorierne, kan vi ikke vide, om det næste eksperiment falsificerer vores teori. Derfor er det eneste vi kan have, den, indtil dette stadie, bedste teori. Poppers generelle metodologi for videnskaben bliver derfor kritisk rationelle falsifikationsbestrebelse, via den hypotetisk deduktive model anvendt ovenfor. Denne metodologi indebærer:¹⁰²

- at man altid skal fremsætte risikable hypoteser, der kan falsificeres.
- at en god teori altid må forbyde noget, altid må pege på ting, der vil kunne falsificere den.
- at en teori, der ikke kan falsificeres, ikke er videnskabelig.
- at enhver sand test af en teori er et forsøg på at falsificere den, og at forskeren må gøre dette helhjertet ellers tæller det ikke.

Men selvom Popper er kritisk rationalist, er hans ontologiske fundament stadig realist. Han forudsætter, at der eksisterer en reel verden uden for teorierne og sproget. En verden, som har kausale træk og strukturer og som generere mekanismer. Metodologien bygger altså grundlæggende på test af hypoteser. Hypoteser der, som beskrevet ovenfor, opstilles ud fra tidligere undersøgelser med samme problemstilling. Lad os opstille nogle hypoteser.

3.2.3 Opstilling af hypoteser om konsekvenserne af at eliminere pro rata metoden i ED 9

Jeg vil i dette afsnit formulere hypoteser, ud fra de tidligere undersøgelser om emnet, som jeg allerede har præsenteret i problemfeltet. Jeg må nødvendigvis vurdere undersøgelsesernes anvendte metode. Dette er vigtigt, når jeg senere vil afprøve hypotesen på mit case eksempel. Jeg vil derfor i det følgende formulere en hypotese, om den forventede konsekvens litteraturen tilsiger ændringen af IAS 31 på regnskabsbrugernes informationsnytte og beskrive, hvilket grundlag der er for undersøgelsens konklusion.

¹⁰⁰ Popper (1996), s. 80 - 92

¹⁰¹ Popper (1996), s. 3, 7 og 9

¹⁰² Popper (1996), s. 43ff

Hypotese 1:

Regnskabsanalyser baseret på regnskaber, hvor joint venture investeringer er indregnet efter pro rata metoden, vil give et bedre grundlag til at forudsige fremtidig indtjening. (Graham et al., 2003)

Graham et al. 2003 anvender DuPont modellen i en komparativ analyse af canadiske selskaber, der har rapporteret joint ventures med pro rata konsolidering som indregningsmetode. De har ud fra noterne opstillet proforma regnskaber for de samme selskaber, hvor equity metoden er anvendt til indregning af joint ventures. DuPont modellen, der opdeler rate of Return On Common Shareholders Equity (ROCSE) som følger:

$$\text{ROCSE} = \text{Profit Margin} \times \text{Total Assets Turnover} \times \text{Leverage Ratio}$$

Hvor:

$$\text{ROCSE} = \text{Net Income/Average Common Shareholders Equity}$$

$$\text{Profit Margin} = \text{Net Income/Sales}$$

$$\text{Total Assets Turnover} = \text{Sales/Average Total Assets}$$

$$\text{Leverage Ratio} = \text{Average Total Assets/Average Common Shareholders Equity.}$$

Graham et al. har i undersøgelsen beregnet hvert forholdstal to gange for samme selskab, dels med regnskaber, hvor pro rata konsolidering er anvendt og dels med regnskaber, hvor equity metoden er anvendt. De undersøger nøgletallenes evne til at forudsige fremtidige resultater ved en række regressions modeller. Disse modeller er en regression på indeværende års ROCSE og kombinationer af tidligere års ROCSE, tidligere års DuPont nøgletal baseret på pro rata konsolidering og/eller tidligere års DuPont nøgletal baseret på equity metoden.

Hypotese 2

Sammenhængen mellem risikopræmien for en virksomhedsobligation og virksomhedens regnskabstal, er upåvirket af, at regnskabstallene omregnes fra equity metoden til pro rata konsolideringen, under forudsætning af, at der ikke garanteres for gælden i joint venture. Såfremt der garanteres for gælden, giver det pro rata konsoliderede regnskab en bedre forklaring på risikopræmien. (Stoltzfus & Epps, 2005.)

Denne hypotese er opstillet ud fra en komparativ analyse af amerikanske selskabers virksomhedsobligationer, deres risikopræmie og de rapporterede regnskabstal. Der anvendes avanceret matematik, som ikke behandles i denne afhandling, til at udlede relationen mellem de rapporterede regnskabstal og den opkrævede risikopræmie i markedet.

Hypotese 3

Regnskaber, hvor pro rata konsolidering er anvendt, forklarer i højere grad den rating selskabet har, end regnskaber efter equity metoden. (Bauman, 2007)

I denne undersøgelse har Bauman anvendt en stikprøve på regnskaber fra fremstillingsvirksomheder, der har rapporteret efter US GAAP. Bauman har ikke, i sin undersøgelse, skelnet mellem om selskaberne har garanteret for gælden i joint venture. Der anvendes også her avanceret matematik, til at undersøge kausaliteten mellem den tildelte kreditvurdering af selskabet og de rapporterede tal. Bauman omregner de rapporterede tal til proforma pro rata konsoliderede tal.

Hypotese 4

Dem, der anser equity metoden som en one-line konsolidering kan opnå bedre information ved at anvende pro rata konsolidering. Hvorimod dem, der ønsker separate rapporteringer fra de selskaber, der er investeret i, vil have fordel af at anvende en udvidet equity metode. (Davis & Largay, 1999)

I denne undersøgelse analyseres fire mulige indregningsmetoder for investeringer med betydelig indflydelse. Indregningsmetoderne er equity metoden, den udvidede equity metode, pro rata konsolidering og fuld konsolidering. Ved gennemgang af enkelte regnskaber fra fiktive og virkelige selskaber, hvor tallene er præsenteret for hver metode, vurderer Davis & Largay indregningsmetodernes påvirkning på syv regnskabsanalytiske nøgletal. Disse er her angivet med de engelske forkortelser:

- $ROA = ROS \times TATO$ (Return On Assets = Return On Sales x Total Assets Turnover)
- ROE (Return On Equity = Pretax Income/Shareholders Equity)
- $CA/CL = CR$ (Current Assets / Current Liabilities = Current Ratio)
- TL/TA (Debt to Equity Ratio = Total Liabilities / Total Assets)
- LTL/SE (Long Term Liabilities / Equity)

Hypotese 5

Hvor der er anvendt pro rata konsolidering vil regnskabets informationer være mere relevante, til vurdering af risikoen for kursudsving, end hvis equity metoden var anvendt. Men hvor equity metoden er anvendt, vil regnskabets informationer give et bedre grundlag for at forklare selskabets kreditvurdering. (Kothavala, 2003)

Også Kothavala anvender Canadiske selskabers rapportering, til at undersøge de to metoders evne, til at give informationer, der kan forklare markedsrisikoen. Om denne risiko skriver Kothavala: *"The term risk relevance refers to the ability of financial statement amounts to explain variation in market*

risk benchmarks.”¹⁰³ Undersøgelsen anvender værdiansættelse (aktiekurs) og kreditvurderingen som benchmarks, til at analysere sammenhængen mellem disse markedsbenchmarks og regnskabsanalytiske nøgletal. Dette ud fra henholdsvis regnskaber, hvor equity metoden er anvendt (omregnet) og regnskaber, hvor pro rata konsolidering er anvendt. De regnskabsanalytiske nøgletal, der anvendes, er dem som iflg. Kothavala har en dokumenteret sammenhæng til ovenfor omtalte markedsbenchmarks, dvs. størrelse, gæld ift. egenkapital, aktivernes afkastgrad, dækningsgrad, omsætningsudsving og variation i afkast på aktiver. Hver af disse regnskabsanalytiske nøgletal er påvirket af den indregningsmetode, der anvendes til den regnskabsmæssige behandling af joint venture investeringer, hvorfor også denne hypotese bidrager til besvarelse af problemformuleringens spørgsmål om, hvilke konsekvenser det får for regnskabsbrugerens informationsnytte, at equity metoden står alene tilbage efter ændringen af IAS 31.

I den resterende del af de anvendte artikler, i problemfeltet, er der ikke fremlagt noget videnskabeligt grundlag for de fremførte påstande. Jeg kan derfor ikke se, hvordan en genduførelse af undersøgelsen skal foretages og kan dermed heller ikke undersøge om konklusionen er stærk nok til, at den kan bidrage til besvarelse af min problemformulering. Jeg har for disse artikler opstillet følgende hypoteser, hvis videnskabelighed altså ikke er underbygget, hvorfor de blot nævnes for fuldstændigheden. Det skal bemærkes at disse hypoteser indeholder påstande, der afdækkes i de allerede planlagte falsifikationsforsøg.

Hypotese	Reference
Ved anvendelse af equity metoden, vil en væsentlig andel af investeringer med betydelig indflydelse, være præsenteret på én enkelt linje i balancen og resultatopgørelsen. Denne præsentation af netto beløb er en måde at have ”off-balance sheet activities” og kan potentielt hindre effektive regnskabsanalyser.	Penman, 2004 Stickney and Brown, 1999 White et al., 2003
Regnskaber efter equity metoden, hvor joint venture investeringer er på én linje, sammenblender sandsynligvis oplysninger, som regnskabsbrugere kan bruge til at forudsige den fremtidige indtjening og forklare aktiekurser.	Soonawalla, 2006

3.2.4 Metodikken

Metodikafsnittet afklarer, hvilke forskningsteknikker jeg konkret bruger i indsamlingen og analysen af data. Metodikken tager udgangspunkt i de centrale pejlemærker, som hypoteserne er for analysen. Metodologiens hypoteser fremstår således som postulater om, hvad der menes at være konsekvensen for regnskabsbrugernes informationsnytte ved ændringen af IAS 31, mens metodikken skal klarlægge, hvordan jeg vil komme fra disse postulater til en endelig konklusion på problemformuleringen.

Den bærende metodik for min besvarelse af problemformuleringens andet spørgsmål er, at jeg vil undersøge de hypotetiske lovmæssigheder på en case. Jeg vil, ud fra den viden jeg har beskrevet inden

¹⁰³ Kothavala, 2003, s. 520.

metodeafsnittet vedr. reguleringen i IAS 31 og ED 9, opstille to regnskaber for det samme selskab, hvor den ene version er med joint venture investeringer indregnet efter equity metoden og det andet med pro rata konsolidering som indregningsmetode.

Jeg har udvalgt Carlsberg A/S som case eksempel. Begrundelsen for at vælge Carlsberg A/S er, at dette selskab har en erklæret ekspansions strategi, der hedder, at de vil indgå partnerskab med lokale aktører, for derigennem at komme ind på et nyt marked. Fra Carlsberg A/S årsrapport 2009 skriver ledelsen følgende om strategien: *"Carlsberg ønsker så vidt muligt at eje sine premium-mærker, men vil, hvor dette ikke er muligt, indgå partnerskaber med henblik på at styrke sin position inden for dette segment."*¹⁰⁴ Det fremgår endvidere i årsrapporten fra 2006, s. 47-48:

*"Partnerskaber. På visse markeder er Carlsbergs aktiviteter organiseret i partnerskaber eller baseret på minoritetsejerandele, hvorved kontrollen deles med andre ejere. Gennem et fælles ejerskab kan partnerne bidrage på forskellige måder og i forskelligt omfang til den fælles aktivitet."*¹⁰⁵

Med anvendelsen af Carlsberg A/S som case, er det min metodologiske tanke, at jeg analyserer hver enkelt hypotese, ud fra samme metode som den oprindelige konklusion er draget, på Carlsbergs 2010 årsregnskab. Jeg vil hermed være i samme båd, som de investorer og kreditorer, der ved den ændrede IAS 31 ikrafttrædelse, skal forholde sig til Carlsbergs regnskab. Carlsberg A/S anvender nemlig pro rata metoden til indregning af joint ventures i deres gældende regnskabspraksis:

*"Virksomheder, der aftalemæssigt ledes sammen med en eller flere andre virksomheder (joint ventures), konsolideres pro rata, hvorved de enkelte regnskabsposter medregnes i forhold til ejerandelen."*¹⁰⁶

Efter jeg har anvendt Carlsberg casen, til kritisk rationelle falsifikationsbestræbelser, vil jeg afslutningsvis spørge til, hvordan delkonklusionerne på hver enkelt hypotese ser ud, ift. de indvendinger/kommentarer som høringsrunden til ED 9 har medført. Jeg vil sammenholde indvendingerne med de konklusioner som analysen af hypoteserne har medført. Hermed vil jeg kunne vurdere om de konsekvenser af ændringen i IAS 31, som jeg med min metode kan konkludere er til stede, stemmer overens med de indvendinger høringsrunden til ED 9 affødte. Dette er interessant, dels for at kunne sammenholde analysens fokuspunkter med de områder, som høringssvarene bekymre sig om, dels for at kunne kommentere på, om indvendingerne, med den nye viden jeg har opnået i analysen, er berettiget og endelig for at kunne perspektivere dette speciale ift. om IASB skulle have foretaget denne disponering.

Som præsenteret allerede i problemfeltet, indkom der 114 svar på høringsrunden til ED 9, der forelægger derfor en anselig arbejdsopgave i relation til at sammenholde nogle generelle kommentarer med resultatet af falsifikationsbestræbelserne. Jeg har derfor valgt at anvende det arbejde A. Tiron-

¹⁰⁴ Carlsberg A/S årsrapport 2009, s. 18

¹⁰⁵ Carlsberg A/S årsrapport 2006, s. 47-48

¹⁰⁶ Carlsberg A/S årsrapport 2010, s. 115

Tudor og V-O. Müller¹⁰⁷ har udført i forbindelse med de indkomne svar på høringsrunden til ED 9. Forfatterne har udført en kvantitativ og kvalitativ analyse af de indkomne svar til høringsrunden for ED 9. Formålet med deres analyse er, at fremhæve de problemstillinger forskellige kategorier af aktører påpeger i høringssvarene. Jeg anvender Tiron-Tudor og Müllers resultater til en sammenligning med de resultater falsifikationsbestræbelserne af hypoteserne har givet. Som supplement til Tiron-Tudor og Müller vil jeg anvende den analyse af høringssvarene som IASB's stabsfunktion har foretaget som grundlag for medlemmerne i IASB og deres beslutninger.

Det er altså grundtanken, at ud fra de opstillede påstande, vedr. formodede konsekvenser af at ændre IAS 31, at afprøve disse på Carlsbergs regnskab. Såfremt den opstillede hypotese ikke kan analyseres ud fra denne metodologi, vil det være min fremgangsmåde at præsentere grundlaget i den oprindelige undersøgelse og dermed beholde hypotesen i analysen, således det bliver litteraturens samlede bud på mulige konsekvenser, der bliver analyseret og konkluderet på.

3.2.5 Metodetriangulering?

Efter gennemgang af metodedelene til de to spørgsmål i problemformuleringen, står jeg umiddelbart med en selvmodsigelse. Diskursteoriens konstruktivisme og Poppers kritiske rationalisme har to væsensforskellige bud på epistemologi og ontologi. Jeg har behandlet det epistemologiske og ontologiske plan for de to metoder hver for sig, men sammen er de ikke logisk forenelige.

Motivationen for at analysere første spørgsmål i problemformuleringen diskursteoretisk er netop at, argumentet bag IASB's beslutning, om at eliminere pro rata konsolidering som indregningsmetode, ikke er baseret på teoretiske argumenter, hentet fra f.eks. begrebsrammen, men synes styret af et politisk argument, som diskursteorien giver os mulighed for at afdække og forstå, alternativt afvise. Der er altså ikke nogen virkelighed udover sproget og konteksten.

Problemformuleringens andet spørgsmål skal derimod analyseres med det ontologiske ideal, at forskeren, hvis denne søger systematisk, tilegner sig viden og forstår sproget og historiens betydning, kan finde en sand kerne af viden. Spørgsmålet er her, hvilke konsekvenser den foreslåede ændring af IAS 31 vil få. Der kan argumenteres for at regnskabsbrugernes oplevede konsekvenser, er styret af diskurser, der tilsiger dem, at equity metoden vil medføre bestemte konsekvenser. Derfor kunne jeg også anvende en diskurs analyse til dette spørgsmål, hvis jeg formulerede det anderledes. Det spændende er imidlertid at opnå viden om, hvilke konsekvenser ændringen rent faktisk vil få, så regnskabsbrugerne kan være dette bevidst. Den valgte metode sammenholder det samme regnskab med de samme aktiviteter, med sig selv, hvor alt andet er lige, bortset fra indregningsmetoden for joint venture investeringer. Herudfra kan jeg positivt identificere forskelle. Min søgning efter ændringer, der er styret af de opstillede hypoteser, har samlet resultaterne fra de mest citerede artikler indenfor equity metoden og pro rata konsolideringens informationsnytte. Hermed analyserer jeg på konsekvenser for informationsnyttens, som vil være forventede og som vil være virkelige for regnskabsbrugerne, når den nye standard for indregning og måling af joint venture investeringer

¹⁰⁷ Tudor & Müller (2009)

kommer. Konklusionen kan altså bruges til at svare på, hvilke konkrete forhold regnskabsbrugerne skal være opmærksomme på.

Traditionelt forstås metodetriangulering som en tilgang, hvor forskeren udnytter forskellige videnskabsteoretiske fordele til at svare på et spørgsmål. F.eks. at det indledende arbejde skal give en dyb forståelse af emnet ved kvalitative metoder, hvorefter kvantitative metoder anvendes til at vurdere muligheden for at generalisere.

Situationen i dette speciale er, at der er anvendt forskellige metoder til hver sit spørgsmål i problemformuleringen. Jeg mener derfor ikke metodetriangulering har været anvendt. Jeg har anvendt to forskellige tilgange, til at analysere to væsensforskellige spørgsmål. Konklusionerne på de to spørgsmål er adskilte og svarer på hver sit spørgsmål uden at bidrage til det andet spørgsmål. Det vil være en forkert tilgang jeg har anvendt, såfremt opfattelsen er, at der i enhver opgave må fastholdes et stringent krav om overensstemmelse mellem videnskabsteoretisk afsæt, teori, metodologi. Og vigtigst, at det vil være en meget stor udfordring at koble flere paradigmer. Dette argument vil dog kun være epistemologisk funderet, eftersom det argumenterer for, at viden kun kan være god, såfremt den er opstillet indenfor ét ideal. Der er flere muligheder for analyser ud fra enhver problemstilling, hvorfor holdningen om stringent videnskabsteori, formentlig mere er et mål i sig selv, hvorimod jeg her har anvendt videnskabsteori, metodologi mv. i forhold til min problemstilling og min idé. Videnskabsteori skal belyse en problemstilling og ikke sig selv.

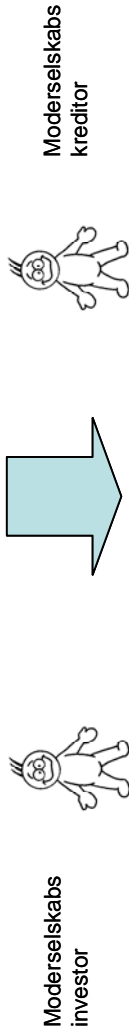
3.2.6 Analysedesign andet spørgsmål

Den metodiske fremgangsmåde til besvarelse af problemformuleringens andet spørgsmål er nu fremlagt. Jeg har indledningsvis afgrænset brugerne af regnskabet til investorer og kreditorer i moderselskabet, hvorefter begrebsrammens operationalisering af information er overført til dette speciale. Nyttig information er dermed defineret som relevant og pålidelig information. Hvor det er relevant er informationen yderligere opdelt efter kriterierne; prognoseværdi, feedbackværdi og aktualitet. Pålidelig information er opsplittet i begreberne, verificerbarhed, neutralitet og troværdig repræsentation. Ved vurdering af analyseresultater til besvarelse af problemformuleringens andet spørgsmål, skal jeg altså forholde mig til, hvordan informationen er påvirket, ud fra ovenstående specifikke faktorer.

Metodologisk har jeg valgt at besvare problemformuleringens andet spørgsmål ved hypotetisk deduktive spørgsmål, der jf. Popper, skal underlægges kritiske falsifikationsforsøg. De opstillede hypoteser er baseret på den viden, tidligere undersøgelser i andre kontekster er kommet frem til. Ved at anvende den samlede viden på området, til at besvare hvilke konsekvenser ændringen af IAS 31 får for en regnskabsbruger, synes jeg at få et bredt anvendeligt svar for de udpegede brugergrupper. Efter opstillingen af hypoteser, har jeg i metodikken fremlagt, at jeg gennemfører mine falsifikationsforsøg ved at anvende Carlsberg A/S som case regnskab. Carlsberg A/S, der i sine årsregnskaber har indregnet investeringer i joint ventures ved pro rata konsolidering, har samtidig en fyldestgørende note, der gør mig i stand til at opstille det samme regnskab blot med equity metoden for joint venture investeringerne. De opstillede påstande i hypoteserne skal altså testes på Carlsbergs offentliggjorte

regnskab og et pro forma regnskab efter equity metoden. Slutteligt vil jeg sammenholde disse resultater, med de bemærkninger som høringsrunden til ED 9 medførte. Dette gøres ud fra resultaterne Tudor & Müllers analyse af høringssvarene til ED 9, samt IASB's egen analyse af høringssvarene. Tanken er hermed, at vurdere analysens resultater i lyset af de indvendinger forslaget har mødt. Dels for at kunne vurdere om konklusionen er i overensstemmelse med de konsekvenser regnskabsbrugerne (forstået bredt) selv forventer, dels udpege områder, hvor der måske er bekymringer, men som evt. er ubegrundede og dels at identificere bekymringsfelter, som jeg ikke har behandlet. Illustreret ser dette analysedesign således ud:

Hvilke konsekvenser får det for regnskabsbrugernes informationsnytte, at pro rata konsolideringen i ED 9 skal elimineres som metode?

Hypotese 1:
Regnskabsanalyser baseret på regnskaber, hvor joint ventures investeringer er indregnet efter pro rata metoden, vil give et bedre grundlag til at forudsige fremtidig indtjening.

Hypotese 2:
Sammenhængen mellem risikopræmien for en virksomhedsobligation og virksomhedens regnskabsstabil, er upåvirket af, at regnskabsstabilene omregnes fra equity metoden til pro rata konsolideringen, under forudsætning af, at der ikke garanteres for gælden i joint venture. Såfremt der garanteres for gælden, giver det pro rata konsoliderede regnskab en bedre forklaring af risikopræmien.

Hypotese 3:
Regnskaber, hvor pro rata konsolidering er anvendt, forklarer i højere grad den rating (kreditvurdering) selskabet har, end regnskaber efter equity metoden.

Hypotese 4:
Dem der anser equity metoden, som en one-line konsolidering kan opnå bedre information ved at anvende pro rata konsolidering. Hvorimod dem, der ønsker separate rapporteringer fra de selskaber, der er investeret i, vil have fordel af at anvende en udvidet equity metode.

Hypotese 5:
Hvor der er anvendt pro rata konsolidering vil regnskabs informationer være mere relevante til vurdering af risikoen for kursudsving end hvis equity metoden var anvendt. Men hvor equity metoden er anvendt, vil regnskabs informationer give et bedre grundlag til at forklare selskabets kreditvurdering.

Relevans
- Prognose værdi
- Feedback værdi
- Aktualitet

Pålidelig
- Verificerbarhed
- Neutralitet
- Troværdig repræsentation

Høringsvar
- Tudor & Müller
- IASB Staff analysis

4 IASB's italesættelse.

I dette kapitel analyseres IASB's italesættelse af, at pro rata metoden skal fjernes ved indregning og måling af joint venture investeringer i koncernregnskabet. Der analyseres på det empiriske grundlag, der er opstillet i metodeafsnittet, hvor følgende kategorier af tekster blev oplistet:

- *Exposure Draft 9 Joint Arrangements, Basis for Conclusions (BC) og Draft Illustrative Examples (IE).*
- IASB's hjemmeside, pressemeddelelse vedr. exposure draft 9.
- Observer Notes og *Staff analysis of comment letters.*

De tre kategorier af tekster og analysen af disse bliver i det følgende præsenteret i tre tilsvarende afsnit. Det er således i dette kapitel at analyseværktøjerne og den empiriske tekst mødes og afrapporteres. Opsummerende er de udvalgte tekster analyseret for det af IASB italesatte nodalpunkt, der som beskrevet i metodeafsnittet, hverken kan være sandt eller falsk, men er et selvforklarende punkt, der kan tillægges flere betydninger. Teksterne er analyseret for de italesatte ækvivalenskæder, der er begreber, som tillægges lige værdi og binder bestemte begreber og identiteter sammen. Ækvivalenskæder er tegn eller symboler, der knytter sig til nodalpunktet. Endelig er de binære relationer identificeret. Binære relationer er modsætningsforhold, der fremhæver den betegnelse IASB ønsker at give et tegn eller symbol, hvilket får modtageren til at prioritere den ene pol over den anden. Det er nu vi skal have opklaret, hvordan IASB opbygger argumentationen for den paradoksale beslutning som problemfeltet har klarlagt.

4.1 Diskursen i ED 9, BC og IE

Jeg har valgt at starte dette analysekapitel med selve udkastet til den nye standard med tilhørende *Basis for Conclusions* og *Draft Illustrative*, da jeg har erfaret, at det er heri diskursen, der italesættes fremtræder tydeligst. Dette er også intuitivt logisk, da disse dokumenter er den direkte og primære kommunikation til offentligheden.

Som udgangspunkt vil jeg præsentere nodalpunktet, da dette har karakter af den moralske begrundelse for at ændre IAS 31 og dermed bl.a. beslutningen om at eliminere pro rata metoden.

Nodalpunktet i IASB's diskurs bliver italesat allerede i første afsnit under overskriften "*reasons for issuing the [draft] IFRS*", hvilket er som forventet, efter læsning af teorien om diskurser. Eftersom nodalpunktet er den øverste moralske støtte for en handling og et synspunkt, der kan anvendes i debatten, hvorefter diskussionen må stoppe fordi alle er enige heri, er det logisk, at dette anvendes som motivation for ændringen. Det er første led i at få læseren til at indse, der er et behov for en ændring. Der italesættes egentlig nodalpunkter på to planer. Mikroplanet karakteriserer jeg som planet for den konkrete standard, altså her ED 9. Makroplanet er sammenhængen til hele konvergensprojektet mellem IASB og FASB.

På mikroplan italesættes følgende nodalpunkt:

*”The objective of the [draft] IFRS is to **enhance** the faithful representation of joint arrangements that an entity provides in its financial statements.”¹⁰⁸ (min fremhævning)*

Årsagen til ændringen af IAS 31, italesættes altså til, at vi skal styrke/forbedre det retvisende billede i regnskaber, hvor investeringer med fælles kontrol forekommer. Denne sætning er et klart nodalpunkt. Sætningen kan ikke isoleret være hverken sand eller falsk, da det netop er helt tomt. Der er ikke angivet nogen vej for, hvordan vi skal styrke det retvisende billede, men diskursteoretisk forsøger IASB altså at italesætte denne sætning, som det stærkeste argument for at ændre IAS 31, eftersom en styrkelse af det retvisende billede antages at være almen legitim.

Som påpeget ovenfor italesættes endnu et nodalpunkt, som dækker mere end problemstillingen omkring joint ventures. Dette nodalpunkt er formentlig led i en diskurs omkring selve konvergensprojektet, men anvendes her som et superargument, såfremt nodalpunktet på mikroplan ikke er accepteret af eventuelle skeptikere:

*“The objective of the project is to **reduce differences** between International Financial Reporting Standards (IFRSs) and US generally accepted accounting principles (GAAP).”¹⁰⁹ (min fremhævning)*

IASB indleder udkastet til den nye standard med at italesætte diskursens nodalpunkter. De anvender et nodalpunkt på mikroplan, gældende for diskussionen på standardens niveau, og de italesætter relationen til et højere formål, nemlig at der generelt ikke skal være forskellige måder at behandle ens forhold.

Ækvivalenskæden, der knytter sig til nodalpunktet, består af flere led. Dels italesættes det, at hvis vi skal opnå en styrkelse af det retvisende billede, så skal oplysningskravene vedr. investeringer i joint ventures og joint operations forbedres ”... to provide enhanced disclosures about its interests in joint arrangements.”¹¹⁰. Et andet led i ækvivalenskæden, der samtidig er hovedargumentet for at eliminere pro rata metoden, er vedr. definitionen af et aktiv. IASB italesætter med dette ækvivalensled, at styrkelsen af det mere retvisende billede opnås, ved at fjerne muligheden for at indregne og måle joint venture investeringer med pro rata metoden:

”A party recognises an interest in a joint venture (ie an interest in a share of the outcome generated by the activities of a group of assets and liabilities subject to joint control) using the equity method. When a party has an interest in only a share of the outcome generated by the activities of a group of assets and liabilities that it jointly controls, the only asset it controls is its investment in the joint venture. That asset is recognised using the equity method.”¹¹¹

¹⁰⁸ ED 9, s. 9

¹⁰⁹ ED 9, s. 9

¹¹⁰ ED 9, s. 9

¹¹¹ ED 9, s. 10

Tankegangen er altså at de forholdsmæssigt indregnede aktiver og forpligtelser ved pro rata metoden viser aktiver som regnskabsaflægger ikke har kontrol over og forpligtelser som regnskabsaflægger ikke har. Hvis regnskabsaflægger har 1/3 ejerandel i et joint venture og indregner 1/3 af joint ventures likvide beholdninger, så er det ikke likvider, der er til rådighed, medmindre der kan opnås enighed i fællesskabet. Derfor påpeger IASB at det mest retvisende billede opnås, ved at fjerne denne metode og bruge den korrekte metode, nemlig equity metoden.

I indbydelsen til at komme med kommentarer til høringsrunden italesættes i nedenstående citat flere af de allerede konstaterede forhold. Dels skabes der, via formuleringen "bearing in mind", en henvisning til, at det italesatte øverste mål, som er at vi skal have forbedrede standarder, kun kan opnås, hvis begrebsrammens definitioner overholdes, hvilket er i tråd med tidligere led i ækvivalenskæden. Spørgsmålet som læsere af ED 9 bliver bedt om at svare på, er så tykt af IASB's italesættelse, at læseren bliver trukket ind i en diskussion på diskursens præmisser. Spørgsmålet skal egentlig læses som; Er du enig i, at vi ikke skal have indregningsmetoder, der medfører, at vi har aktiver i balancen som ikke er aktiver? Ækvivalenskæden i nedenstående citat skaber altså en sammenhæng mellem at de forbedrede standarder (nodalpunktet) kræver overholdelse af begrebsrammens definitioner (ækvivalensled):

"Do you agree that proportionate consolidation should be eliminated, bearing in mind that a party should recognise assets, liabilities, income and expenses if it has contractual rights and obligations relating to individual assets and liabilities of a joint arrangement?"¹¹²

I *Basis for Conclusions* består diskursen af genkendelige elementer fra ED 9. Det italesættes heri, at nodalpunktet er en forbedring af den finansielle rapportering for selskaber, der anvender IAS 31, hvilket er helt i lighed med nodalpunktet i ED 9:

"The objective of the project is to improve financial reporting for those activities within the scope of IAS 31 Interests in Joint Ventures."¹¹³

I forlængelse af nodalpunktet bringer IASB en formulering, hvori der både er binære relationer og et ækvivalensled. IASB italesætter, at den største hindring for at opnå forbedret finansiell rapportering, er muligheden for at vælge mellem metoder. Ordet "impediment" stilles overfor "high quality reporting", hvorefter læseren styres imod løsningen, der giver den høje kvalitet, da dette er mest positivt. Ækvivalensledet er det følgende, som opstiller det nødvendige for at opnå den høje kvalitet. Ækvivalensledet er i dette citat indholdsmæssigt sammenfaldende med et af de konstaterede led fra ED 9, nemlig at valg mellem indregningsmetoder er en forhindring for overblik. IASB's italesættelse fremstår således:

"The proposals in the exposure draft are concerned principally with remedying two aspects of IAS 31 that the Board considers an impediment to high quality reporting of joint

¹¹² ED 9, s. 6

¹¹³ BC, s. 4

arrangements—namely, [...] that an entity has a choice of accounting treatment for interests in jointly controlled entities.”¹¹⁴

En anden binær relation i BC er overskrifterne for afsnittene BC5 – BC14 og BC15 – BC18. De er henholdsvis ”*The problem*” og ”*The proposals*”. Det forventes at læseren får sympati for den pol, hvor der stilles forslag til løsninger, frem for det negative ved det bestående, når det indeholder problemer.

I følgende citat er der både et ækvivalensled og en binær relation:

”IAS 31 permits a choice of using the equity method or proportionate consolidation to account for interests in jointly controlled entities. The Board has indicated that it will exclude options of accounting treatment from accounting standards when possible. Such options can lead to similar transactions being accounted for in different ways and, therefore, impair comparability.”¹¹⁵

Ækvivalensleddet består i, at IASB har til hensigt at fjerne alternativer i de standarder, hvor sådanne må forekomme. Standarder, der angiver muligheder for at vælge mellem flere metoder, er altså en forhindring for at opnå en forbedret rapportering, hvorfor en af metoderne i IAS 31, om muligt, skal fjernes. Indirekte kan dette ækvivalensled desuden knyttes til nodalpunktet vedr. ensretning af standarder udstedt af IASB og FASB, da det i tilfældet med IAS 31 er belejligt at fjerne den metode, der i al væsentlighed ikke anvendes i US GAAP. Den binære relation skaber også her en sympati for ækvivalensleddet. Ækvivalensleddet bliver mere acceptabelt, når konsekvensen er at helt ens forhold bliver rapporteret forskelligt og dermed forringer sammenligningsgrundlaget, hvilket ingen iflg. ræsonnementet kan være interesseret i.

Det følgende citat indeholder en stribe binære relationer, hvis funktion er at styrke det helt centrale punkt i IASB’s italesættelse af, hvorfor pro rata metoden skal elimineres.

*”The accounting requirements of IAS 31 can lead to the recognition of assets that are **not controlled** and liabilities that are **not obligations**. When a party to an arrangement has joint control of an entity, it shares control of the activities of the entity. **It does not, however, control each asset nor does it have a present obligation for each liability of the jointly controlled entity. Rather, each party has control over its investment in the entity. If the party uses proportionate consolidation to account for its interest in a jointly controlled entity, it recognises as assets and liabilities a proportion of items that it does not control or for which it has no obligation. These supposed assets and liabilities do not meet the definition of assets and liabilities in the Framework. The Framework (paragraph 49) defines an asset as ‘a resource controlled by the entity ...’ and a liability as ‘a present obligation of the entity ...’.***

¹¹⁴ BC, s. 4

¹¹⁵ BC, s. 5

*Consequently, the amounts recognised are **not a faithful representation** of the entity's assets and liabilities.”¹¹⁶ (min fremhævning)*

I al væsentlighed er alle disse binære relationer dannet ved at skabe begrebernes negative side, ved at tilføje ordet ”ikke” foran. Efter at have læst eller hørt det ovenfor citerede, vælger man naturligvis den løsning, hvor vi præsenterer balanceposter, som opfylder definitionerne i begrebsrammen. Ækvivalensleddet er altså, at vi skal anvende en metode, der giver et retvisende billede i den finansielle rapportering, hvis vi skal styrke den finansielle rapportering generelt. Bemærk at præmisserne for at diskutere imod den diskurs som IASB italesætter er, at man diskuterer, om vi skal have balanceposter, der ikke opfylder definitionerne i den regnskabsmæssige begrebsramme. IASB bliver i det næste citat mere konkret omkring de italesatte begrænsninger af pro rata metoden:

*“The Board concluded that proportionate consolidation is **not an appropriate method** of accounting for jointly controlled entities. Recognising a proportionate share of each asset and liability of an entity is **not consistent with the Framework**, which defines assets in terms of exclusive control and liabilities in terms of present obligations. It leads to the recognition of amounts that **do not represent faithfully** an entity's assets and liabilities. [...] Proportionate consolidation **might generate information** similar to recognising contractual rights and obligations, but that is **by coincidence rather than by design**.”¹¹⁷ (min fremhævning)*

De binære relationer i pro rata metodens disfavør er tydelige; pro rata metoden er ikke en passende regnskabsmetode, da den ikke er i overensstemmelse med den regnskabsmæssige begrebsramme. Den giver ikke et retvisende billede af aktiver og passiver. Muligvis præsenterer den informationen korrekt i nogle tilfælde, men det er mere held end forstand. Det er en miskrediteringskampagne. Andetsteds hedder det om pro rata metoden; ”Despite its conceptual flaws”, ”[...]the fundamental inconsistency with the Framework.” og endelig “[...]is misleading for users of financial statements”.¹¹⁸ Uden det er fremhævet direkte, ligger det implicit at equity metoden kan bidrage med løsningen på alle disse dårligheder, hvorfor IASB med ovenstående binære relationer miskrediterer pro rata metoden i en sådan grad, at læseren prioriterer equity metoden over pro rata metoden.

Modsætningsrelationen til de ovenfor præsenterede binære relationer bliver i BC italesat lige efter ovenstående er italesat:

*“The Board's view is that the **enhanced disclosure requirements** of the proposed IFRS would provide **better information** about the assets and liabilities of a joint venture than is provided by using proportionate consolidation.”¹¹⁹ (min fremhævning)*

Dels er der sammenkædningen til pro rata metoden og dels er der modsætningen hertil, nemlig den bedre information. Bemærk i øvrigt, at der i sætningen også er en italesættelse af et tidligere omtalt ækvivalensled, nemlig en styrkelse af oplysningskravene, så det italesatte nodalpunkt kan opnås.

¹¹⁶ BC, s. 5

¹¹⁷ BC, s. 6

¹¹⁸ BC, s. 6

¹¹⁹ BC, s. 7

IASB's italesættelse af, hvorfor pro rata metoden skal elimineres indeholder også elementer, der ikke er defineret diskursteoritisk, men er medtaget i denne analyse for fuldstændigheden:

“Although the Board acknowledges that significant influence and joint control are different, the equity method has been used to account for joint ventures in jurisdictions around the world for many years.”¹²⁰

Det er altså et modargument overfor problemstillinger vedr. equity metoden, at den har været anvendt ved indregning og måling af joint ventures i mange år! Det interessante modspørgsmål er, om pro rata metoden har været anvendt i færre år, siden den ikke er blevet kvalitetsmodnet?

IASB's opsummering i sidste afsnit af BC kan også fungere som opsummering på dette analyseafsnit, da jeg ikke kunne identificere diskursive elementer i Draft Illustrative Examples. I opsummeringen af BC italesætter IASB hele raketten:

*“The proposals are intended to **benefit financial reporting** in three ways. First, an entity would be required to **recognise only those assets that it controls and only those liabilities that are present obligations**. Second, the removal of an optional accounting treatment would **improve comparability**. Third, the proposals would **achieve convergence in principle with US GAAP, which generally requires the use of the equity method to account for jointly controlled entities**.”¹²¹ (min fremhævning)*

Italesættelsen er utvetydig. Hvis vi skal opnå et mere retvisende billede af den finansielle rapportering af joint venture investeringer (nodalpunktet mikroniveau), kan vi opnå denne fordel ved at indregne balanceposter, der opfylder den begrebsmæssige definition (ækvivalensled), samt fjerne alternative indregningsmetoder (ækvivalensled). Dermed vil vi tilmed opnå ensretning med US GAAP, hvilket er det højeste formål (nodalpunktet makroniveau).

4.2 Diskursen på IASB's hjemmeside for joint venture projektet, herunder pressemeddelelse

På forsiden til IASB's sektion for joint venture projektet er der, i den korte tekst, en række diskursive elementer af IASB's italesættelse af, hvorfor pro rata metoden skal elimineres. Det fremgår af nedenstående citat, at nodalpunktet på hjemmesiden er italesat en smule mere omfattende end det var tilfældet for nodalpunktet i ED 9 og BC. Nodalpunktet, der bliver italesat på IASB's hjemmeside, er at forbedre den regnskabsmæssige behandling og give regnskabsbrugerne bedre information ved rapportering af joint ventures. Dette opnås igennem ækvivalensleddet, der peger på en principfunderet standard, samt ækvivalensleddet at styrke oplysningskravene. Disse to led italesættes til at medføre større klarhed ved at forøge sammenhængen, gennemsigtigheden og sammenligneligheden. Relationen mellem disse italesatte ækvivalensled er, at elimineringen af pro rata metoden netop angives, som en af to nødvendige korrektioner til den nuværende IAS 31:

¹²⁰ BC, s. 7

¹²¹ BC, s. 9

*“The objective of the project is to **develop an IFRS that enhances the accounting for, and the quality of information being reported about, joint arrangements** by establishing a **principle-based approach** to the accounting for joint arrangements and by **improving the disclosure requirements** to allow investors to gain a better understanding of the nature, extent and financial effects of the activities that an entity carries out through joint arrangements.*

*The principle-based approach developed in the project requires an entity to recognise its contractual rights and obligations arising from its joint arrangements. Such a principle-based approach will provide investors with **greater clarity** about an entity’s involvement in its joint arrangements by **increasing the consistency, transparency and comparability** of the reporting of these arrangements and it will do so by addressing principally two aspects of IAS 31 Interests in joint ventures:*

- the structure of an arrangement will no longer be the most significant factor in determining the accounting, and

- accounting options will be eliminated.”¹²² (min fremhævning)

I en, af IASB udsendt pressemeddelelse vedr. udsendelse af ED 9, d. 13. september 2007, *IASB proposes improvements to the accounting for joint arrangements* er der italesat en række af de diskursive elementer, der allerede er klarlagt ovenfor. Nodalpunktet er her italesat til at være en almen enighed om, at vi skal have standarder, der sikrer rapportering af høj kvalitet:

*“The main focus of the proposals is on the two aspects of the current accounting for joint arrangements that the IASB considers are an impediment to **high quality reporting**.”¹²³ (min fremhævning)*

Desuden kan en binær relation ses af citatet; hvem vil forsvare en standard, der er en hindring for rapportering af høj kvalitet?

Det velkendte ækvivalensled, at der skal ske forbedringer på nogle punkter, hvis vi skal opnå nodalpunktet, er desuden stærkt italesat i denne pressemeddelelse:

*“IASB proposes **improvements** to the accounting for joint arrangements”¹²⁴ (min fremhævning)*

*“[...] to **improve** the accounting for joint arrangements.”¹²⁵ (min fremhævning)*

*“[...] **improving** the accounting for joint arrangements [...]”¹²⁶ (min fremhævning)*

¹²² <http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Joint+Ventures/Joint+Ventures.htm>

¹²³ IASB proposes improvements to the accounting for joint arrangements, s. 1.

¹²⁴ Ibid., s. 1.

¹²⁵ Ibid., s. 1.

¹²⁶ Ibid., s. 3.

“[...]to review and **improve** the requirements for disclosing information about joint arrangements [...]”¹²⁷ (min fremhævning)

Derudover, er der italesat en række binære relationer, der skal få læseren til at acceptere ændringerne, da det er det positive alternativ:

”[...] a more realistic reflection [...]”¹²⁸

”[...] making it difficult to compare financial reports.”¹²⁹

“The proposals are designed to provide users with more information [...]”¹³⁰

Efter denne analyse, af italesættelsen, af eliminerings af pro rata metoden, på grundlag af teksten fra IASB's hjemmeside og pressemeddelelsen, der blev udsendt ifbm. offentliggørelsen af ED 9, kan vi konstatere, at de diskursive elementer i al væsentlighed er italesat i overensstemmelse med analyseresultaterne fra ED 9, BC og EI.

4.3 Diskursen i Observer Notes, samt IASB's reaktion på hørings svar

Analysen af *Observer Notes* har været interessant. Karakteren af det offentliggjorte materiale kan inddeles i tre forskellige grupper.

Den væsentligste del af de tilgængelige tekster er arbejdsrapporter, udarbejdet af det faste personale i IASB, til brug for IASB's bestyrelsesmøder. Det er altså arbejdsrapporter, der er grundlag for IASB medlemmernes diskussion og beslutninger. Diskursteoretisk er det konstateret, at disse arbejdsrapporter er helt holdningsneutrale. Al stillingtagen er lagt hos medlemmerne af IASB, hvorfor jeg ikke kan finde diskurseelementer jf. den metodiske operationalisering, der står mål med den massive tekstmængde.

Problemformuleringen spørger til, hvordan IASB italesætter, at pro rata metoden skal elimineres, hvortil jeg analyserer den diskursive formation i nærværende kapitel. Det er imidlertid fundet interessant, at dokumentere de fakta som IASB er præsenteret for, når de, igennem en årrække, har skulle forholde sig til problemstillingen omkring indregningsmuligheder for joint venture investeringer. Jeg vil derfor inddrage dokumentation, der ikke indgår i en diskursanalyse, men som bidrager med en væsentlig nuance til besvarelse af problemformuleringen. Dette på baggrund af en erkendelse af, at *Observer Notes* fra IASB's stabsfunktioner ikke indeholder diskursive elementer, men er grundlaget for den italesættelse, vi har konstateret i analyserne ovenfor. Den første kategori af *Observer Notes* er altså udarbejdet af stabsfunktionen.

¹²⁷ Ibid., s. 4.

¹²⁸ IASB proposes improvements to the accounting for joint arrangements, s. 1.

¹²⁹ Ibid., s. 1.

¹³⁰ Ibid., s. 2.

Den anden kategori er de bemærkelsesværdige tynde beslutningsreferater, der er tilknyttet hvert møde. Der er i disse fundet diskursive elementer, men pga. den kortfattede karakter, er udbyttet begrænset.

Den tredje kategori er mine livliner, i form af referater fra IASPlus vedr. møder afholdt i IASB, men som er fjernet fra IASB's egen liste over afholdte møder. Referaterne er præsenteret i metodeafsnittet og analysen af de offentliggjorte *Observer Notes*, gjorde dem, jf. bemærkninger ovenfor, nødvendige at anvende. Derudover har jeg anvendt tidligere omtalte audiooptagelser af et konkret IASB møde, der er helt centralt for forståelsen af, hvordan IASB italesætter problemstillingen.

Inden hver af de tre kategorier, af offentliggjort materiale, analyseres vil jeg præsentere de diskursive elementer, der er resultatet af IASB's interne reaktion på høringsrunden.

4.3.1 Staff analysis of comment letters

ED 9 blev offentliggjort i september 2007. Høringsrunden sluttede d. 11. januar 2008. Der indkom 111 høringssvar. Den følgende diskursanalyse er baseret på stabsfunktionen i IASB's opsummering af de indkomne høringssvar og er dermed en analyse af den tekst, som medlemmerne af IASB er præsenteret for, hvis de ikke personligt har læst de enkelte høringssvar. Stabsfunktionen har udarbejdet to tekster i denne forbindelse, der er dels en opsummering af opsummeringen¹³¹ og dels selve opsummeringen¹³².

Nodalpunktet i teksten er helt i overensstemmelse med diskursanalysen af ED 9, BC etc. På mikroplan italesættes det selvforklarende punkt, at vi skal styrke det retvisende billede ved rapportering af joint venture investeringer: "[...] *enhance the faithful representation of joint arrangements [...]*"¹³³. På makroplan er det højeste formål, at vi skal opnå standarder, der ikke indeholder forskelle til US GAAP: "[...] *reduce divergence between IFRS and US GAAP.*"¹³⁴

Ækvivalensleddene, til at opnå formålet, er derimod næsten fraværende. Der er et ækvivalensled, der også er i overensstemmelse med tidligere konstateringer. Hvis vi skal styrke det retvisende billede (nodalpunktet), så må det fordrer en forbedring og en gennemgående løsning på de problemer, der er med rapportering af joint venture investeringer i IAS 31: "[...] *an improved and comprehensive solution for the accounting of joint arrangements.*"¹³⁵. Herefter er der ikke konstateret yderligere diskursive elementer.

Jeg har nærlæst teksten og må konstatere, at stabsfunktionen, udover de få elementer identificeret ovenfor, er helt neutrale i deres formidling, hvorfor det umiddelbart ikke er herfra medlemmerne af IASB bliver påvirket. Det skal dertil bemærkes, at det er min klare overbevisning, at stabsfunktionen redegør for holdningerne i høringssvarene på en meget fair måde, hvilket underbygges af den manglende italesættelse vedr. elimineringen af pro rata metoden.

¹³¹ Board meeting 17 April 2008, Staff analysis of comment letters: Summarised overview (Agenda paper 10A)

¹³² Board meeting 17 April 2008, Staff analysis of comment letters (Agenda paper 10B)

¹³³ Board meeting 17 April 2008, Staff analysis of comment letters: Summarised overview (Agenda paper 10A), s. 2

¹³⁴ *Ibid.*, s. 2.

¹³⁵ *Ibid.*, s. 2.

Jeg vil i min analyse af ”kategori tre”-teksterne fra observer notes vende tilbage til medlemmerne i IASB og deres reaktion på høringssvarene, da jeg deri analyserer en audio-fil over mødet, hvor medlemmerne i IASB bliver præsenteret for opsummeringen af høringssvarene.

4.3.2 Observer notes – arbejdsrapporter

I det følgende dokumenteres grundlaget for at eliminere pro rata metoden. Jf. bemærkningen i hovedafsnittets indledning er dette ikke en identifikation af diskursive elementer, men en dokumentation af, hvilke data medlemmerne af IASB har fået forelagt som beslutningsgrundlag.

Beslutningen om at eliminere pro rata metoden kan spores tilbage til det allerførste møde, der bliver afholdt som led i joint venture projektet. Som det fremgår af beslutningsreferatet er det, på dette tidlige stadie, en konstatering, at pro rata metoden ikke stemmer til definitionen af aktiver og passiver, hvorfor den skal fjernes fra IAS 31, hvilket stemmer overens med den italesættelse der er dokumenteret i de senere offentliggjorte dokumenter, jf. ovenfor.

“Regarding the method(s) of accounting by investors, several points were noted:

- *Proportionate consolidation leads to a conceptual problem on the balance sheet side, because the investor reports in its balance sheet assets that it does not control.*
- *On the other hand, if proportionate consolidation is prohibited, the equity method will be applied for two very different types of investments: associates (in which the investor has only significant influence) and joint ventures (in which the investor has joint control).*

[...]The Board agreed (by vote of 10 to 4) that proportionate consolidation should be eliminated from IAS 31 and that the project team should go further with the expansion of equity method, considering in particular presentation on the balance sheet and in the income statement.”¹³⁶

I den løbende strøm af dokumenter til medlemmerne af IASB er der ingen overvejelser om konsekvenserne af at eliminere pro rata metoden. De få gange elimineringen nævnes, har det typisk karakter af en sidebemærkning, som i citatet nedenfor:

“[...] the staff proposes to limit the amendments to IAS 31 Interests in joint ventures to the following issues:

- *the elimination of the option of proportionate consolidation of interests in jointly controlled entities;”¹³⁷*

Dette er taget fra indledningen til arbejdsrapporten. I hovedteksten uddybes med følgende bemærkninger, her gengivet med den samlede tekst tilknyttet forslaget om at eliminere pro rata metoden:

¹³⁶ IASPlus IASB Agenda Joint Ventures\IASB Past meetings - april 2003, pkt. “Joint Ventures”

¹³⁷ 20 July 2006, Drafting Plan (Agenda Paper 12C), s. 1.

*“Finally the staff shall propose eliminating the option of proportionate consolidation of indirect interests (the existing paragraphs 30-37).”*¹³⁸

Der er ingen henvisning til begrundelsen herfor eller henvisning til, hvornår det er besluttet. Ved læsning af *Observers Notes* fra IASB er der dog, i andre notes, gentagne henvisninger til december 2005 mødet, når der bliver henvist til beslutningen om, at eliminere pro rata metoden. IASB har imidlertid ikke offentliggjort *Observer Notes* for dette eller tidligere møder, jf. omtalen heraf i metodedelens valg af empirisk grundlag for denne analyse. Jeg har derfor anvendt materiale fra IASPlus, hvilket ligeledes er omtalt i metodeafsnittet. Af IASPlus's arkiv over mødet i december 2005, fremgår følgende bemærkninger vedr. joint venture projektet og elimineringen af indregningsmetoder:

“The short-term convergence project proposes to eliminate proportionate consolidation consistent with the Roadmap agreement. However, the IASB staff has considered and taken into account some of the early work developed by the AASB in its long-term research project on joint ventures as useful background information.

*The Board agreed with the staff's view that the short-term convergence project be limited to requiring the application of the equity method for all interests in joint-venture entities (that is, eliminating proportionate consolidation as an option in IAS 31). In the staff's view proportionate consolidation is not consistent with the Framework's criteria for asset and liability recognition. Board members indicated their reservations with equity accounting as currently applied as it does not provide sufficient information. However, the Board indicated that they did not want to tackle, at this point, the differences between equity accounting and consolidation.”*¹³⁹

Det skal bemærkes, at der tilsyneladende har været opponering imod equity metoden, men at et flertal af medlemmerne i IASB ikke har fundet anledning til at undersøge opponenterens bekymringer. Jeg kunne have ønsket at høre denne diskussion, via de offentliggjorte lydoptagelser fra møderne, men dette møde er ikke offentliggjort. De følgende fire citater viser, at stabsfunktionen i deres argumentation for elimineringen er meget kortfattede. Det skal bemærkes, at de i dette afsnit medtagne citater ikke kun er eksempler, men citater fra samtlige tilfælde, hvor beslutningen er omtalt:

*“the Board decided to remove the option in IAS 31 Interests in joint ventures that allowed interests in jointly controlled entities to be proportionately consolidated. By removing this option, an investment in a joint venture ‘entity’ would need to be accounted for using the equity method.”*¹⁴⁰

¹³⁸ 20 July 2006, Drafting Plan (Agenda Paper 12C), s. 3.

¹³⁹ IASPlus IASB Agenda Joint Ventures\IASB past meetings December 2005 – pkt. “joint ventures”

¹⁴⁰ 20 July 2006, London Direct and Indirect interest in a joint arrangement (Agenda Paper 12), s. 1

“The economic resource to which participants have rights is the net group of assets as a whole. This defines an indirect interest that should be accounted for using the equity method.”¹⁴¹

“When the substance of the arrangement means that participants have an interest in the outcome of the arrangement’s operations the equity method seems appropriate.”¹⁴²

“According to its definition, the purpose of a business is providing a return to participants, lower costs or other economic benefits. Based on that, the staff thinks that an indirect interest of a participant in a jointly controlled business should be accounted for by the equity method.”¹⁴³

Gennemlæsningen af *Observer Notes* udarbejdet af stabsfunktionen i IASB har altså dokumenteret, at der kun er ét sagligt argument for at fjerne pro rata metoden, nemlig at metoden ikke imødegår begrebsrammens definitioner på aktiver og passiver. Et mindretal af IASB’s medlemmer havde indvendinger, vedr. equity metodens evt. negative indvirkning på regnskabsbrugernes informationsbehov, men blev underkendt. Det er desuden mit indtryk, at IASB ved opstart af dette projekt har overtaget nogle argumenter fra det arbejde AASB var i gang med vedr. joint venture investeringer, hvilket evt. kan forklare IASB’s manglende aktivitet udi undersøgelser af bekymringer.

4.3.3 Observer Notes – referater fra møder

Beslutningsreferaterne var som omtalt indledningsvis ganske indholdsløse, hvorfor italesættelsen af, hvorfor pro rata metoden skal elimineres er stærkt begrænset. Jeg har i analysen af disse beslutningsreferater identificeret et ækvivalensled, der stemmer overens med tidligere identificerede ækvivalensled. I citatet fremgår det, at elimineringen af pro rata metoden vil være en forbedring af rapporteringen af joint venture investeringer.

“The Board observed that the main objective of the project is to converge with the US accounting literature for jointly controlled entities by removing proportionate consolidation, rather than to harmonise with existing US practice generally. The proposal would be an improvement in the accounting for interests in joint arrangements by reducing the level of accounting discretion available to venturers.”¹⁴⁴

4.3.4 Observer Notes – livlinen

Ved mødet i april 2008, modtog bestyrelsen arbejdsudvalgets opsummerede og detaljerede gennemgang af de indkomne høringssvar. Disse to arbejdsrapporter er analyseret særskilt, jf. udvælgelsen af empiri. Der foreligger ikke en skriftlig opsummering af bestyrelsens position/reaktion på de indkomne høringssvar. Da denne reaktion fra medlemmerne i IASB, og særligt deres kommunikation som følge heraf, er vurderet helt central, har jeg hørt audio-filen fra dette møde. Det

¹⁴¹ 20 July 2006, London Direct and Indirect interest in a joint arrangement (Agenda Paper 12), s. 13

¹⁴² 20 July 2006, London Direct and Indirect interest in a joint arrangement (Agenda Paper 12), s. 16

¹⁴³ 20 July 2006, London Direct and Indirect interest in a joint arrangement (Agenda Paper 12), s. 19

¹⁴⁴ IASB’s hjemmeside, joint venture projektet, mødet juli 2006

skal bemærkes, at filen skal downloades for tilfredsstillende lyd kvalitet. Omkring det 13. minut præsenteres bestyrelsen for bekymringer vedr. elimineringen af pro rata metoden, fra respondenterne i høringsrunden. Præsentationen foregår ved, at et medlem af stabsfunktionen gennemgår konklusionerne fra de udarbejdede opsummeringer. Denne præsentation er helt i overensstemmelse med min læsning af de skriftlige dokumenter vedr. arbejdsudvalgets analyse af indkomne høringsvar. Præsentationen er altså fair og bestyrelsen får klart videregivet respondenternes bekymringer.

Den efterfølgende diskussion, der starter efter 19 minutter og 23 sekunder, handler udelukkende om elimineringen af pro rata metoden. Der er enkelte medlemmer af bestyrelsen, der forsvarer pro rata metoden og stiller spørgsmålstejn ved beslutningen om at eliminere den. Argumenterne fra disse bestyrelsesmedlemmer er helt i overensstemmelse med proargumenterne præsenteret i problemfeltet; informationen til regnskabsbrugerne vil i højere grad imødegå deres behov ved pro rata metoden, når alternativet er equity metoden. Modargumenterne, og dermed også, hvad der senere bliver den officielle holdning, er i tråd med den italesættelse, der er konstateret ved analyse af ED 9, BC og IE, hvilket dokumenteres af følgende karakteristiske udtalelser:

”I accept people will like to do a lot of things, but we either do or don’t have a framework that we are going to pay attention to. Are we or aren’t we? And if we aren’t well then hell fine we will save a lot of time pulling of our agenda cause that doesn’t matter to us anyway and it don’t matter what we conclude and it isn’t just, that these things 30 % or 40 % of, don’t meet the definition in your asset and liability, more critically, the revenue and expenses people are recording, don’t meet the definitions of revenue and expenses, because there is no increase in an asset or decrease in a liability increase or vice versa for the revenues and the expenses, in fact they could have a decrease in the only assets they had in investment or something and recording allsorts of revenues because there’s also happens to be something else going on in there so we got to be careful that all of the elements here are not being met what so ever by proportion of consolidation.”¹⁴⁵

”But, proportionate consolidation in my mind is inconsistent with the framework equity method is not, so therefore it is the one to go.”¹⁴⁶

Disse udtalelser er i overensstemmelse med den diskurs IASB italesætter i den formelle kommunikation til offentligheden.

Overordnet angiver den verbale diskussion dog et mere nuanceret indtryk af holdningen internt i IASB. Det ændrer imidlertid ikke det faktum, at pro rata metoden er elimineret og italesættelsen af denne beslutning, overfor den brede offentlighed, er interessant, endog endnu mere ovenpå den her konstaterede interne uenighed.

Overordnet har analysen af *Observer Notes* identificeret et ækvivalensled, som er identisk med de tidligere analyser; elimineringen af pro rata metoden vil forbedre den regnskabsmæssige rapportering

¹⁴⁵ 46:42 – 47:50

¹⁴⁶ 51:15 – 51:23

af joint venture investeringer. Derudover har analysen af *Observer Notes* afdækket, at der ikke har været interne undersøgelser af, hvilken metode, der bedst imødegår regnskabsbrugernes informationsbehov, hvilket er på trods af, at det er dokumenteret, at der har været medlemmer af IASB's bestyrelse, der har påpeget denne problemstilling. Analysen har desuden afdækket en manglende diskussion af de to metoder overfor hinanden, hvilket kommer til udtryk i, at der kun knyttes ét argument til beslutningen om at eliminere pro rata metoden, nemlig at denne metode ikke er i overensstemmelse med begrebsrammens definitioner. Dette er desuden det vindende argument i debatten på det IASB møde, hvor de to metoder bliver diskuteret. Det er i fuld overensstemmelse med diskursteorien, at en vellykket italesættelse kan skabe en diskussion på diskursens præmisser, hvilket her er, at diskussionen handler om, om pro rata metoden indregner aktiver og passiver, der ikke er i overensstemmelse med begrebsrammens definitioner. Såfremt diskussionen handler om dette spørgsmål, bliver udfordringen at overbevise deltagerne om, at der er vigtigere hensyn end begrebsrammens definitioner.

5 Konsekvenser for regnskabsbrugerne

Formålet med dette kapital er at foretage kvalificerede falsifikationsforsøg på hver af de opstillede hypoteser. Det skal ske ud fra den fremgangsmåde, der er diskuteret og fremlagt i metodeafsnittet. Jf. gennemgangen i metodeafsnittet, skal hypoteserne testes på de rapporterede tal fra Carlsberg A/S, samt et proforma regnskab baseret på omregnede tal fra noteoplysningerne i den aflagte årsrapport. Således testes hypoteserne på et regnskab aflagt efter pro rata metoden for joint venture investeringer (det rapporterede) og et proforma regnskab, hvor equity metoden er anvendt. Resultaterne af falsifikationsforsøgene sammenholdes i et afsluttende afsnit dels med de udvalgte regnskabsbrugeres kvalitetskrav til regnskabsinformation og dels med de indkomne høringssvar til ED 9. Jeg vil indledningsvis præsentere grundlaget for falsifikationsforsøgene, nemlig regnskabet fra Carlsberg A/S.

5.1 Case eksemplet: Carlsberg A/S

Ved opstilling af tallene for Carlsberg A/S er der taget udgangspunkt i årsrapporten for 2010. I denne er investeringer i joint ventures pro rata konsoliderede, jf. regnskabspraksis s. 63. I note 34 fremgår hovedtal for de pro rata konsoliderede virksomheder. Jeg har anvendt disse hovedtal til at opstille resultatopgørelse og balance, hvor equity metoden er anvendt for joint venture investeringer. Da kun hovedtal er tilgængelige for de pro rata konsoliderede virksomheder, bliver proforma regnskabet ikke ligeså detaljeret som det aflagte regnskab.

På investors balance viser equity metoden en joint venture investering med dets forholdsmæssige netto bogførte værdi – den indre værdi af investeringen. Denne indre værdi af investeringen er lig investors andel af aktiver, fratrukket investors andel af forpligtelser. Jeg har opstillet proforma equity regnskabet fra det pro rata konsoliderede regnskab, ved at fratække Carlsberg gruppens andel af aktiver og passiver i de pro rata konsoliderede regnskaber fra den rapporterede balance, da beløbene var optaget deri. Nettoaktivet er derefter tilføjet på én linje. Tilsvarende for resultatopgørelsen. Ved equity metoden vises årets resultateffekt på én linje, som nettoeffekten af investors andel af

investeringens omsætning fratrukket investors andel af investeringens omkostninger. Carlsberg gruppens andel af nettoomsætning og resultat i de pro rata konsoliderede virksomheder er fratrukket de rapporterede tal og nettoeffekten er vist i én linje.

Denne omregning er dog stærkt forenklet og ændringen af IAS 31 medfører en række overvejelser, som det ikke er muligt at foretage i dette speciale, da de offentliggjorte regnskaber ikke indeholder tilstrækkelig information. Omregningen af Carlsbergs regnskab skal derfor betragtes som et praktisk eksempel, hvorfra vi kan diskutere tendenser. Omregningen er altså ikke et udtryk for, hvordan regnskabet i 2010 ville have set ud, såfremt ED 9 var trådt i kraft. De praktiske overvejelser som selskaber, der rapporterer joint venture investeringer efter pro rata metoden og som ved en ændring af IAS 31 skal indregne efter equity metoden, skal foretage er oplistet af IASB i *Observer Notes* March 2010 Staff Paper 11A – *Transitional provisions*. F.eks. medfører ændringen, at selskaber skal præsentere investeringer, som de ville have set ud, såfremt equity metoden havde været anvendt fra erhvervelsestidspunktet. I overskriftsform bliver følgende områder påvirket:

- Nedskrivning af goodwill¹⁴⁷
- Kapitalisering af låneomkostninger¹⁴⁸
- Finansielle instrumenter¹⁴⁹
- Elimineringer¹⁵⁰
- Identifikation af joint venture investeringer med negativ værdi (forpligtelse)¹⁵¹

De her oplistede områder, hvor den praktiske konvertering fra pro rata konsolidering til equity metoden bliver påvirket, er altså ikke indarbejdet i proforma regnskabet nedenfor, da dette kræver oplysninger udover de offentliggjorte informationer.

Nedenfor er case regnskaberne præsenteret. Det bemærkes, at konverteringen ikke har påvirket årets resultat, men omsætning og omkostninger er faldet. Tilsvarende for balancesiden bemærkes det, at balancesummen er faldet.

¹⁴⁷ IASB møde marts 2010. Staff paper 11A – Transitional provisions. Appendix 1, pkt. 4 – 13.

¹⁴⁸ Ibid., pkt. 14 – 16.

¹⁴⁹ Ibid., pkt. 17 – 18.

¹⁵⁰ Ibid., pkt. 19 – 20.

¹⁵¹ Ibid., pkt. 21 – 23.

Resultatopgørelse

Mio. kr.	Pro rata metoden		Equity metoden	
	2010	2009	2010	2009
Omsætning	81.295	75.676		
Øl- og læskedrikafgifter m.m.	-21.241	-16.294		
Nettoomsætning	60.054	59.382	57.496	56.789
Produktionsomkostninger	-28.982	-30.197	-26.899	-27.969
Bruttoresultat	31.072	29.185	30.597	28.820
Salgs- og distributionsomkostninger	-17.158	-15.989	-17.158	-15.989
Administrationsomkostninger	-4.040	-3.873	-4.040	-3.873
Andre driftsindtægter	815	554	815	554
Andre driftsomkostninger	-588	-599	-588	-599
Andel af resultat efter skat i ass. virk.	148	112	148	112
Andel af resultat efter skat i JV virk.			319	225
Resultat af primær drift før særlige poster	10.249	9.390	10.093	9.250
Særlige poster, netto	-249	-695	-249	-695
Finansielle indtægter	1.085	609	1.085	609
Finansielle omkostninger	-3.240	-3.599	-3.084	-3.459
Resultat før skat	7.845	5.705	7.845	5.705
Selskabsskat	-1.885	-1.538	-1.885	-1.538
Koncernresultat	5.960	4.167	5.960	4.167

Aktiver

Mio. kr.	Pro rata metoden		Equity metoden	
	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2009
Langfristede aktiver:				
Immaterielle aktiver	87.813	81.611		
Materielle aktiver	32.420	31.825		
Kapitalandele i ass. virk.	4.877	2.667		
Kapitalandele i JV virk.	0	0	1.503	1.506
Værdipapirer	124	94		
Tilgodehavender	1.747	1.604		
Udskudte skatteaktiver	1.301	1.483		
Pensionsaktiver	8	2		
Langfristede aktiver i alt	128.290	119.286	127.539	118.315
Kortfristede aktiver:				
Varebeholdninger	4.191	3.601		
Tilgodehavender fra kunder	5.687	5.898		
Tilgodehavende skat	172	175		
Andre tilgodehavender	1.766	1.750		
Periodeafgrænsningsposter	938	666		
Værdipapirer	34	17		
Likvide beholdninger	2.735	2.734	2.427	2.659
Kortfristede aktiver i alt	15.523	14.841	14.455	13.927
Aktiver bestemt for salg	419	388	403	378
Aktiver i alt	144.232	134.515	142.397	132.620

Passiver

Mio. kr.	Pro rata metoden		Equity metoden	
	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2010	31.12.2009
Egenkapital:				
Aktiekapital	3.051	3.051		
Reserver	-7.056	-11.816		
Overført resultat	68.253	63.594		
Egenkapital for aktionærer i Carlsberg A/S	64.248	54.829		
Minoritetsinteresser	5.381	4.660		
Egenkapital i alt	69.629	59.489	69.629	59.489
Langfristede forpligtelser:				
Lån	32.587	36.075		
Pensioner og lignende forpligtelser	2.434	2.153		
Udskudt skat	9.929	9.688		
Hensatte forpligtelser	1.506	1.353		
Anden gæld mv.	922	746		
Langfristede forpligtelser i alt	47.378	50.015	47.118	49.390
Kortfristede forpligtelser:				
Lån	3.959	3.322		
Leverandørgæld	9.385	7.929		
Tilbagebetalingsforpligtelse				
vedrørende emballage	1.279	1.361		
Hensatte forpligtelser	512	1.092		
Selskabsskat	534	411		
Anden gæld mv.	11.378	10.845		
Kortfristede forpligtelser i alt	27.047	24.960	25.472	23.690
Forpligtelser vedrørende aktiver bestemt for salg	178	51	178	51
Forpligtelser i alt	74.603	75.026	72.768	73.131
Passiver i alt	144.232	134.515	142.397	132.620

Med opstillingen af Carlsbergs regnskab efter pro rata metoden og equity metoden, vil jeg i de følgende afsnit anvende disse data til at gennemføre falsifikationsforsøg på hypoteserne, i det omfang datagrundlaget gør det muligt.

5.1.1 Hypotese 1:

Regnskabsanalyser baseret på regnskaber, hvor joint venture investeringer er indregnet efter pro rata metoden, vil give et bedre grundlag til at forudsige fremtidig indtjening. (Graham et al., 2003)

Som præsenteret i metodedelen tager Graham et al. udgangspunkt i DuPont-modellen. De centrale nøgletal for analysen er $ROCSE = \text{Profit Margin} \times \text{Total Assets Turnover} \times \text{Leverage Ratio}$.

Hvor:

$ROCSE = \text{Net Income} / \text{Average Common Shareholders Equity}$

$\text{Profit Margin} = \text{Net Income} / \text{Sales}$

$\text{Total Assets Turnover} = \text{Sales} / \text{Average Total Assets}$

$\text{Leverage Ratio} = \text{Average Total Assets} / \text{Average Common Shareholders Equity}$

Hvert forholdstal beregnes to gange, dels for tallene, hvor pro rata metoden er anvendt og dels for tallene, hvor equity metoden er anvendt. Resultaterne kan ses i Tabel 1. ROCSE vil være ens under de to metoder, da koncernresultatet og egenkapital vil være ens uanset metode. Vi har dog konstateret, ovenfor i case eksemplet med Carlsberg, at aktivsummen og omsætningen er mindre ved equity metoden. Denne lavere omsætning påvirker nævneren i forholdstallet for profit margin, hvorfor dette tal bliver større under equity metoden i casen. Tilsvarende påvirkes leverage ratio, idet tælleren her er mindre ved equity metoden, hvorfor forholdstallet også bliver mindre.

Disse generelle betragtninger er i overensstemmelse med de faktiske tal for Carlsberg jf. Tabel 1. Profit marginen er ved pro rata metoden henholdsvis 9,92% i 2010 og 7,02% i 2009, hvorimod den ved equity metoden er henholdsvis 10,37% i 2010 og 7,34% i 2009. Dette er i overensstemmelse med betragtningen ovenfor. Da koncernresultatet er ens, men omsætningen er lavere ved equity metoden, vil profit margin være højere ved equity metoden. Tilsvarende observation er gældende for leverage ratio, hvor forholdstal beregnet ved pro rata metoden i begge år er større end forholdstal efter equity metoden.

	Pro rata metoden		Equity metoden	
	2010	2009	2010	2009
Return on Common Equity	8,56%	7,00%	8,56%	7,00%
Forholdstal ved Pro rata				
Profit Margin	9,92%	7,02%	10,37%	7,34%
Total Assets Turnover	0,4164	0,4415	0,4038	0,4282
Leverage Ratio	2,0714	2,2612	2,0451	2,2293

Tabel 1. Nøgletal beregnet ved pro rata metoden og equity metoden

Denne konstatering er i overensstemmelse med forudsætningerne, for at kunne anvende konklusionen fra Graham et al. Dvs. de centrale nøgletal, som Graham et al. baserer sine undersøgelser på, viser samme tendenser ved Carlsbergs regnskab (rapporteret og omregnet). Det er valgt, at konstatere om forudsætninger for Graham et al. er opfyldt, da deres videre undersøgelse kræver et større statistisk grundlag. Eftersom forudsætningerne er opfyldt og vi har konstateret samme tendens for Carlsberg, kan case eksemplet ikke falsificere hypotese 1, hvorfor Graham et al.'s undersøgelse bidrager til besvarelse af, hvilke konsekvenser ændringen af IAS 31 får for regnskabsbrugerne. Ved at anvende regressionsmodeller undersøger Graham et al. tidligere års nøgletals evne til at forudsige indeværende års ROCSE. Dermed undersøges de forskellige nøgletals informationsværdi ift. at forklare indeværende års ROCSE. Tilgangen er altså, at vurdere om det er nøgletal baseret på pro rata metoden eller nøgletal baseret på equity metoden, der statistisk bedst forklarer udviklingen. Resultaterne af undersøgelsen indikerer, at regressioner baseret på pro rata metoden har en større forklaringssevne overfor indeværende års ROCSE, end sidste års ROCSE alene eller regressioner baseret på equity metoden.

Som følge af, at casen med Carlsberg opfylder forudsætningerne for undersøgelsen udført af Graham et al. kan jeg konkludere, at en ændring af IAS 31 får negative konsekvenser for regnskabsbrugernes informationsværdi, hvis denne alene baseres på balancen og hvis formålet er at forudsige fremtidig indtjening ud fra komponenter i ROCSE. Konkret er det konstateret, at komponenterne i ROCSE (Profit Margin, Asset Turnover og Leverage Ratio) bedre kan forklare investorenes fremtidige afkast, når disse er beregnet ud fra et regnskab, hvor joint ventures er indregnet efter pro rata metoden. Falsifikationsforsøget indikerer, at regnskabsbrugerne i Carlsberg ved anvendelse af equity metoden, får en resultatopgørelse og balance, der indeholder mindre information til at forklare fremtidig afkast. Regnskabsbrugerne skal derfor være særligt opmærksomme på noteoplysningerne for joint venture investeringer, da resultatopgørelse og balance mister informationsværdi ift. at forklare fremtidigt afkast.

5.1.2 Hypotese 2:

Sammenhængen mellem risikopræmien for en virksomhedsobligation og virksomhedens regnskabstal, er upåvirket af, at regnskabsstallene omregnes fra equity metoden til pro rata konsolideringen, under forudsætning af, at der ikke garanteres for gælden i joint venture. Såfremt der garanteres for gælden, giver det pro rata konsoliderede regnskab en bedre forklaring af risikopræmien. (Stoltzfus & Epps, 2005.)

Analysen af denne hypotese kan ikke foretages ud fra Carlsbergs regnskabstal. Det statistiske grundlag er ikke tilstrækkeligt til et falsifikationsforsøg, når der kun indgår én virksomhed. Derudover baserer Stoltzfus & Epps sin undersøgelse på tidskrævende statistik, der ligger udover rammerne for dette speciale. Konklusionen i deres undersøgelse er imidlertid stadig relevant til en besvarelse af problemformuleringens andet spørgsmål, hvorfor deres undersøgelse gennemgås nedenfor.

Stoltzfus & Epps klassificerer tilhængerne af equity metoden og pro rata metoden henholdsvis dem med retsopfattelsen (legal view) og dem med konsekvensopfattelsen (implicit view). Det er deres udgangspunkt, at ingen tidligere empirisk har undersøgt, hvorvidt kreditorer i selskaber, der har joint venture investeringer, ser på det enkelte joint ventures gæld ud fra retsopfattelsen eller konsekvensopfattelsen. Tanken er, at hvis kreditorer har retsopfattelsen, så vil andelen af gæld i det enkelte joint venture ikke påvirke virksomhedsobligationernes risikopræmie. Hvis kreditorerne derimod har konsekvensopfattelsen, vil virksomhedsobligationernes risikopræmie have en sammenhæng med den rapporterede gældsandel iflg. pro rata metoden.

Ved at udnytte resultaterne fra en række undersøgelser, viser Stoltzfus & Epps, at der er en sammenhæng mellem et selskabs regnskab og den risikopræmie, der er på selskabets obligationer. De undersøger derfor, om selskaber, der rapporterer deres andel i joint venture investeringer efter pro rata metoden, bedre kan forklare den risikopræmie, der er på virksomhedens obligation, frem for selskaber, der rapporterer efter equity metoden. Undersøgelsen foretager de ud fra to nul-hypoteser, dels den lige ovenfor nævnte antagelse vedr. pro rata konsolidering og dels deler de stikprøven op i selskaber, der har garanteret for gælden i joint ventures og dem, der ikke har. Antagelsen for den anden del af undersøgelsen er, at pro rata konsoliderede regnskaber bedre forklarer virksomhedsobligationens risikopræmie, hvis investor har garanteret for gælden i joint ventures.

Deres stikprøve består af amerikanske selskaber, der i perioden 1996-1999 havde investeringer i joint ventures og giver oplysninger, som giver mulighed for at omdanne det rapporterede regnskab (equity metoden) til pro rata metoden og som har mindst en virksomhedsobligationsserie registreret i Moody's Bond Record. Af 9775 selskaber var der i 1997 1121 selskaber, der har investeringer opgjort efter equity metoden, heraf havde 537 ikke joint venture investeringer. Af de resterende 584 selskaber havde 17 konsolideret deres joint venture investeringer linje for linje. Der var altså 567 selskaber, der havde joint venture investeringer indregnet efter equity metoden.¹⁵² Vedr. den anden del af

¹⁵² Stoltzfus & Epps (2005), s. 180

undersøgelsen, hvor selskaberne, der har garanteret for gælden i joint ventures, holdes særskilt, var der i alt 287 i stikprøven, hvoraf 183 selskaber havde garanteret for gælden i joint ventures.¹⁵³

Resultaterne viser, at der ikke er en signifikant forbedring af forklaringsfaktoren, når pro rata konsoliderede regnskaber sammenlignes med equity metoden. Dette er gældende for undersøgelsen af den totale population, hvor der altså ikke ses særskilt på om der er garanteret for gælden.

For selskaber, der har garanteret for gælden i joint ventures, er resultatet, at såfremt regnskabet er aflagt med pro rata metoden for joint venture investeringer, så stiger forklaringsfaktoren af selskabets risikopræmie signifikant. Resultatet indikerer altså, at off-balance tal påvirker selskabets risikopræmie, hvorfor kreditorer skal være opmærksomme på gældsandelen i joint venture investeringer, såfremt selskabet har garanteret for denne og rapporterer sine joint venture investeringer efter equity metoden.

Resultatet betyder, at kreditorer modtager mere relevant information fra pro rata konsoliderede joint venture investeringer, når der er givet en garanti for gældsandelen i joint ventures. Det er altså et afgørende resultat fra Stoltzfus & Epps, at kreditorer vurderer informationerne fra regnskaberne ens for pro rata og equity metoden, så længe investorselskabet ikke har garanteret for gælden. Konsekvensen for regnskabsbrugerne er altså, ved den foreslåede ændring af IAS 31, at de mister beslutningsrelevant information fra balancen og at der skal fokuseres særligt på, om investorselskabet har garanteret for gælden i joint ventures.

5.1.3 Hypotese 3:

Regnskaber, hvor pro rata konsolidering er anvendt, forklarer i højere grad den rating (kreditvurdering) selskabet har, end regnskaber efter equity metoden. (Bauman, 2007)

Falsifikationen af denne hypotese kan, ligesom undersøgelsen af hypotesen opstillet på baggrund af Stoltzfus & Epps, ikke gennemføres med det omregnede Carlsberg regnskab, idet grundlaget er baseret på statistisk regression. Et falsifikationsforsøg baseret på én virksomhed er ikke statistisk signifikant.

I den pågældende undersøgelse foretaget af Bauman, er det ud fra en stikprøve af amerikanske produktionsselskaber undersøgt, om det relative informationsindhold er forskelligt i de to metoder til at rapportere joint venture investeringer, når formålet er at forklare selskabers kreditvurdering. I modsætning til undersøgelsen af sammenhængen mellem regnskabstallene og selskabsobligationernes risikopræmie, gennemgået lige ovenfor, skelner Bauman ikke mellem om selskaberne har stillet garanti for gælden i joint ventures i hans opdeling af stikprøven. Bauman tager udgangspunkt i den sammenhæng mellem kreditvurdering og regnskabstal som Kothavala har udviklet. Se i øvrigt hypotese 5. Denne har Bauman modificeret, således Stoltzfus & Epps konklusion vedr. betydningen af gældsgarantier er indbygget i selve ligningen.

¹⁵³ Ibid., s. 183

Resultatet af Baumans undersøgelser indikerer, at pro rata konsolidering giver en bedre information, hvis denne skal anvendes til at forklare en given kreditvurdering. Perspektivet af resultatet, for besvarelse af dette speciales problemformulering, er derfor, at for kreditorer, der skal estimere en fair kreditvurdering, ud fra regnskabstallene, giver et pro rata konsolideret regnskab en bedre forklaringssevne. Regnskabsanalyser udarbejdet med dette formål, bør derfor baseres på bruttoværdier frem for equity metoden. Denne konklusion er i kontrast til Kothavala, der finder at equity metoden giver den bedste information til at forklare kreditvurderinger. Forskellen forklarer Bauman dels med, at hans stikprøve er brancheafgrænset, hvilket betyder at branchespecifikke parametre er konstante¹⁵⁴ og dels med, at han indarbejder resultaterne af Stoltzfus & Epps vedr. gældsgaranti.

5.1.4 Hypotese 4:

Dem, der anser equity metoden, som en one-line konsolidering kan opnå bedre information ved at anvende pro rata konsolidering. Hvorimod dem, der ønsker separate rapporteringer fra de selskaber, der er investeret i, vil have fordel af at anvende en udvidet equity metode. (Davis & Largay, 1999)

Konklusionen fra Davis & Largay indeholder egentlig en accept af, at regnskabsbrugerne er opdelt i to typer, når emnet er joint venture investeringer og præsentationen i koncernregnskabet. Disse to typer er i overensstemmelse med retsopfattelsen og konsekvensopfattelsen, som Stoltzfus & Epps eksplicit omtalte i deres undersøgelse. Det er altså også Davis & Largay tilgangsvinkel, at regnskabsbrugerne ikke kan betragtes som en homogen masse, i denne problemstilling. Hvis man, som regnskabsbruger, betragter en joint venture investering, som en investering, hvor kun det indskudte beløb er risikoen, idet aktiviteten ikke er en integreret del af investors aktivitet og afkastet følgelig skal præsenteres i én post, så angiver Davis & Largay, at den udvidede equity metoden vil give den bedste information. Derimod vil regnskabsbrugere med konsekvensopfattelsen opnå den bedste information til regnskabsanalyser, hvis regnskabsgrundlaget er pro rata konsolideret.

Davis & Largay's ambitionsniveau er at finde den bedste rapporteringsmodel for investeringer med betydelige indflydelse. I modsætning til de øvrige undersøgelser, der er inddraget som grundlag i disse falsifikationsforsøg, behandles tre modeller; pro rata metoden, equity metoden og den udvidede equity metode. Hver af disse modeller evaluerer de for evnen til at give tilstrækkelig og relevant information, til brug for investorernes analyser. Derudover arbejder de med en tese, som påstår en sammenhæng mellem et selskabs informationspolitik og prisen selskabet betaler for at låne penge og få kredit. Deres resultat er, at både den udvidede equity metode og pro rata metoden giver betydelig bedre analytisk information end equity metoden. Samt at ledelsen frivilligt bør rapportere efter en af disse metoder, da de dermed ville opnå bedre lånevilkår.

Arbejdsspørgsmålet, som vi her kan afprøve med Carlsberg tallene, er derfor; hvilke informationsmæssige ændringer sker der med givne nøgletal, når der ændres i rapporteringsmodellen for investeringer med betydelig indflydelse? Tabel 2 viser sammenlignelige resultater for syv forskellige nøgletal beregnet på Carlsberg casen.

¹⁵⁴ Bauman, 2007, s. 499

Metode	ROA =	ROS x	TATO	ROE	CA/CL	TL/TA	LTL/SE
Equity 2010	0,0551	0,1364	0,4038	0,1127	0,5675	0,5110	0,6767
Pro rata 2010	0,0544	0,1306	0,4164	0,1127	0,5739	0,5172	0,6804
Equity 2009	0,0430	0,1005	0,4282	0,0959	0,5879	0,5514	0,8302
Pro rata 2009	0,0424	0,0961	0,4415	0,0959	0,5946	0,5578	0,8407

Tabel 2. Bauman nøgletal på Carlsberg

Hvor:

- ROA = ROS x TATO (Return On Assets = Return On Sales x Total Assets Turnover)
- ROA = Pretax Income/Total Assets (Return On Assets)
- ROS = Pretax Income/Sales (Return On Sales)
- TATO = Sales/Total Assets (Total Assets Turnover)
- ROE (Return On Equity = Pretax Income/Shareholders equity)
- CA/CL = CR (Current Ratio = Current Assets / Current Liabilities)
- TL/TA (debt to equity ratio = Total Liabilities / Total Assets)
- LTL/SE (Long Term Liabilities / Equity)

Nøgletallene, beregnet ud fra Carlsberg casen, viser samme tendens, som grundlaget for Davis & Largay's undersøgelse, hvorfor Carlsberg casen ikke kan falsificere hypotese 4. Som det ses af nøgletallene, beregnes med equity metoden en bedre rentabilitet, fordi denne metode påvirker beregningerne af ROA og ROS. Påvirkningen sker i nævneren, hvor henholdsvis aktiver og omsætning er lavere end i pro rata metoden, mens resultatet før skat er konstant i de to metoder. Ved anvendelse af pro rata konsolidering falder disse to nøgletal. Equity metoden giver også et andet billede af aktivernes omsætningshastighed. I Carlsberg eksemplet bliver TATO lavere med equity metoden, fordi tælleren (omsætning) er forholdsvis lavere end påvirkningen på de totale aktiver. Davis & Largay viser, at det generelt gælder, at i selskaber som har en højere TATO end de selskaber de

investere i, vil equity metoden overvurdere TATO. Derudover anfører de, at equity metoden undervurderer solvensforholdstal, som ovenfor beregnet ved TL/TA og LTL/SE, under forudsætning af, at joint ventures har en "dårligere" finansiel position end investor. Dermed giver equity metoden en mulighed for "off-balance-sheet" finansiering. Investorer og kreditorer skal altså ved en gennemført ændring af IAS 31, være opmærksomme på, at equity metoden undertrykker solvensberegninger, foretaget ud fra den rapporterede balance.

5.1.5 Hypotese 5:

Hvor der er anvendt pro rata konsolidering vil regnskabs informationer være mere relevante til vurdering af risikoen for kursudsving end hvis equity metoden var anvendt. Men hvor equity metoden er anvendt, vil regnskabs informationer give et bedre grundlag til at forklare selskabets kreditvurdering. (Kothavala, 2003)

Kothavala undersøger, hvordan equity metoden og pro rata metoden påvirker målinger af selskabsrisici. Det undersøges altså, hvilken metode, der bidrager med den mest nyttige information til at måle risiko. Kothavala anvender kursudsving og kreditvurdering som benchmarks for risiko.¹⁵⁵ Sammenhængen mellem disse markedsbenchmarks og regnskabsanalytiske nøgletal er altså genstand for undersøgelsen. De regnskabsanalytiske nøgletal, som Kothavala har valgt til en regressionsanalyse, er dem, der ved tidligere forskning er dokumenteret at have en sammenhæng til risikobegrebet. Nøgletallene er alle nøgletal, der tidligere er beregnet for Carlsberg casen i de tidligere hypoteser. Carlsbergs nøgletal, og de to forskellige rapporterings teknikkers påvirkning på disse, er altså i overensstemmelse med forudsætningerne for at anvende Kothavalas resultater. Den videre anvendelse af Kothavalas resultater er desuden nødvendig pga. den statistiske regressionsanalyse mellem nøgletallene og markedsbenchmarksene for risiko. Anvendelse af Carlsbergs regnskab vil ikke kunne anvendes til denne del, da en statistisk population på 1 ikke vil give et validt resultat. Kothavala har som grundlag for sin konklusion 117 Canadiske selskaber udtaget fra 1995 – 2000.¹⁵⁶

De anvendte regnskabsanalytiske nøgletal er altså udtryk for risikoen. Risikoen inddeles i to typer, dels en finansiel og dels en operativ. Finansiel risiko måles ud fra den finansielle position og nøgletallene herfor er altså evnen til at skaffe kapital og honorere sine forpligtelser. Operativ risiko indfanges af evnen til at generere cash flow fra selskabets aktiver.¹⁵⁷ Som nævnt lige ovenfor, har jeg tidligere vist, at pro rata og equity metoderne til behandling af joint venture investeringer påvirker disse nøgletal i Carlsberg casen.

Kothavala finder, at pro rata metoden giver mere nyttig information til at forklare kursudsving end equity metoden, men at det forholder sig omvendt for kreditvurdering. Kothavala konstaterer altså, at equity metoden giver en information, der bedre forklarer den tildelte kreditvurdering. Dette er i modstrid med resultaterne fra Bauman omtalt tidligere. Kothavala observerer vedr. den todelte konklusion, at forskellen kan skyldes, at undersøgelsen er påvirket af to forskellige brugerprofiler.

¹⁵⁵ Kothavala, 2003, s. 520

¹⁵⁶ Ibid., s. 520

¹⁵⁷ Ibid., s. 520-521

Kursudsving i markedet er et resultat af en meget heterogen gruppe af regnskabsbrugere. Det virker plausibelt at disse beregner deres risiko ud fra det aflagte regnskab. Resultatet viser så, at i dette tilfælde giver et pro rata konsolideret grundlag den mest nyttige information, til at forklare kursudsving. Derimod er kreditvurderingerne styret af professionelle regnskabsbrugere, der har adgang til specialværktøjer og bredere informationsgrundlag. Disse har formentlig direkte adgang til data i selskabet, hvorfor de også har kendskab til de konkrete aftaler med hver enkelt joint ventures. Dermed har de kendskab til, om der f.eks. er garanteret for gælden i enkelte joint ventures og kan derfor selvstændigt indarbejde dette i deres analyse. Det er altså en tese, at disse regnskabsbrugere er upåvirket af rapporteringsformen af joint venture investeringer, da de bearbejder informationen til et grundlag, der kan anvendes til kreditvurdering. Såfremt dette er tilfældet, kunne det være interessant at spørge denne brugergruppe, hvilken metode de mener, umiddelbart giver den bedste information. Dette er dog subjektive vurderinger og ligger udover rammerne for dette speciale.

Resultatet fra Kothavalas undersøgelse er altså, at forskellige brugergrupper vurderer informationsværdien i de to rapporterings modeller forskelligt. Hvor investorerne opnår mere nyttig information til at forklare kursudsving med pro rata metoden opnår brugere, der skal foretage en kreditvurdering, ikke mere nyttig information. Disse opnår det bedste grundlag med equity metoden, hvilket kan skyldes, at deres vurdering er baseret på et bredere informationsgrundlag.

5.2 Vurdering af ændringerne i relation til regnskabsbrugernes informationsbehov

Ovenfor er tidligere undersøgelser diskuteret og analyseret ud fra Carlsberg casen. Jeg vil i dette afsnit opsummere, hvilke delkonklusioner denne analyse har bidraget med og sammenholde dette med den operationalisering, der i metodeafsnittet er foretaget vedr. nyttig regnskabsmæssig information.

Fra hypotese 1 er det konstateret, at en række konkrete nøgletal, beregnet ud fra et regnskab, hvor joint ventures er pro rata konsolideret, har en større forklaringssevne af indeværende års ROCSE end de samme nøgletal beregnet ved equity metoden. Den rapporterede resultatopgørelse og balance efter ED 9 vil, isoleret set, medføre at regnskabsbrugere oplever mindre relevant information, såfremt formålet er, at forudsige fremtidig indtjening. Informationen bliver mindre relevant fordi prognoseværdien iflg. Graham et al. bliver mindre præcis med equity metoden som grundlag. Regnskabsbrugere skal derfor være særligt opmærksomme på noteoplysningerne vedr. joint venture investeringer, da disse informationer skal anvendes til prognoser om fremtidig indtjening, hvis brugere ønsker samme relevans som det er muligt at opnå ifølge IAS 31.

Hypotese 2 belyser det særlige problem, der melder sig, når der er ubegrænset hæftelse, eller når investorerne garanterer for gælden. Her er det åbenbart, at equity metoden er utilstrækkelig, selvom hæftelsen naturligvis skal fremgå som en eventualforpligtelse. Er der risiko for, at forpligtelsen bliver aktualiseret og de øvrige deltagere ikke er i stand til at betale deres andel, må konsekvensen være, at hele gælden medtages. Stoltzfus & Epps dokumenterer da også, at såfremt der er garanteret for gælden, giver pro rata metoden en bedre forklaring af den risikopræmie, der er pålagt virksomhedens obligationer. Ved ændringen af IAS 31 bliver konsekvensen derfor for regnskabsbrugere, at de til

brug for beslutningsformål vedr. risikopræmie skal inddrage den underliggende finansielle position i joint ventures. Konsekvensen er altså, at pålideligheden af det aflagte regnskab efter ED 9 bliver dårligere, hvorfor gældsandelen i joint ventures må iagttages særskilt.

Vedr. hypotese 3 og 5 er konklusionen mere nuanceret. Det er i analysen konstateret, at Bauman dokumenterer, at pro rata konsoliderede regnskaber i højere grad forklarer den kreditvurdering et selskab har fået. Heroverfor har Kothavala dokumenteret, at equity metoden giver den bedste forklaring på selskabets kreditvurdering. Bauman anfører, at hans undersøgelse er brancheafgrænset og tager højde for gældsforpligtelser i joint ventures, hvilket iflg. Bauman bevirker et mere korrekt resultat ift. Kothavala. Kothavala anfører derimod, at hendes overraskende resultat, kan forklares med, at regnskabsbrugerne, der udfører kreditvurderinger er meget professionelle og anvender formentlig sekundær data, til at indregne præcis den gældsforpligtelse, som er relevant ud fra de specifikke relationer selskabet har. Dette forklarer imidlertid ikke, at hendes undersøgelse viser en bedre sammenhæng mellem equity baserede nøgletal og den tildelte kreditvurdering. Til besvarelse af spørgsmålet i problemformuleringen er denne uoverensstemmelse derfor tvetydig. Vi kan konstatere, at både Bauman og Kothavala tillægger evt. gældsforpligtelse vedr. investeringsforholdet stor betydning for deres regressionsmodeller, uanfægtet af Baumans påstand om det modsatte. Regnskabsbrugerne skal derfor, til brug for kreditvurdering, forvente at pålideligheden af regnskabet kan blive dårligere ved equity metoden, såfremt der er garanteret for gæld i joint ventures.

Kothavala dokumenterer desuden, at pro rata konsoliderede regnskaber giver bedre information til at forklare prisudsving på selskabers aktiekurs. Det er konstateret, at nøgletallene; aktivsum, gældsandel, ROA og PM har en sammenhæng med prisudsving og at disse nøgletal bliver påvirket af et skift i rapporteringsmodel. Regnskabsbrugerne skal derfor, til brug for forklaring og forudsigelse af kursudsving, vurdere skiftet til equity metoden og dennes påvirkning af de nævnte nøgletal. Nøgletallene, beregnet inkl. den forholdsmæssige andel af joint ventures, giver altså den bedste information til prognoseformål.

Endelig har vi fra hypotese 4 konstateret, at pro rata metoden giver betydelig bedre analytisk information end equity metoden. Konkret viser Davis & Largay, at det generelt gælder, at i selskaber som har en højere TATO end de selskaber de investerer i, vil equity metoden overvurdere TATO. Derudover anfører de, at equity metoden undervurderer solvensforholdstal, som i analysen af hypotesen er beregnet ved TL/TA og LTL/SE, under forudsætning af, at joint ventures har en "dårligere" finansiell position end investor. Dermed giver equity metoden en mulighed for "off-balance-sheet" finansiering.

Jeg vil i det følgende afsnit sammenholde disse resultater med de bekymringer, der kom til udtryk ved høringsrunden for ED 9.

5.3 Hørings svar til ED 9

I dette afsnit vil jeg præsentere indvendingerne fra høringsrunden til ED 9. Som omtalt i problemfeltet indkom der 114 hørings svar til ED 9. Officielt havde IASB formuleret 6 konkrete spørgsmål som de

ønskede svar på, men da enkelte af disse indeholder to spørgsmål var der reelt 9 spørgsmål. Da besvarelsen af problemformuleringen kun spørger til konsekvensen af elimineringen af pro rata metoden, vil de spørgsmål, der handler om identifikation af joint ventures og oplysningskrav ikke blive behandlet i nærværende opgave. Det spørgsmål, jeg vurderer bidrager til besvarelse af problemformuleringen var stillet som følger:

Spørgsmål 3 af 9: *”Do you agree that proportionate consolidation should be eliminated, bearing in mind that a party would recognise assets, liabilities, income and expenses if it has contractual rights and obligations relating to the individual assets and liabilities of a joint arrangement? If not why?”*¹⁵⁸

Som beskrevet i metodikken til problemformuleringens andet spørgsmål, anvender jeg primært Tudor & Müllers kvantitative og kvalitative analyse af høringssvarene til dette afsnit. Tudor & Müller har kategoriseret respondenterne efter branchetilknytning.¹⁵⁹ Spørgsmål 3 udløste det højeste antal svar af de 9 spørgsmål stillet af IASB, idet 104 svarede på dette spørgsmål. Af de 104 respondenter svarede 65%, at de var uenige i beslutningen om at eliminere pro rata metoden, hvilket er den højeste andel af negative svar i de 9 spørgsmål. Set på brancher er den mest positive branche standardsætterne selv, hvor 45% giver positivt svar (af en population på 13) og næstefter kommer revisionsbranchen med 44% positivt svar (populationen er på 25). Det skal dog bemærkes, at alle Big 4 er uenige i forslaget.

Tudor & Müller har, udover den kvantitative analyse, også analyseret svarene kvalitativt. De har identificeret de hyppigste argumenter for og imod. De bemærker, at det generelt er karakteristisk for dem, der har svaret positivt på spørgsmål 3, at der enten ikke er argumenter for det positive svar eller at disse er meget tynde. De følgende argumenter er identificeret som grundlag for de positive svar:

- Pro rata metoden medfører identifikation af aktiver og passiver som ikke er i overensstemmelse med den regnskabsmæssige begrebsramme.¹⁶⁰
- Pro rata metoden medfører et dårligere sammenligningsgrundlag, fordi nogle vælger denne og andre alternativet i equity metoden, hvorfor disse mener, at kun én metode skal være tilgængelig.¹⁶¹
- Equity metoden skal følges, fordi denne metode afspejler det reelle indhold i investeringen.¹⁶²
- Enkelte mener, at pro rata metoden skal elimineres af hensyn til konvergens til US GAAP.¹⁶³

¹⁵⁸ Tudor & Müller (2009), s. 182

¹⁵⁹ De følgende fakta er fra Tudor & Müllers resultater af den kvantitative analyse af spørgsmål 3, s. 186

¹⁶⁰ Ibid., s. 188

¹⁶¹ Ibid., s. 188

¹⁶² Tudor & Müller (2009), s. 189

¹⁶³ Ibid., s. 189

- Endelig er der nogle, der som begrundelse for deres støtte til elimineringen af pro rata metoden anfører, at dette er i overensstemmelse med IASB's hensigtserklæring vedr. eliminering af valg mellem alternative rapporteringsmodeller.¹⁶⁴

Hvor dem, der støtter forslaget er kommet med få eller ingen argumenter, er det derimod karakteristisk for dem, der er imod elimineringen, at argumenterne er mange og lange. Det er disse argumenter jeg vil sammenholde med konklusionerne fra hypoteseanalyserne, da vi hermed kan vurdere, om respondenterne har bekymringer, der er i overensstemmelse med forskningen, om de har nye områder at tilføje eller om de har grundløse indvendinger. Denne sammenholdelse med høringssvarene er derfor en kvalitetskontrol af konklusionerne fra hypoteseanalyserne. De nedenfor præsenterede argumenter fra høringssvarene er baseret på Tudor & Müllers opsummering s. 189 f.

- Mange respondenter har givet udtryk for, at pro rata konsolidering giver mere nyttig information til regnskabsbrugerne ved at give et bedre billede af, hvordan ledelsen har forvaltet virksomhedens ressourcer, når informationen vises med bruttoværdier. I tråd med dette argument, argumenterer flere respondenter med, at konsekvensen af at eliminere pro rata metoden bliver, at de vigtigste informationer vedr. joint venture investeringer ikke skal findes i den primære del af regnskabet, altså i resultatopgørelsen og balancen. Dette vil devaluere det primære regnskab, eftersom regnskabsbrugerne i deres søgen efter nyttig information, må basere sig på noteoplysninger. Dette skulle ifølge nogle respondenter medføre øgede omkostninger, da mange forestiller sig, at virksomhederne vil anvende equity metoden i det primære regnskab, men til brug for det interne regnskab, samt noteoplysningerne til eksterne, vil de fortsætte med pro rata konsolidering. Dette er i overensstemmelse med nogle af konklusionerne i hypoteseanalyserne, som konstaterer at pro rata konsoliderede regnskaber giver mere nyttig information til regnskabsbrugerne, jf. Bauman og at pro rata konsoliderede regnskaber giver et bedre grundlag til forklaring af fremtidig indtjening, jf. Graham et al.. Tudor & Müllers observation, er i overensstemmelse med den til IASB rapporterede observation i stabsfunktionens analyse af høringssvarene.¹⁶⁵
- Flere respondenter argumenterer for, at pro rata konsoliderede regnskaber viser et mere retvisende billede af fælleskontrollerede virksomheder og den økonomiske realitet. Disse mener, at argumentet for pro rata konsolidering i IAS 31 stadig er gyldig og hensigtsmæssig: *"In a jointly controlled entity, a venturer has control over its share of future economic benefits through its share of the assets and liabilities of the venture. This substance and economic reality are reflected in the consolidated financial statements of the venturer when the venturer recognizes its interests in the assets, liabilities, income and expenses of the jointly controlled entity using [...]"*

¹⁶⁴ Ibid., s. 189

¹⁶⁵ IASB Staff analysis of comment letters: Summarised overview (Agenda paper 10A), april 2008, pkt. 20, 28a, 37a,b,c.

proportionate consolidation.”¹⁶⁶ Dette er også i overensstemmelse med Kothavala, hvor jeg bl.a. konkluderede, at det pro rata konsoliderede regnskab gav et bedre grundlag til at forklare kursudsving, hvilket skyldes at de økonomiske nøgletal fik indarbejdet et mere omfattende billede af investors aktiviteter og finansielle position.

- Andre påpeger det uhensigtsmæssige i, at associerede og joint ventures ved eliminering skal behandles på samme måde, da de repræsenterer væsensforskellige muligheder for at udøve indflydelse. Disse mener, at joint ventures ikke er sammenlignelige med betydelig indflydelse, hvorfor også den regnskabsmæssige behandling skal afspejle dette. Dette er ikke en bekymring, der er adresseret i hypoteseanalyserne. Konsekvensen, der her peges på, tillader jeg mig dog at kategorisere som æstetisk i forhold til besvarelse af problemformuleringens andet spørgsmål, om end pointen i et konsolideringsperspektiv er vægtig. Observeringen er i overensstemmelse med IASB.¹⁶⁷
- Mange respondenter mener ikke, at de kan støtte elimineringen af pro rata metoden på det foreliggende grundlag fra IASB. De mener ikke IASB har undersøgt fordele og ulemper ved de to metoder, hvorfor de også savner at IASB demonstrerer, at equity metoden er den passende metode. Denne bekymring kan heller ikke anvendes som grundlag for at svare på problemformuleringens andet spørgsmål, men den er netop grundlaget for de tanker, der medførte den diskursive metode, til at svare på problemformuleringens første spørgsmål. Dette er i overensstemmelse med stabsfunktionen i IASB og dennes konstatering i behandlingen af høringsvar.¹⁶⁸
- Endelig peger en række respondenter på, at forslaget ikke giver fuld konvergens med US GAAP, eftersom US GAAP i nogle tilfælde tillader pro rata metoden. Elimineringen i IFRS vil derfor udelukke fuld konvergens, eftersom IAS 31 faktisk giver muligheden for fuld konvergens på frivillig basis.

Sammenfattende for denne gennemgang af høringsvarene og de deri fremkomne bekymringer, vedr. elimineringen af pro rata metoden, kan jeg dels konstatere, at der er fuldstændig overensstemmelse med Tudor & Müller og IASB's stabsfunktion, hvorfor alle vægtige argumenter er præsenteret ovenfor. Dertil kan jeg konstatere, at bekymringerne i høringsvarene er indeholdt i konklusionerne fra hypoteserne, og at høringsvarene har afdækket yderligere bekymringer, som dog ikke vil give konsekvenser for regnskabsbrugernes informationsnytte ved eliminering af pro rata metoden, hvorfor disse ikke bidrager til en besvarelse af problemformuleringens andet spørgsmål. Der er altså overensstemmelse mellem de frygtede konsekvenser fra respondenter i høringsrunden til ED 9 og forskningen på området, som har været grundlag for hypoteserne.

¹⁶⁶ IAS 31, citeret i Tudor & Müller (2009), s. 189

¹⁶⁷ IASB Staff analysis of comment letters: Summarised overview (Agenda paper 10A), april 2008, pkt. 28b

¹⁶⁸ IASB Staff analysis of comment letters: Summarised overview (Agenda paper 10A), april 2008, pkt. 16 – 17 + 28c

6 Konklusion

I problemfeltet, har jeg dokumenteret, at diskussionen om informationsværdien af de rapporterede tal efter equity metoden og pro rata konsolidering, er en diskussion, der har kørt de sidste 50 år. Begge metoder anvendes i verden, hvorfor det har været muligt at undersøge fordele og ulemper ved dem. Vigtigst af alt, har vi set, at ingen af argumenterne for den ene metode frem for den anden er så overlegne, at de kan berettige et veldokumenteret valg mellem metoderne. Som et led i konvergensprojektet med FASB har IASB besluttet at revidere IAS 31, hvilket, ved ED 9, bl.a. medfører en eliminering af pro rata konsolidering, som metode for indregning og måling af investeringer i fælleskontrollerede virksomheder i koncernregnskabet. I høringssvarene til ED 9 vakte denne beslutning megen modstand og det bliver bl.a. kritiseret, at IASB ikke redegør for, hvorfor pro rata metoden skal elimineres. Derudover har IASB valgt, ikke at reagere på denne kritik, hvorfor pro rata metoden bliver elimineret ved ikrafttrædelse af den nye IFRS. Jeg stiller herudfra to spørgsmål: **Hvordan italesætter IASB, at pro rata konsolideringen i ED 9 skal elimineres som metode, og hvilke konsekvenser får det for regnskabsbrugernes informationsnytte?**

Metodisk analyseres opgavens første spørgsmål diskursteoretisk, da ambitionen er at undersøge de præmisser IASB opstiller for diskussionen af ED 9. Dermed bliver besvarelsen af første spørgsmål en undersøgelse af den måde, der bliver talt om emnet, idet denne måde former vores forestillingsverden, vores diskurs og dermed vores holdning, allerede inden vi tager stilling. Ordet diskurs dækker gerne over en idé om, at sproget er struktureret i forskellige mønstre, diskursanalyse er så tilsvarende en analyse af disse mønstre. De identificerede mønstre, som jeg har valgt at afdække i IASB's italesættelse, er nodalpunkt, ækvivalenskæder og binære relationer. Det empiriske grundlag for analysen er baseret på de systematiske relationer IASB har med omverden og sig selv. Det er udledt i metoddelen, at der skal analyseres på Observer Notes, ED 9, BC, IE og IASB's hjemmeside.

IASB's italesatte nodalpunkt på makroplan er, at vi skal reducere forskelle mellem IFRS og US GAAP. På mikroplan er nodalpunktet, at vi skal styrke det retvisende billede af den regnskabsmæssige behandling af joint venture investeringer. Den angivne vej, til at nå et mere retvisende billede, italesætter IASB gennem flere ækvivalensled. Dels skal vi have styrkede oplysningskravene til kapitalandele i joint venture investeringer, og dels skal vi ikke have muligheden, for at vælge mellem flere regnskabsmæssige behandlinger af investeringer i joint ventures, fordi ens transaktioner dermed kan rapporteres forskelligt. Vi skal have en principfunderet standard. Endelig italesætter IASB sine vægtigste ækvivalensled og det eneste argument, der er i overensstemmelse med forskningen på området, nemlig at vi skal anvende en metode, der kun indregner et aktiv, der er i overensstemmelse med definitionen i begrebsrammen. Dertil italesætter IASB følgende binære relationer, som skal få modtageren til at fatte sympati for deres forslag, om at eliminere pro rata metoden; Pro rata metoden er en forhindring for regnskaber af høj kvalitet. Ved at eliminere pro rata metoden kommer vi fri af alle problemerne, denne metode medfører, og løsningen er equity metoden. Et af de indfødte problemer i pro rata metoden er, at der indregnes pseudo aktiver og passiver, hvilket kan karakteriseres som regnskabsmæssig fiktion. Det retvisende billede opnås med equity metoden, som opfylder definitionerne i begrebsrammen. Det er desuden mere held end forstand, hvis pro rata

metoden giver et retvisende billede – equity metoden er derimod forstandig. Det er dermed afdækket, at IASB's eneste argument, der er i overensstemmelse med litteraturen på området, er at pro rata metoden skal elimineres, fordi de derved indregnede aktiver og passiver ikke afspejler kontrollerede aktiver eller aktuelle forpligtelser. Mistanken om, at ændringen af IAS 31 er motiveret af ønsket, om at opnå fremskridt i konvergensprojektet med FASB, er altså ikke afkræftet. Tværtimod.

Til besvarelse af problemformuleringens spørgsmål vedr. de konsekvenser elimineringen af pro rata metoden vil medføre, for regnskabsbrugernes informationsnytte, er valgt en anden metodisk tilgang. Regnskabsbrugerne, som den nedenstående konklusion er gældende for, er afgrænset til moderselskabets investorer og kreditorer. Informationsnyttens er defineret og konkretiseret ud fra begrebsrammen. Information skal herefter måles på, om det er relevant og pålideligt, hvor relevante informationer skal vurderes på evnen til at give prognoseværdi, feedbackværdi og aktualitet. Pålidelig information skal vurderes på evnen til at kunne verificeres, give troværdig repræsentation og være neutral. På baggrund af emnets eksisterende konklusioner, vedr. pro rata konsolidering og equity metoden til regnskabsmæssig behandling af joint venture investeringer, er der i metoddelen opstillet 5 hypoteser til falsifikationstest. Falsifikationstesten er baseret på regnskabet for Carlsberg A/S, da dette har indregnet kapitalandele i joint venture investeringer efter pro rata metoden og derfor vil regnskabsbrugerne konkret opleve konsekvenserne af ændringen af IAS 31. Der er, til brug for sammenligneligheden mellem de to metoder, opstillet et proforma Carlsberg regnskab, som det ville have set ud, såfremt equity metoden var anvendt. Dette er sket ud fra noteoplysningerne i det rapporterede regnskab.

Fra hypotese 1 er det konstateret, at en række konkrete nøgletal, beregnet ud fra et regnskab, hvor joint ventures er pro rata konsolideret, har en større forklaringssevne af indeværende års ROCSE end de samme nøgletal beregnet ved equity metoden. Den rapporterede resultatopgørelse og balance efter ED 9 vil, isoleret set, medføre at regnskabsbrugerne oplever mindre relevant information, såfremt formålet er at forudsige fremtidig indtjening.

Hypotese 2 belyser det særlige problem, der melder sig, når investorerne garanterer for gælden. Er der garanteret for gælden, giver pro rata metoden en bedre forklaring af den risikopræmie, der er pålagt virksomhedens obligationer. Konsekvensen er altså, at pålideligheden af det aflagte regnskab efter ED 9 bliver dårligere, hvorfor gældsandelen i joint ventures og eventuelle forpligtelser må iagttages særskilt.

Vedr. hypotese 3 og 5 er konklusionen mere nuanceret. Det er i analysen konstateret, at Bauman dokumenterer, at pro rata konsoliderede regnskaber i højere grad end ved equity metoden forklarer den kreditvurdering et selskab har fået. Heroverfor har Kothavala dokumenteret at equity metoden giver den bedste forklaring på selskabets kreditvurdering. Regnskabsbrugerne skal, til brug for kreditvurdering, forvente, at pålideligheden af regnskabet bliver dårligere ved equity metoden, såfremt der er garanteret for gæld i joint ventures.

Kothavala dokumenterer desuden, at pro rata konsoliderede regnskaber giver bedre information til at forklare prisudsving på selskabets aktiekurs. Regnskabsbrugerne skal, til brug for forklaring og

forudsigelse af kursudsving, vurdere skiftet til equity metoden og dennes påvirkning af de analyserede nøgletal.

Endelig har vi fra hypotese 4 konstateret, at pro rata metoden giver betydelig bedre analytisk information end equity metoden. Konkret viser Davis & Largay, at det generelt gælder, at i selskaber som har en højere TATO end de selskaber de investere i, vil equity metoden overvurdere TATO. Derudover anfører de, at equity metoden undervurderer solvensforholdstal, under forudsætning af, at joint ventures har en ”dårligere” finansiel position end investor. Dermed giver equity metoden en mulighed for ”off-balance-sheet” finansiering.

Disse konklusioner er sammenholdt med bekymringerne, som respondenterne i høringsrunden til ED 9 giver udtryk for, i høringssvarene. Som metodik, til at få overblikket over indholdet i de 114 høringssvar, er anvendt en undersøgelse af Tudor & Müller, der har foretaget en kvantitativ og kvalitativ analyse af høringssvar fra de europæiske interessenter. Af de stillede spørgsmål fra IASB opnår spørgsmålet, vedr. eliminering af pro rata metoden, den højeste andel af negative svar. De fremkomne bekymringer er i overensstemmelse med konsekvenserne, som er konkluderet ovenfor. Tudor & Müllers kvalitative analyse er konsistentstjekket til IASB gennemgang af høringssvarene, hvilket ikke gav anledning til bemærkninger.

Overordnet er konsekvensen af elimineringen af pro rata konsolidering derfor, at regnskabsbrugerne ved ikrafttrædelse af den nye IFRS får mindre nyttig information fra den rapporterede resultatopgørelse og balance, hvorfor noteoplysningerne skal indarbejdes i resultatopgørelse og balance for at få samme informationsnytte som ved pro rata konsolidering.

6.1 Hvor langt rækker konklusionen?

Konklusionen, for den diskursteoretiske analyse, er afdækkende for første del af problemformuleringens spørgsmål. Dette bekræftes særligt ved, at de diskursive elementer er ens i de forskellige empiriske kategorier, hvorfor den konkluderede italesættelse er velunderbygget. Der er ikke efterfølgende identificeret empirisk materiale, som burde inddrages som grundlag for at besvare problemformuleringen. Analysemetoden, altså de opstillede analyseværktøjer, og det empiriske grundlag, er desuden så detaljeret beskrevet, at konklusionen er pålidelig. For den diskursteoretiske analyse kan der dog stilles spørgsmål ved svarets tilstrækkelighed. Erkendelsesmålet er muligvis ikke belyst i tilstrækkeligt omfang, af det svar jeg har fået. Som et led i analysen af Observer Notes er jeg blevet opmærksom på, at IASB har overtaget konklusioner fra AASB vedr. joint ventures projektet. Det kan ikke afvises, at nærmere analyse af deres dokumentation vil give et svar, som påvirker erkendelsesmålet.

Konklusionen fra de kritiske falsifikationsforsøg afdækker de konsekvenser, der er forventet fra respondenterne i høringssvarene. Respondenterne er dog ikke i overensstemmelse med de definerede brugere i problemformuleringen og det ville være en styrkelse af konsistentstjekket af hypotesekonklusionerne, såfremt de afgrænsede brugere var adspurgte. Problemformuleringen spørger imidlertid ikke til de imødesete konsekvenser, men de faktiske konsekvenser, hvorfor

konsistenstjekket til høringssvarene, nærmere er en kontrol af konklusionernes fuldstændighed. Ved anvendelse af Carlsberg casen blev det, i analysen af enkelte hypoteser, konstateret, at casen ikke fuldstændigt kunne anvendes jf. den underliggende undersøgelses egen metode. Dette skyldes primært anvendelsen af kun én case, hvor flere case virksomheder kunne give en stikprøve population, der statistisk signifikant kunne teste hypotesen. Carlsberg casen kunne dog anvendes til falsifikation af de grundlæggende forudsætninger, hvorfor den her fremførte problemstilling handler om genudførelse af de anvendte regressionsmodeller med eget datagrundlag. Grundlaget for at opstille hypoteserne var den litteratur, der oftest henvises til, når emnet er equity metoden vs. pro rata metoden. Det kan ikke afvises, at der er undersøgelser herudover, som ville kunne bidrage med yderligere hypoteser. Dette kunne være det føromtalte arbejde fra de australske standardsættere.

Afslutningsvis må jeg konkludere, at spørgsmålet om equity metoden ift. pro rata metoden er et spørgsmål om prioritering. Fortalere for equity metoden tager udgangspunkt i, at pro rata metoden er regnskabsmæssig fiktion, eftersom den indregner aktiver og passiver, der ikke er i overensstemmelse med definitionerne. Udgangspunktet for fortalere for equity metoden er altså, at det højeste formål er, at regnskabet er i overensstemmelse med definitionerne i begrebsrammen. Fortalere for pro rata metoden tager derimod udgangspunkt i regnskabsbrugernes informationsnytte, som de henviser til, er det højeste formål med det eksterne regnskab. Tanken er, at hvis pro rata metoden bidrager til det bedste informationsgrundlag for beslutninger, skal denne følges, også selvom der kun er "næsten" kontrol over de herved indregnede aktiver.

Jeg må vedkende mig, at jeg har udgangspunkt i den holdning, at regnskabet er til for regnskabsbrugere, hvorfor det også skal give disse den bedste information. Jeg har først i projektets allersidste fase konstateret disse karakteristika for de to grupper. Mit standpunkt er eksplicit formuleret i denne afrapporterings introduktion, hvorfor det politiske standpunkt er tydeligt. Det er imidlertid tydeligt for mig selv, at denne holdning har spillet en afgørende rolle i opbygningen af opgaven.

6.2 Perspektivering

Konklusionens betydning for problemfeltet er tvetydig. På trods af, at problemstillingen og problemformuleringen er opstillet ud fra problemfeltet, har det vist sig, ved at analysere IASB's italesættelse af, hvorfor pro rata metoden skal elimineres, at IASB ingen intention har, om at vælge en metode, som kan anses for den "bedste". IASB's formål er formentlig udelukkende at fjerne alle forskelle til US GAAP for at opnå ensretning mellem IFRS og US GAAP. Undersøgelser vedr. den ene metode frem for den anden, er derfor ikke det relevante lys at se IASB's beslutning i. Med afsæt i denne konklusion, kunne det derfor være interessant at analysere de øvrige standarder, der bliver revideret, som et led i det kortsigtede perspektiv af konvergensprojektet. Er det en generel tendens, at IASB fjerner de paragraffer, som færrest verdensborgere benytter? Med den nærværende projektrapport skal problemfeltet altså ses sådan, at resultaterne af tidligere undersøgelser ikke har nogen betydning for IASB's arbejde med joint venture projektet, derimod er det styrende formål at skabe ensartede standarder med US GAAP.

Elimineringen af pro rata metoden er sket under henvisning til definitionerne af aktiver og passiver i den regnskabsmæssige begrebsramme. Det kunne som fortsættelse af denne konklusion desuden være interessant at undersøge, om IASB i andre standarder er tro mod denne kompromisløse tilgang, særligt den nærværende revision af standarden for leasing.

Overordnet er perspektivet for dette projekt imidlertid, hvorledes professionelle brugere af standarderne vurderer IASB's legitimitet. Som det anføres i et høringssvar, kan beslutningen om at eliminere pro rata metoden meget vel være fornuftig. Det er imidlertid ikke særlig fornuftigt at gøre det uden noget grundlag og set i lyset af den mangeårige forskning på området, synes beslutningen nærmest bedrøvelig. Det kunne derfor være interessant at undersøge, om professionelle regnskabsbrugere anser IASB som et legitimt organ til udarbejdelse af regnskabsstandarder.

7 Litteraturliste

Andersen, Niels Åkerstrøm. 1999.

Diskursive analysestrategier. 1. udgave. Nyt fra Samfundsvidenskaberne. ISBN: 978-87-703-4313-8

Arbnoor, Ingeman; Bjerke Björn. 1997

Methodology for Creating Business Knowledge. 2th ed. SAGE Publications. ISBN: 0-7619-0449-2.

Bauman, Mark P. 2007.

Proportionate consolidation versus the equity method: Additional evidence on the association with bond ratings. International Review of Financial Analysis 16, pp. 496-507.

Bierman, Harold Jr.. 1992.

Proportionate Consolidation and Financial Analysis. Accounting Horizons, december, pp. 5-17

Davis, Michael L.; Largay III, James A. 1999.

Financial Reporting Of "Significant-Influence" Equity Investments: Analysis and Managerial Issues. Journal of Managerial Issues, Vol. XI, No. 3, pp. 280-298.

Dieter, Richard; Wyatt, Arthur R. 1978.

The expanded equity method – an alternative in accounting for investments in joint ventures. The Journal of Accountancy, june, pp. 89-94.

Elling, Jens O. 2010.

Finansiell rapportering – teori og regulering. 2. udgave. Forlaget Gjellerup. ISBN: 978-87-13-05009-3.

Fairclough, Norman. 2008.

Kritisk diskursanalyse. 1. udgave. Hans Reitzels forlag. ISBN: 978-87-412-5165-3.

FASB. 1978.

Concepts Statement No. 1 – Objectives of Financial Reporting by Business Enterprises. Issue Date 11/78.

<http://www.fasb.org/jsp/FASB/Page/SectionPage&cid=1176156317989>

FASB. 1998.

Methods of Accounting for Business Combinations: Recommendations of the G4+1 for Achieving Convergence. Financial Accounting Series. Nr. 192-A. December 1998.

- Fedders, Jan & Steffensen, Henrik. 2008.
Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder – fra dansk praksis til IFRS. 3. udgave. Forlaget Thomson. ISBN: 978-87-619-2137-6.
- Graham, Roger C.; King, Raymond D.; Morrill, Cameron K. J.. 2003.
Decision Usefulness of Alternative Joint Venture Reporting Methods. Accounting Horizons, Vol. 17, No. 3, pp. 123-137.
- Heldbjerg, Grethe. 2006.
Grøftegravning – i metodisk perspektiv. 1. udgave. Forlaget Samfundslitteratur. ISBN: 87-593-0646-7.
- Helms, Svante. 2004.
Scenemesterens sejrsgang. Akademisk forlag. ISBN: 87-500-3719-6
- Howarth, David. 2005
Diskurs – en introduktion. 1. udgave. Hans Reitzels forlag. ISBN: 87-412-2351-9.
- Jørgensen, Marianne Winther.; Phillips Louise. 1999.
Diskursanalyse som teori og metode. 1. udgave. Roskilde universitetsforlag. ISBN: 978-87-786-7075-5.
- Kiertzner, Lars; Thinggaard, Frank; Møller, Peder Fredslund; Sommer, Rasmus.
Håndbog i Årsrapport. 1. udgave. Revifora. ISBN: 87-87101-47-5.
- Kothavala, Kazbi. 2003.
Proportional consolidation versus the equity method: A risk measurement perspective on reporting interests in joint ventures. Journal of Accounting and Public Policy 22, pp. 517-538.
- Milburn, J.A.; Chant, P. D. 1999.
Reporting Interests in Joint Ventures and Similar Arrangements. Financial Accounting Series Special Report.
- Neuhausen, Benjamin S. 1982.
Consolidation and the Equity Method – Time for an overhaul. Journal of Accountancy, february, pp. 54-66.
- Nielsen, Carl C. 1965.
Reporting Joint-Venture Corporations. The Accounting Review, Vol. 40, No. 4 (Oct.), pp. 795-804.

- Nobes, Christopher. 2002.
An Analysis of the International Development of the Equity Method. ABACUS, vol. 38, no. 1, pp. 16-45
- Olsen, Poul Bitsch; Pedersen, Kaare. 2004.
Problemorienteret projektarbejde – en værktøjsbog. 3. udgave. Roskilde Universitetsforlag. ISBN: 87-7867-223-6
- Penman, Stephen H. 2010.
Financial Statement Analysis and Security Valuation. 4th. ed. McGraw-Hill. ISBN 978-007-126780-9
- Popper, Karl R. 1996.
Kritisk rationalisme. Udvalgte essays om videnskab og samfund. Nyt nordisk forlag. Arnold Busck, København. ISBN: 87-17-06644-1.
- Reklau, David L.. 1977.
Accounting for investments in joint ventures – a reexamination. The Journal of Accountancy, september, pp. 96-103.
- Soonawalla, Kazbi. 2006.
Accounting for Joint Ventures and Associates in Canada, UK, and US: Do US Rules Hide Information? Journal of Business Finance & Accounting, 33(3) & (4), pp. 395-417.
- Stickney, Clyde P.; Brown, Paul R.; Wahlen, James M.. 2004.
Financial Reporting and Statement Analysis. A Strategic Perspective. 5th. ed. Thomson. ISBN: 0-324-20159-1.
- Stoltzfus, Ronald L.; Epps, Ruth W.. 2005.
An empirical study of the value-relevance of using proportionate consolidation accounting for investments in joint ventures. Accounting Forum 29, pp. 169-190.
- Tiron-Tudor, A.; Müller, V-O. 2009.
The European position on accounting for joint ventures. Int. J. Liability and Scientific Enquiry, Vol. 2, No. 2, pp. 176-193.
- Thomsen, Jens Peter Frølund. 1997.
Moderne Politikbegreber. 1. udgave. ISBN: 87-7783-778-9.
- White, Gerald I.; Sondhi, Ashwinpaul C.; Fried, Dov. 2003.

The analysis and use of financial statements. 3th ed. John Wiley & Sons, ISBN: 0-471-37594-2.

Virksomheder:

Carlsberg:

Årsrapporten 2006

Årsrapporten 2009

Årsrapporten 2010

Deloitte (2009)

IFRS Introduktion til de internationale regnskabsstandarder

KPMG (2008)

Indsigt i årsregnskabsloven – KPMG's praktiske guide til forståelse af loven. 3. udgave 2008/09

PriceWaterhouseCoopers

Regnskabshåndbogen 2010.

Arthur Andersen & Co. 1983

The seventh directive on consolidated accounts – An Analysis of Contents Implications.

IASB:

Exposure Draft ED 9 Joint Arrangements

Draft Illustrative Examples ED 9 Joint Arrangements

Basis for Conclusions on Exposure Draft ED 9 Joint Arrangements.

Staff analysis of comment letters: Summarised overview. Agenda Paper 10A. Møde d. 17. april 2008.

Staff analysis of comment letters. Agenda Paper 10B. Møde d. 17. april 2008.

Press Release. Vedr. ED 9. 13 September 2007.

Drafting Plan. Agenda Paper 12C. Møde d. 20. juli 2006.

Direct and Indirect interest in a joint arrangement. Agenda Paper 12. Møde d. 20. juli 2006

Transitional provisions. Appendix 1. Agenda Paper 11A. Møde marts 2010.

WEB:

IASPlus:

<http://www.iasplus.com/resource/0210iasbfasbmou.pdf>

<http://www.iasplus.com/agenda/jv.htm>

IASPlus IASB Agenda Joint Ventures\IASB Past meetings - april 2003, pkt. "Joint Ventures"

IASB, hjemmeside for joint venture projektet:

<http://www.ifrs.org/Current+Projects/IASB+Projects/Joint+Ventures/Joint+Ventures.htm>

Teorier.dk:

<http://www.teorier.dk/tekster/dekonstruktion.php>

Høringssvar: EFRAG

<http://www.efrag.org/files/EFrag%20public%20letters/IAS%2031%20-%20Replacement/EFrag%20Final%20%20Comment%20Letter%20ED%209%20Joint%20Arrangements.pdf>

IFRS – Advisory Council

<http://www.ifrs.org/The+organisation/Advisory+bodies/The+SAC/Standards+Advisory+Council.htm>

Peter Nørrevang, statsautoriserede revisor, Deloitte, HA,jur. forelæsningslides eksternt regnskab:

www.business.aau.dk/jura/5.semester/2007/Eksternt-regnskab/Erh-jura-lektion-1_PN.ppt